

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტი

2019 წლის სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის
ა ნ ბ ა რ ი შ ი

ბათუმი

2019

**ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის
2019 წლის სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის ანგარიში**

* სამეცნიერო ერთეულის (დეპარტამენტი, ინსტიტუტი, განყოფილება) დასახელება–
ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტი

* სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი–*როინ მალაყმაძე*, ისტორიის დოქტორი

* სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა –23

როინ მალაყმაძე (ინსტიტუტის დირექტორი, ისტორიის დოქტორი)

ისტორიისა და არქეოლოგიის განყოფილება: *ოლეგ ჯიბაშვილი* (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ისტორიის დოქტორი, განყოფილების უფროსი), *ოთარ თურმანიძე* (მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი), *ნინო ინაიშვილი*, *გიორგი თავამაიშვილი*, *უჩა ოქროპირიძე* (მთავარი მეცნიერი თანამშრომლები, ისტორიის დოქტორები), *მაია ჭიჭილეიშვილი* (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი), *ირინე ვარშალომიძე* (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ისტორიის დოქტორი), *მერაბ მეგრელიშვილი* (მეცნიერი თანამშრომელი, ისტორიის დოქტორი), *სულხან მამულაძე* (მეცნიერი თანამშრომელი).

ეთნოლოგიისა და სოციოლოგიური კვლევის განყოფილება: *თამილა ლომთათიძე* (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ისტორიის დოქტორი, განყოფილების უფროსი), *ნოდარ კახიძე* (მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი), *ჯემალ ვარშალომიძე* (მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, ისტორიის დოქტორი) *ნაილა ჩელებაძე*, *რუსლან ბარამიძე* (უფროსი მეცნიერი თანამშრომლები, ისტორიის დოქტორები), *ნუგზარ ჩხაიძე* (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოსოფიის დოქტორი), *ჯემალ მიქელაძე* (მეცნიერ თანამშრომელი).

ფოლკლორის, დიალექტოლოგიისა და ემიგრანტული ლიტერატურის კვლევის განყოფილება: *ელზა ფუტყარაძე* (მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოლოგიის დოქტორი, განყოფილების უფროსი), *ნარგიზ ახვლედიანი*, *ნაილე მიქელაძე* (მთავარი მეცნიერი თანამშრომლები, ფილოლოგიის დოქტორები), *ნანული ნოღაიდელო*, *ციალა ნარაკიძე* (მეცნიერი თანამშრომლები), *ომარ მემიშიში* (უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოლოგიის დოქტორი).

**ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის
2019 წელს გაწეული სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ანგარიში**

1. სამეცნიერო პუბლიკაციები იმპაქტ-ფაქტორიან გამოცემებში:

№	პუბლიკაციის ავტორი/ავტორები	პუბლიკაციის სათაური	ჟურნალი, ტომი, გვერდი	პუბლიკაციის დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI
	R. Malakmadze (D. Nikoleishvili. Sartania A, Kvetenadze M.)	Vine culture in Meskheta in old population gensus books	Annals of Agrarian Science, vol.17#4, PP.431-441	ISSN 1512-1887; file:///C:/Users/DALI/Downloads/8-5-PB.pdf

2. სხვა პუბლიკაციები:

№	პუბლიკაციის ავტორი/ავტორები	პუბლიკაციის სათაური	ჟურნალი, ტომი, გვერდი	პუბლიკაციის დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN
1	ელზა ფუტყარაძე	ეთნოკულტუროლოგიური ასპექტები ლექსიკაში	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“, XI, გვ. 303-310	ISSN 1987-5916
2	ელზა ფუტყარაძე, შუმანა ფუტყარაძე	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტიდან მუჰაჯირად გადასახლებული ქართველების მეტყველების ფონეტიკურ-გრამატიკული თავისებურებანი	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV.	ISSN 1512-4991 იბეჭდება
3	ნარგიზ ახვლედიანი,	უძველესი კოლხური ძეგლების ინტერდისციპლინური კვლევის ცდა და მისი პირველი შედეგები.	„ბათუმი -წარსული და თანამედროვეობა“, XI, გვ. 348-358	ISSN 1987-8745
4	ციალა ნარაკიძე	შრომის ლექს-სიმღერები ლაზურში	ქართველური მემკვიდრეობა, ტ. XXIII, გვ. 171-177	ISSN 1512-0953
5.	ციალა ნარაკიძე	დიდაქტიკურ-მორალისტური ხასიათის ანდაზები ლაზურ ფოლკლორში	ა.ა.რ. განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს საქვეუწყებო დაწესებულება საარქივო სამმართველო, სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია), საერთაშო-	ISSN 2298-0776

			რისო სამეცნიერო კონფერენცია. ტ.IX,გვ.369-372	
6.	ციალა ნარაკიძე	ლაზური ფოლკლორი	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV	ISSN 1512-4991 იბეჭდება
7.	ნაილე მიქელაძე	თამარ მეფის სახე „ჩვენ-ბურთა“ ცნობიერებაში	„ქართველური მემკვიდრეობა, XXIII, გვ.166-170	ISSN 1512-0953
8.	ნაილე მიქელაძე	ტოპონიმის „ბარცხანა“ ეტიმოლოგიისათვის	„ბათუმი-წარსული და თანამედროვეობა“, XI. გვ. 266-273	ISSN 1987-8745
9	ნაილე მიქელაძე	რამდენიმე ტოპონიმის ფოლკლორული წყაროები	კრებული: „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ XI. გვ. 202-208	ISSN1987-5916
10	ნანული ნოლაიდელი	ქრისტიანული კულტურის ელემენტები ხატოვან თქმებში (აჭარული დიალექტის მასალების მიხედვით)“	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“, XI,გვ.235-240	ISSN 1987-5916
11	ნანული ნოლაიდელი	მოტივაციის საკითხისათვის აჭარული დიალექტის ლექსიკაში	„სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“, IX, გვ. 359-364	ISSN 2298-0776
12	ნანული ნოლაიდელი	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ლექსიკა	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV	ISSN 1512-4991 იბეჭდება
13	ომარ მემიშიში	ზმნის პარადიგმატული სისტემა სარფულში	საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის აჭარის არ. რეგიონალური სამეცნიერო ცენტრი, შრომები V	იბეჭდება
14	ომარ მემიშიში	ზმნისწინთა სისტემა სარფის მეტყველებაში	საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის აჭარის არ. რეგიონალური სამეცნიერო ცენტრი, შრომები IV,გვ.187-194	ISSN 2449-2507
15	Наиле Микеладзе, Эльза Путкарадзе	К ВОПРОСУ О РЕЛИГИОЗНОЙ ТРАДИЦИИ В АДЖАРСКОМ ФОЛЬКЛОРЕ	Журнал «Филология и культура, #2(56), УДК392/393:22; 185-188 ст.	ISSN 2074-0239 DOI: 10.26907/2074-0239
16	Elza Putkaradze, Naile Mikeladze	Toponyms related to Christianity in Upper Ajara	The Material and Spiritual Culture from the Georgian andRomanian geographical space in the first millennium” International Scientific Conference proceedings გვ. 6	იბეჭდება
17	ნოდარ კახიძე	დიმიტრი ბაქრაძე ბათუმისა	ბათუმი - წარსული და თა-	ISSN 1987-8745

		და მისი შემოგარენის შესახებ	ნამედროვეობა, X. გვ. 221-230	
18	ნოდარ კახიძე	მეურნეობის ტრადიციული დარგები და სამეურნეო ყოფის საკითხები ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV (იბეჭდება)	ISSN 1512-4991
19	როინ მალაყმაძე	ლიგანის ხეობის საისტორიო გეოგრაფიისათვის.	ისტორიანი, გვ. 251-261.	ISMN 978-9941-487-15-1
20	როინ მალაყმაძე	ტრადიციული წეს-ჩვეულებები არტანუჯში	მეისტორიე, გვ. 350-358	ISBN 978-9941-487-19-4
21	ჯემალ ვარშალომიძე	ტრადიციული საცხოვრებელი, სამეურნეო და საკულტო ნაგებობანი ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV (იბეჭდება)	ISSN 1512-4991
22	თამილა ლომთათიძე	ქართული ემიგრაცია მეოცე საუკუნის 50-იან წლებში (სტამბულის ქართველთა სავანეში დაცული ნინო დადიანის წერილების მიხედვით)	„სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორია, არქეოლოგია და ეთნოლოგია“, კონფერენციის მასალები, IX, გვ. 3-10	ISSN 2298-0776
23	თამილა ლომთათიძე	თურქეთის ქართველთა ეთნოვიზუალური ატლასის შექმნის პერსპექტივები	აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე, II, გვ. 95-114	ISSN 2587-490X
24	თამილა ლომთათიძე	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სულიერი კულტურა	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV (იბეჭდება)	ISSN 1512-4991
25	ნაილა ჩელევაძე	ბათუმის განაშენიანებისა და ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის ისტორიიდან (საარქივო მასალების მიხედვით)	ბათუმი - წარსული და თანამედროვეობა, X, გვ.381-385	ISSN 1987-8745
26	ჯემალ მიქელაძე	აჭარის ხალხური ხუროთმოძღვრების ღირსშესანიშნავი საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობანი	ბათუმი - წარსული და თანამედროვეობა, X, გვ.274-277	ISSN 1987-8745
27	ნუგზარ ჩხაიძე	ქ.ბათუმის საჯარო სკოლების მასწავლებელთა მიერ საგანმანათლებლო პროცესის შეფასება (სოციოლოგიური	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV (იბეჭდება)	ISSN 1512-4991

		ანალიზი)		
28	რუსლან ბარამიძე	ბათუმის ურბანული მემკვიდრეობის ძეგლებთან დაკავშირებული კონფლიქტების ინსტიტუციური კვლევა	„ბათუმის ურბანული მემკვიდრეობის მართვის სისტემური პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები“ გვ. 27-76	ISSN 978-9941-462-98-6
29	ოლეგ ჯიბაშვილი ირაკლი ბარამიძე ხათუნა დიასამიძე	ტრაპიზონში ბრიტანეთის ვიცე-კონსულის ჯეიმს ბრანტის ცნობები ბათუმის შესახებ	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X, გვ. 422-434	ISSN 1987-8745
30	ოლეგ ჯიბაშვილი	საქართველო-რუსეთის ურთიერთობათა ისტორიიდან	მეისტორიე (სამეცნიერო კრებული, მიძღვნილი პროფესორ გელა (გიორგი) საითიძის დაბადების 80 წლისთავისადმი), გვ. 101-107	ISBN 978-9941-487-19-4
31	ოლეგ ჯიბაშვილი	ზაქარია ჭიჭინაძე მხითარისტა საგანმანათლებლო პოლიტიკის შესახებ	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), XI, გვ. 435-448	ISSN 1987-5916
32	Nino Inaishvili, Giorgi Tavamaishvili	Petra-Tsikhisdziri Archaeological Site in the Geographical and Archaeological Contexts	Proceedings of the conference “Does the song of the sea end at the coast. Archaeology of the Black Sea in the new light” Halle 21.-23. November 2018. Herausgeber: F. Bertemes, A. Furtwängler, A. Plontke-Lüning u. K. Rauh ZAKS - Archeologia Curcumpontica. Nr. 27 of the series Schriften des Zentrums für Archäologie und Kunstgeschichte des Schwarzmeerraumes. Martin-Luther-University Halle-Wittenberg.	იბეჭდება
33	ოთარ თურმანიძე	გლებთა კომიტეტები აჭარაში (1921-1923)	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რეგიონალური ცენტრის შრომები, IV. გვ. 60-70	ISSN 2449-2507

34	ოთარ თურმანიძე	ბათუმის მოსახლეობა 1878-1920 წლებში	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X, გვ. 197-210	ISSN 1987-8745
35	უჩა ოქროპირიძე	პარალელური აზრები – ქართული ფილოსოფიური აზრის ისტორიის უნივერსალური მსაზღვრელებისათვის	მეისტორიე (სამეცნიერო კრებული, მიძღვნილი პროფესორ გელა (გიორგი) საითიძის დაბადების 80 წლისთავისადმი), გვ. 425-436	ISBN 978-9941-487-19-4
36	უჩა ოქროპირიძე	ბათუმი 9 აპრილიდან 9 აპრილამდე	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X, გვ. 296-305	ISSN 1987-8745
37	უჩა ოქროპირიძე	ქართული ასომთავრული, საკრალური პოეზია, ნაწილი III	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), XI, გვ. 241-250	ISSN 1987-5916
38	უჩა ოქროპირიძე	ქართული პრობლემები ქართველ ემიგრანტთა ნააზრევში	„სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), IX, გვ. 190-203	ISSN 2298-0776
39	უჩა ოქროპირიძე	აფხაზური პრობლემის თანამედროვე გაგებისათვის	საქართველოს მეცნიერე-ბათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალი მაცნე (ისტორიის, არქეოლოგიის, ენოლოგიის და ხელოვნების ისტორიის სერია)	ISSN-0132-6058 გადაცემულია დასაბეჭდად
40	უჩა ოქროპირიძე	ქართული პრობლემები ქართველ ემიგრანტთა ნააზრევში	საქართველოს მეცნიერე-ბათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალი მაცნე (ისტორიის, არქეოლოგიის, ენოლოგიის და ხელოვნების ისტორიის სერია)	ISSN-0132-6058 გადაცემულია დასაბეჭდად
41	გიორგი თავამაიშვილი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ისტორიული წარსულიდან (მოკლე ექსკურსი ნეოლითის ხანიდან ელინისტური	ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XIV	ISSN 1512-4991 გადაცემულია დასაბეჭდად

		პერიოდის ჩათვლით)		
42	მაია ჭიჭილეიშვილი	„გრაფინია ფესენკოს“ სააგარაკო სახლი მახინჯაურში	„კულტურა და ხელოვნება თანამედროვეობის კონტექსტში“ (საერთა- შორისო კონფერენციის მასალები), გვ. 70-74	ISBN 978-9941-9519- 0-9
43	მაია ჭიჭილეიშვილი	ხალხური ხითხურობის ტრადიციები აჭარაში	„საქართველოს სიძველენი“ , ტ. 22 გვ. 284-300	ISSN 1512-1324
44	მაია ჭიჭილეიშვილი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები (საკულტო არქიტექტურა)	ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XIV, 20 გვერდი	ISSN 1512-4991 გადაცემულია დასაბეჭდად
45	მაია ჭიჭილეიშვილი	სხალთის ეკლესიის რესტავრაციის ისტორიიდან	წმ. ტბელ აბუსერისძის უნივერსიტეტის შრომები. 9 გვერდი	გადაცემულია დასაბეჭდად
46	ირინე ვარშალომიძე	ბიზანტიური მონეტა ფიჭვნარიდან	ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები, VIII, გვ. 163-165	ISSN 1512-0716
47	მერაბ მეგრელიშვილი, იბრაიმ დიდმანიძე	ახალგაზრდა მწარმოებელთა საქმიანობა საქართველოში	საქართველოს მეცნიერებისა და საზოგადოების განვითარების ფონდის ჟურნალი „ინტელექტი“ №3(62), გვ. 16- 20	ISSN 1512- 0333
48	მერაბ მეგრელიშვილი, ნიკოლოზ მეგრელიშვილი	ირანელები ბათუმში	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X, გვ. 240-247	ISSN 1987-8745
49	მერაბ მეგრელიშვილი, ნინო ჯაველიძე	ანტირუსული მოძრაობა გურიასა და აჭარაში XIX ს-ის დასასრული- XX ს-ის დასაწყისი	„სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), IX, გვ. 76-88	ISSN 2298-0776
50	მერაბ მეგრელიშვილი	რელიგიური დაწესებულებები აჭარაში XX საუკუნის 50-იან წლებში (აჭარის სახელმწიფო არქივში დაცული დოკუმენტების მიხედვით)	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), XI, გვ. 176-182	ISSN 1987-5916

51	შოთა მამულაძე, თამარ შალიკაძე, სულხან მამულაძე	2016–2017 წლებში ციხის სამხრეთ–აღმოსავლეთ მონაკვეთში (SOXII – SO XIII სექტორი) წარმოებული არქეოლოგიური გათხრების ძირითადი შედეგები,	აჭარა - წარსული და თანამედროვეობა, IV, 33 გვ.	იბეჭდება
52	Shota Mamuladze, Emzar Kakhidze, Sulkhan Mamuladze	Roman Cults in Gonio-Apsarus (According to archaeological materials)	“Gonio-Apsarus”, XI, 29 გვ.	იბეჭდება
53	სულხან მამულაძე	სერაპისის კულტი რომაული პერიოდის გონიო-აფსაროსში	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), XI, გვ. 167-175	ISSN 1987–5916
54	ნოდარ კახიძე, როინ მალაყმაძე, სულხან მამულაძე	მაჭახლის ხეობის საფორტიფიკაციო და საგზაო ნაგებობანი,	ბათუმის შოთა რუსთა- ველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანი- ტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოლოგიის დეპარ- ტამენტის შრომები, 17 გვ.	იბეჭდება

3. საერთაშორისო პატენტები:

№	საპატენტო თემატიკის სათაური	გამომგონებელი/ები და პატენტმფლობელი/ები	პატენტის საიდენტიფიკაციო კოდი

4. ეროვნული პატენტები

№	საპატენტო თემატიკის სათაური	გამომგონებელი/ები და პატენტმფლობელი/ები	პატენტის საიდენტიფიკაციო კოდი

5. საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტები

№	დამფინანსებელი ორგანიზაცია/სამეცნიერო ფონდი, ქვეყანა	პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი	პროექტში ჩართული პერსონალი/როლი	პროექტის სათაური	პროექტის განხორციელების პერიოდი
1	DAAD (გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახური) და შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნულ სამეცნიერო ფონდის ერთობლივი სასტიპენდიო კონკურსი („Rustaveli-DAAD“)		რუსლან ბარამიძე / სტიპენდიანტი	იდენტობა, ადგილი და ძალაუფლება: ურბანული კონფლიქტის იდეოლოგიური განზომილება	01.06.2019-30.11.2019
2	Volkswagen Foundation, Germany		რუსლან ბარამიძე / მკვლევარი	Institution Centered Local Conflict Study	2015-2019
3	ERASMUS	599010-EPP-1-2018-1-NL EPPKA2-CBHE-JP	რუსლან ბარამიძე / მკვლევარი	Mediation: training and society transformation/ MEDIATS	2019-2021
4	ევროკომისია grant agreement no. 2018 2269\ 008 უკრაინა	02-19\78	მერაბ მეგრელიშვილი (ძირითადი შემსრულებელი)	ახალგაზრდული მეწარმეობისთვის უმაღლეს სასწავლებლებში	2018- 2019
5	Warsaw University		Sulkhan Mamuladze / Principal Investigator	Gonio-Apsarus Polish-Georgian Joint Archaeological Expedition	2017-2021

6. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტები

№	პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი	პროექტში ჩართული პერსონალი/როლი	პროექტის სათაური	პროექტის განხორციელების პერიოდი
1	N217910	ომარ მემიშიში-მკვლევარი	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები	2016-2019 წ.წ.
2	#FR-18-8649	რუსლან ბარამიძე / პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი	რა იგებს არჩევნებს საქართველოში	27.02.2019-27.02.2021
4	#FR 217886	რუსლან ბარამიძე / დამხმარე პერსონალი	მარადიდი	13.12.2016 - 13.12.2019
5	FR 17- 504	ირინე ვარშალომიძე (სამეცნიერო ხელმძღვანელი),	ხარიტონ ახვლედიანის აქარის მუზეუმში დაცული მონეტების კატალოგი	20.12.1017-20.12.2020

		ნინო ძნელაძე (კოორდინატორი)		
6	FR_217910	სულხან მამულაძე (ძირითადი შემსრულებელი)	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები (საფორტიფიკაციო ნაგებობები, ეკლესიები, საკომუნიკაციო და საყოფაცხოვრებო არქიტექტურის ნიმუშები);	2016-2019

7. სხვა შედეგები:

7.1. პუბლიკაცია საერთაშორისო კონფერენციის მასალებში

№	პუბლიკაციის ავტორი/ები	პუბლიკაციის სათაური	კონფერენციის სახელწოდება და ჩატარების ადგილი	პუბლიკაციის დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN
1	ელზა ფუტკარაძე	ეთნოკულტუროლოგიური ასპექტები ლექსიკაში	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“, XI, ბათუ- მის შოთა რუსთავე- ლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-5916
2	ელზა ფუტკარაძე	ქართული ენისადმი დამო- კიდებულების ზოგიერთი ასპექტი ტაო-კლარჯულში	ქუთაისური საუბ- რები, XV, ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნი- ვერსიტეტი	ISSN 1512-0953
3.	ნარგიზ ახვლედიანი	უძველესი კოლხური ძეგლების ინტერდისციპ- ლინური კვლევის ცდა და მისი პირველი შედეგები.	X საერთაშორისო კონფერენცია: „ბათუმი -წარსული და თანამედროვეობა,“ ქ.ბათუმი.	ISSN 1987-8745
4.	ნანული ნოლაიდელი	ქრისტიანული კულტურის ელემენტები ხატოვან თქმებში (აჭარული დიალექ- ტის მასალების მიხედვით)“	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“, XI, ბა- თუმის შოთა რუს- თაველის სახელმწი- ფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-5916
5.	ნანული ნოლაიდელი	მოტივაციის საკითხისათვის აჭარული დიალექტის ლექსიკაში	„სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო (ისტორია, არქეო- ლოგია, ეთნოლო- გია)“, IX, აჭარის	ISSN 2298-0776

			საარქივო სამმართველოს სამეცნიერო კონფერენცია, ბათუმი	
6.	ომარ მემიშიძე	ლაზურის შესწავლის ისტორიიდან	ბსუ საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია-ბიზანტიოლოგია საქართველოში-5, ბათუმი.	იბეჭდება
7.	ციალა ნარაკიძე	დიდაქტიკურ-მორალისტური ხასიათის ანდაზები ლაზურ ფოლკლორში	„სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“, IX, აჭარის საარქივო სამმართველოს სამეცნიერო კონფერენცია, ბათუმი	ISSN 2298-0776
8.	ციალა ნარაკიძე	შრომის ლექს-სიმღერები ლაზურში	ქუთაისური საუბრები, მე-15, ქუთაისი	ISSN 1512-0953
9.	Наиле Микеладзе, Эльза Путкарადзе	К ВОПРОСУ О РЕЛИГИОЗНОЙ ТРАДИЦИИ В АДЖАРСКОМ ФОЛЬКЛОРЕ	VII Международной конференции "Национальный миф в литературе и культуре: образ Другого". Казан.	ISSN 2074-0239 DOI: 10.26907/2074-0239
10	Elza Putkaradze, Naile Mikeladze	Toponyms related to Christianity in Upper Ajara	The Material and Spiritual Culture from the Georgian and Romanian geographical space in the first millennium” International Scientific Conference proceedings, Constanta, Romania	იბეჭდება
11	ნოდარ კახიძე	დომიტრი ბაქრაძე ბათუმისა და მისი შემოგარენის შესახებ	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი-წარსული და თანამედროვეობა“, X. ბსუ	ISSN 1987-8745
12	თამილა ლომთათიძე მანუჩარ ლორია	შიგა მიგრაციები და სოციოკულტურული ადაპტაციის პროცესები პოსტსაბჭოთა აჭარაში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "ეთნოკულტურული მრავალფეროვნება	იბეჭდება

			დაინტერ- კულტურული კომუნიკაცია საქარ- თველოში". ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბი- ლისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	
13	თამილა ლომთათიძე	ქართული ემიგრაცია მეოცე საუკუნის 50-იან წლებში (სტამბულის ქართველთა სავანეში დაცული ნინო დადიანის წერილების მიხედვით)	საერთაშორისო სამეც- ნიერო კონფერენცია „სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორია, არქეოლო- გია და ეთნოლოგია“, IX ბათუმი, აჭარის სახელმწიფო არქივი	ISSN 2298-0776
14	თამილა ლომთათიძე როინ მალაყმაძე	პაგანიზაციის ელემენტები ადრეულ ქრისტიანობაში (მსხვერპლშეწირვა)	საერთაშორისო სამეც- ნიერო კონფერენცია „მატერიალური და სულიერი კულტურა რუმინეთსა და საქარ- თველოში I ათასწლე- ულში“ კონსტანცას ოვიდიუ- სის უნივერსიტეტი (რუმინეთი)	იბეჭდება
15	ნაილა ჩელეზაძე	აჭარის მართლმადიდებელი სამღვდელოება მე-20 ს. პირველ მეოთხედში (საა- რქივო მასალების მიხედვით)	საერთაშორისო სამეც- ნიერო კონფერენცია „მატერიალური და სულიერი კულტურა რუმინეთსა და საქარ- თველოში I ათასწლე- ულში“ კონსტანცას ოვიდიუსის უნი- ვერსიტეტი (რუმინეთი)	იბეჭდება
16	ნაილა ჩელეზაძე	ბათუმის განაშენიანებისა და ადმინისტრაციულ- ტერიტორიული მოწყობის ისტორიიდან (საარქივო მასალების მიხედვით)	საერთაშორისო სამეც- ნიერო კონფერენცია „ბათუმი -წარსული და თანამედროვეობა“, X. ბსუ	ISSN 1987-8745
17	ჯემალ მიქელაძე	აჭარის ხალხური ხუროთ-	საერთაშორისო სა-	ISSN 1987-8745

		მოდღვრების ღირსშესანიშნავი საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობანი	მეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი-წარსული დათანამედროვეობა“, X. ბსუ	
18	ბოლქვაძე მათა, ბარამიძე რუსლან	ისტორიული სტერეოტიპების ექსპლუატაცია საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტები წინასაარჩევნო კამპანიებში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია “თანამედროვე ინტერდისციპლინარიზმი და ჰუმანიტარული აზროვნება”, IV ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 18-20 ოქტომბერი	იბეჭდება
19	ოლეგ ჯიბაშვილი ირაკლი ბარამიძე ხათუნა დიასამიძე	ტრაპიზონში ბრიტანეთის ვიცე-კონსულის ჯეიმს ბრანტის ცნობები ბათუმის შესახებ	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-8745
20	ოლეგ ჯიბაშვილი	ზაქარია ჭიჭინაძე მხითარისტა საგანმანათლებლო პოლიტიკის შესახებ	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – XI; 8-9 ნოემბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-5916
21	Oleg Jibashvili, Irakli Baramidze, Khatuna Diasamidze	About the Religious Situation in Adjara at the End of the XVIII and at the Beginning of the XIX Centuries	The International Scientific Conference „ The Material and Spiritual Culture from the Georgian and Romanian Geographical Space in the First Millennium “; September 16-17; Ovidious University of Constanta, Ruminia	იბეჭდება
22	ოთარ თურმანიძე	ბათუმის მოსახლეობა 1878-1920 წლებში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია	ISSN 1987-8745

			„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	
23	უჩა ოქროპირიძე	ბათუმი 9 აპრილიდან 9 აპრილამდე	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-8745
24	უჩა ოქროპირიძე	ქართული ასომთავრული, საკრალური პოეზია, ნაწილი III	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – XI; 8-9 ნოემბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-5916
25	უჩა ოქროპირიძე	ქართული პრობლემები ქართველ ემიგრანტთა ნააზრევში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ – IX; 5-6 დეკემბერი; ბათუმი, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება - საარქივო სამმართველო	ISSN 2298-0776
26	მაია ჭიჭილეიშვილი	„გრაფინია ფესენკოს“ სააგარაკო სახლი მახინჯაურში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „კულტურა და ხელოვნება	ISBN 978-9941-9519-0-9

			თანამედროვეობის კონტექსტში“ ; 19-20 ოქტომბერი; ბათუმის ხელოვნების უნივერსიტეტი	
27	მერაბ მეგრელიშვილი, ნიკოლოზ მეგრელიშვილი	ირანელები ბათუმში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-8745
28	მერაბ მეგრელიშვილი, ნინო ჯაველიძე	ანტირუსული მოძრაობა გურიასა და აჭარაში XIX ს-ის დასასრული- XX ს-ის დასაწყისი	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), IX; 5-6 დეკემბერი; ბათუმი, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება - საარქივო სამმართველო	ISSN 2298-0776
29	მერაბ მეგრელიშვილი	რელიგიური დაწესებულებები აჭარაში XX საუკუნის 50-იან წლებში (აჭარის სახელმწიფო არქივში დაცული დოკუმენტების მიხედვით)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – XI; 8-9 ნოემბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ISSN 1987-5916
30	Roin Malakmadze, Sul Khan Mamuladze	Serapis Cult in Southeastern Black Sea Region in Roman Time	The International Scientific Conference „The Material and Spiritual Culture from	იბეჭდება

			the Georgian and Romanian Geographical Space in the First Millennium“; September 16-17; Ovidious University of Constanta, Ruminia	
31	Sulkhan Mamuladze	Supply systems of Roman garrisons in Colchis	International Scientific Conference proceedings “Roman Transcaucasia – The Impact of Imperial Neighborhood”, Warsaw, Poland, 13-14 June	იბეჭდება

7.2. პუბლიკაცია ეროვნული კონფერენციის მასალებში

№	პუბლიკაციის ავტორი/ები	პუბლიკაციის სათაური	კონფერენციის სახელწოდება და ჩატარების ადგილი	პუბლიკაციის დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN
1	ნარგიზ ახვლედიანი	ეთნოგრაფიული ტერმინებისათვის აჭარაში	ტერმინოლოგთა VI სამეცნიერო კონფერენცია, ქ.თბილისი.	ISSN 1987-7633

7.3. წიგნების და სხვა ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა უცხოეთში

№	წიგნის/გამოცემის ავტორები	წიგნის/გამოცემის სახელწოდება	გამომცემლობა	წიგნის/გამოცემის საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN

7.4. წიგნების და სხვა ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

№	წიგნის/გამოცემის ავტორები	წიგნის/გამოცემის სახელწოდება	გამომცემლობა	წიგნის/გამოცემის საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN
1	რ.მაღაყმაძე, ე.ფუტყარაძე, ნ.ჩელეზაძე, ი. თანდილაძე	ზედა მაჭახელი,	გამომცემლობა „კოლორი“	ISBN 978-9941-8-1507-2
2	ნაილე მიქელაძე	ტოპონიმური თქმუ- ლება-გადმოცემები აჭარის ფოლკლორში	გამომც.: „უნივერსალი“	ISBN 978-9941-26-513-6
3	შ.მამულაძე, ა.კახიძე, თ.ფუტყარაძე ო. მემიშიში	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული კულტურული მემ- კვიდრეობის ძეგლები,	გამომცემლობა „გოლდენ პრინტ“	ISBN 978-9941-8-1990-2
4	ოთარ თურმანიძე	საბჭოთა რეჟიმი და მასობრივი რეპრესიები აჭარაში (1921-1952 წლები)	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელ- მწიფო უნივერსიტეტი“	ISBN 978-2941-462-94-8
5	ავტორ-შემდგენელი უჩა ოქროპირიძე, რედაქტორი როინ მაღაყმაძე	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის მეცნიერ- თანამშრომელთა ხსოვნის წიგნი	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელ- მწიფო უნივერსიტეტი“	იბეჭდება
6	ნინო ინაიშვილი, ნინელი ვაშაკიძე	ციხისძირის სამაროვანი	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელ- მწიფო უნივერსიტეტი“	იბეჭდება
7	გიორგი თავამაიშვილი	თამბაქო და გვიანი შუასაუკუნეების ოსმალური თიხის ჩიბუხები	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელ- მწიფო უნივერსიტეტი“	იბეჭდება
8	შოთა მამულაძე, ემზარ კახიძე, კახაბერ ქამადაძე, სულხან მამულაძე	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები	თბილისი, გამომც. „ჯეო-პრინტი“	ISBN 978-9941-8-1990-2

სსიპ სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულების (ინსტიტუტის/ცენტრის) ან უნივერსიტეტთან არსებული დამოუკიდებელი სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულების (ინსტიტუტის/ცენტრის) სამეცნიერო ერთეულის დასახელება (პერსონალური შემადგენლობისა და ხელმძღვანელის მითითებით):

1. პროგრამული დაფინანსებით შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

1.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგის ადასამეცნიერო მიმართულების მიხედვით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მიხედვით)
1	2	3	4
1.	აჭარულ და ტაო-კლარჯულ კილოთა სიტყვის კონა, ენათმეცნიერება (ლექსიკოლოგია).	2018-2022წწ	ელზა ფუტყარაძე (პროექტის ხელმძღვანელი), ნანული ნოღაიძე (შემსრულებელი) ნაილე მიქელაძე (შემსრულებელი), ციალა ნარაკიძე (შემსრულებელი), ნარგიზ ახვლედიანი (შემსრულებელი) ომ არ მემიშიში (შემსრულებელი).
როგორც ცნობილია, ენათმეცნიერული თვალთახედვით საინტერესო ლინგვისტურ სურათს გვიჩვენებს სამხრულ-დასავლური დიალექტები-აჭარული და ტაო-კლარჯული. ამ კილოთა სიტყვიერი მასალის შესწავლა მრავალმხრივ მნიშვნელოვანი და აქტუალურია. გამოვლინდა ახალი ლექსიკური ერთეულები, ლექსიკური დიალექტიზმები. ეს, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს სალიტერატურო ენის განვითარებას, მისი ლექსიკური ფონდის გამდიდრებას. გარდა აღნიშნულისა, კვლევა აქტუალურია იმიტომაც, რომ იგი უცხოეთში მცხოვრებ ქართველებში გამოაცოცხლებს ეროვნულ ცნობიერებას. ტაო-კლარჯელთა მეტყველებაში უამრავი სახასიათო ლექსიკური ერთეულია დაუნჯებული, ზოგი არქაული, ზოგიც საკუთრივ დიალექტის კუთვნილება. ბუნებრივია, ამ კუთხით კვლევა შესაძლებლობას მოგვცემს აჭარული და ტაო-კლარჯული კილოების ლექსიკური თავისებურებების საფუძვლიანი, სრულყოფილი შესწავლისათვის. 2019 წელს ელზა ფუტყარაძის მიერ აჭარულ მწერალთა და პოეტთა შემოქმედებიდან ამოკრეფილი და ბარათებზე გადატანილი იქნა ლექსიკური ერთეულები. ძირითადად ფორმები ამოკრეფილი იქნა ფ. ხალვაშის, ზ. გორგილაძის, ასევე, პ. ლორიას და სხვათა შემოქმედებიდან. მოძიებული ლექსიკური ერთეულები მრავალმხრივ სახასიათოა. მწერალთა შემოქმედებას დაუცავს არაერთი არქაული ლექსიკური ერთეული. გამოვლინდა ლექსიკური დიალექტიზმების საკმაოდ დიდი დაფენება. შესაბამისად, გაჩენილია ახალი სიტყვა-თქმები. საინტერესოა ის ლექსიკური ერთეულები, რომლებიც სიტყვაქმნადობის ნიმუშებს წარმოადგენს მწერალთა შემოქმედებაში. ასეთი ლექსიკური ერთეულები მნიშვნელოვან ადგილს დაიჭირეს დიალექტის ლექსიკონში. მოძიებულ მასალაში გვხვდება ისეთი ლექსემები, რომელთაც ზანური სუბსტრატის კვალი დაუცავს. ასევე, მათ შემოქმედებაში დაცული ბევრი სიტყვა ნასესხობის გზით			

შემოსული და დამკვიდრებულია თურქულიდან, არაბულიდან. ნანული ნოღაიდელმა დაამუშავა ჯემალ ნოღაიდელის ნაშრომები, მისი ნაშრომები და ასევე, მის მიერ 1969-2000 წლებში აჭარის სხვადასხვა რეგიონში ფოლკლორულ-დიალექტოლოგიურ ექსპედიციებში ჩაწერილი მასალა. ლექსიკური ერთეულები განმარტებებითა და მაგალითებით გადატანილია ბარათებზე (დაახლოებით 1500 ბარათი). საკვლევი პროექტის თემიდან გამომდინარე, ციალა ნარაკიმემ დაამუშავა ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის 1969-1990 წლების დიალექტოლოგიური არქივი. მის მიერ მასალებიდან ამოკრეფილი და ბარათებზე გადატანილი იქნა 1000-ზე მეტი ლექსიკური ერთეული. დიალექტოლოგიური მასალა დარგების მიხედვით შეგროვილია ხულოს, შუახევის, ქედის, ხელვაჩაურის, ქობულეთისა და ჩოხატაურის რაიონში(კერძოდ, სოფელი ზოტი). ერთეულების უმეტესობა მოცემულია კონტექსტში. ბევრი სიტყვა, რომელიც ნასესხობის გზითაა შემოსული, ლექსიკონების დახმარებით განმარტებულია. ნარგიზ ახვლედიანმა 2019 წლის პროექტით გათვალისწინებული გეგმის მიხედვით დაამუშავა აჭარის ხარიტონ ახვლედიანის სახელობის მუზეუმის ფონდებში დაცული 1964-1992 წლებში განხორციელებული ექსპედიციების დროს შეგროვებული და ჩაწერილი ფოლკლორულ-დიალექტოლოგიური და ეთნოგრაფიული მასალები. კერძოდ, აჭარელთა ყოფა-ცხოვრებასთან დაკავშირებული ცალკეული საკითხები(საქმე, №455), ფონდებში დაცული საგეოგრაფიო სახელები (საქმე, №65), საარქივო მასალები(საქმე, №463), ნ.ჩიჯავაძის მიერ ჩაწერილი მასალები აჭარელთა სამეურნეო ისტორიიდან (საქმე, №479), ჩანაწერები მესაქონლეობაზე (ხულოსა და ქედის რაიონებში 1963-1965 წლებში ექსპედიციების დროს ჩაწერილი მდიდარი სალექსიკონო მასალა). ნაილე მიქელამემ მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის არქივის (1930 წლიდან - 1964 წლამდე) მასალებიდან (ისტორიულ- ეთნოგრაფიული ჩანაწერები, დიალექტოლოგიური მასალები, ზეპირსიტყვიერების ნიმუშები) ამოიწერა და ბარათებზე გადაიტანა ასობით ლექსიკური ერთეული. მოძიებული ლექსიკური ერთეულები დამუშავებული და განმარტებულია. ომარ მემიშიშის მიერ დამუშავდა აჭარის ხარიტონ ახვლედიანის სახელობის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის ფონდებში დაცული 1992-2019 წლების ფოლკლორულ-დიალექტოლოგიური და ეთნოგრაფიული მასალები. გამოვლენილია არაერთი საინტერესო ლექსიკური ერთეული. ამდენად, მოძიებული მასალა საინტერესოა ლექსიკოლოგიური თუ დიალექტოლოგიური კუთხით. კვლევას აქვს თეორიულ -პრაქტიკული ღირებულება. აღნიშნული კვლევით არაერთი ლექსიკური ერთეული გამოვლინდა, რომელიც სათანადო ადგილს დაიჭერს აჭარულ და ტაო-კლარჯულ კილოთა სიტყვის კონაში და შესაბამისად, გაამდიდრებს სალიტერატურო ენის ლექსიკურ ფონდს. ასევე, აჭარისა და ტაო-კლარჯეთის მცხოვრებთა ლექსიკის საფუძვლიანი შესწავლა გარკვეულ წვლილს შეიტანს ზოგადი ენათმეცნიერების განვითარებაში. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის, რომ აღნიშნული კუთხით კვლევა შემოგვინახავს დიალექტის ლექსიკურ სახეს. მასალას გამოიყენებენ ისტორიკოსები, არქეოლოგები, ეთნოლოგები, ხელოვნებათმცოდნეები, ენათმეცნიერები. ასევე, გზამკვლევი იქნება სტუდენტებისა და საკითხით დაინტერესებული საზოგადოებისათვის.			
2	ნიკო ბერძენიშვილის ფონდებში დაცული ეთნოგრაფიული მასალების (საექსპედიციო დღიურები) თემატური დამუშავება, გამოსაცემად მომზადება და გამოცემა. მეცნიერების დარგი: ქართველოლოგია (ეთნოლოგია)	2018-2022	ნოდარ კახიძე – პროექტის ხელმძღვანელი; შემსრულებლები: როინ მალაყამძე, ნაილა ჩელებაძე, ჯემალ ვარშალომიძე, რუსლან ბარამიძე, თამილა ლომთათიძე

	სამეცნიერო მიმართულება – სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ეთნოკულტურული, ფოლკლორულ-დიალექტოლოგიური, დემოგრაფიული და სოციოლოგიური შესწავლა		ჯემალ მიქელაძე – ფოტო-ილუსტრაციები
2019 წელს განხორციელდა პროექტის მეორე ეტაპის სამუშაოები, კერძოს, მევენახეობა-მეღვინეობასა და მეხილეობასთან დაკავშირებული საექსპედიციო მასალების შესწავლა. ეს მასალები შეკრებილია 1958-1984 წლებში და იწარმოება ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის ეთნოგრაფიულ ფონდებში. მოხდა ეთნოგრაფიული მასალის თემატური დამუშავება წლების მიხედვით, მასალების სისტემატიზაცია, გამოვლინდა მეტად საინტერესო მასალა აჭარაში არსებული ვაზის და ხეხილს ჯიშების და მათი მოვლა-მოყვანის ხალხური აგრონომიული ცოდნა-გამოცდილების, ყურძნისა და ხეხილისაგან დამზადებული პროდუქტების და მოხმარების ტრადიციების, მევენახეობა-მეღვინეობასთან დაკავშირებული იარაღ-ინვენტარის და წეს-ჩვეულებების შესახებ. მომზადებული მასალების საფუძველზე გამოიცემა პროექტის მეორე ტომი.			
3	ქ.ბათუმის სხვადასხვა სოციალური ჯგუფის სოციოლოგიური კვლევა (რესპოდენტთა სოციოლოგიური გამოკითხვის მასალების მიხედვით)	2018–2022	ნ.ჩხაიძე - პროექტის ხელმძღვანელი
2019 წელს განხორციელდა პროექტის მეორე ეტაპის კვლევა - ქ.ბათუმის საჯარო და კერძო სკოლების მოსწავლეთა მიერ საგანმანათლებლო პროცესის შეფასება (სოციოლოგიური ანალიზი). კვლევა მიზნად ისახავდა სასკოლო განათლების სხვადასხვა საკითხთან დაკავშირებით სკოლების მოსწავლეთა შეხედულებების გამოვლენას და ანალიზს. ამ მიზნით ქ.ბათუმის სხვადასხვა საჯარო და კერძო სკოლაში ჩატარდა ჯერ წინარე საპილოტე გამოკვლევა, მის საფუძველზე ანკეტების შედგენა და მოსწავლეთა ანკეტური გამოკითხვა, განხორციელდა მონაცემთა ანალიზი და გაკეთდა მნიშვნელოვანი დასკვნები უფროსკლასელ მოსწავლეთა თვალსაზრისის შესახებ ისეთ საკითხებზე, როგორცაა: ცოდნის შეფასების კრიტერიუმები, მასწავლებელთა კომპეტენციის დონე, პედაგოგებისა და მოსწავლეების ურთიერთდამოკიდებულების ფორმები, სახელმძღვანელოების ვარგისიანობა, სასწავლო პროცესის და პროგრამების ხარისხი, სკოლაში პროფილური სწავლების საჭიროება, სასკოლო გარემო და სკოლების ტექნიკური აღჭურვილობა, მოსწავლეთა უფლებების დაცვა, მანდატურების როლი, მშობლებისა და სკოლის ურთიერთობის საკითხები, მოსწავლეთა აღმსარებლობა და პოლიტიკური აქტივობა და სხვ. გამოკითხვამ გამოავლინა ის პრობლემები, რაც ბათუმელი მოსწავლეების აზრით, დამახასიათებელია საგანმანათლებლო პროცესისათვის და მათი გადაჭრის გზები, მოსწავლეების თვალსაზრისით.			

ისტორიისა და არქეოლოგიის განყოფილება

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
	სამეცნიერო პრობლემა: სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიისა და	2018-2022	ოლეგ ჯიბაშვილი (პროექტის ხელმძღვანელი) ოთარ თურმანიძე (შემსრულებელი) უჩა ოქროპირიძე (შემსრულებელი)

	არქეოლოგიის პრობლემები (ქართველოლოგიური მეცნიერებები) I თემა : ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში XV ს. - XX ს-ის 90-იან წწ.		მერაბ მეგრელიშვილი (შემსრულებელი)
1	I ქვეთემა: ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში XV-XIX საუკუნეებში	2018-2022	ოლეგ ჯიბაშვილი (შემსრულებელი)
ექაპი II (2019 წელი): ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში 1880-90-იან წლებში ანოტაცია XIX საუკუნის 80-90-იანი წლები მნიშვნელოვანი პერიოდი იყო სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს უმეტესი კუთხეებისთვის, მათ შორის აჭარისთვისაც. ერთის მხრივ, ეს იყო ოსმალთა რამდენიმესაუკუნოვანი ბატონობისაგან გათავისუფლებული კუთხეების დანარჩენ საქართველოსთან ერთად ერთ პოლიტიკურ სივრცეში გაერთიანებისა და ერთიანი ეროვნული ცნობიერების აღდგენა-განმტკიცების პირველი ათწლეულები; ხოლო მეორე მხრივ, ეს იყო, ასევე, პირველი ათწლეულები რუსეთის იმპერიის ფარგლებში ცხოვრების და იმპერიული პოლიტიკის წნეხის ქვეშ ყოფნისა. ამ წლებმა მნიშვნელოვანი კვალი დატოვა რეგიონის ცხოვრებაში. ნაშრომში პრობლემა შესწავლილია სამეცნიერო ლიტერატურის, თვითმხილველთა აღწერებისა და იმდროინდელი პრესის მონაცემების საფუძველზე. ყურადღება გამახვილებულია შემდეგ საკითხებზე: 1. რუსული ხელისუფლების დამყარება და მხარის კოლონიზაციის დასაწყისი. 2. ქართული საზოგადოების ბრძოლა მუჰაჯირობის წინააღმდეგ. 3. ბრძოლა ეროვნულ ღირებულებათა შენარჩუნება-განმტკიცებისათვის. წინა პლანზე, უპირატესად, მუჰაჯირობის პრობლემაა წამოწეული. გაშუქებულია მისი გამომწვევი მიზეზები და შედეგები. მოძიებულია ინფორმაცია იმ ადგილობრივ ქართველ მოღვაწეთა შესახებ, ვინც წინ აღუდგა გადასახლებას; მათ შორის არიან: მუფთი ახმედ ეფენდი ხალიფაშვილი, შერიფ-ბეგ ხიმშიაშვილი, თუფანბეგ შარვაშიძე, ქორ-ჰუსეინ ბეგი, ახმედ ეფენდი ხალვაში, გულო-აღა კაიკაციშვილი, დედე-აღა ნიქარაძე, აბდულ ეფენდი მიქელაძე, ჰასან ციციშვილი, ნური ეფენდი ბერიძე და სხვანი. შეფასებულია მათი დამსახურება ზოგადეროვნულ, საერთოქართულ საქმეში. კარგად არის გადმოცემული რეგიონში რუსეთის იმპერიული პოლიტიკის ანტიქართული ხასიათი. სათანადო ყურადღება ეთმობა აღნიშნული პოლიტიკის წინააღმდეგ და ეროვნულ ღირებულებათა შენარჩუნება-განმტკიცებისათვის მებრძოლი ცნობილი ქართველი მამულიშვილების – ილია ჭავჭავაძის, გრიგოლ გურიელის, გიორგი წერეთლის, სერგეი მესხის, პეტრე უმიკაშვილის, სოლომონ ასლანიშვილის (ბავრელი), ნიკო ნიკოლაძის, თედო სახოკიას, ლევან მჭედლიშვილის (კრაზანა), ივანე ჯაიანის და სხვათა ღვაწლს. დასასრულს, მონაცემთა ანალიზისა და ურთიერთშეჯერების საფუძველზე გაკეთებულია შემაჯამებელი დასკვნები.			
2	II ქვეთემა: ეროვნულ-განმათავისუფლებელი	2019-2022	მერაბ მეგრელიშვილი (შემსრულებელი)

	ლი ბრძოლა ბათუმის ოლქში 1900-1921 წლებში		
ეტაპი I (2019 წელი): ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ისტორიის საკითხები სამხრეთ დასავლეთ საქართველოში 1914-1918 წლებში ანოტაცია 1914 წელს, მსოფლიო ომის დაწყების შედეგად რევოლუციური მოძრაობა შესუსტდა, ადგილობრივი მოსახლეობის განწყობას სამხრეთ დასავლეთ საქართველოში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესებისადმი განაპირობებდა შემდეგი მიზეზები: თვითგადარჩენის ინსტინქტი, პოლიტიკუტი ორიენტაციის გაურკვეველობა, რელიგიური ფანატიზმი, მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური პირობები, გადასახადების სიდიდე და სიძულვილი რუსი და თურქი მოძალადე დამპყრობთა მიმართ. ნაშრომში გაანალიზებული სარქივო მასალა ნათლად წარმოაჩენს XIX საუკუნის დასასრულსა და XX საუკუნის პირველ ოცწლეულში სამხრეთ დასავლეთ საქართველოში რუსეთის და თურქეთის ხელისუფლების მიერ წარმოებულ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სამხედრო, კულტურულ-ინფორმაციული ექსპანსიის არსს, რომელსაც ვერ ეგუებოდა ადგილობრივი მოსახლეობა და აწარმოებდა მათ წინააღმდეგ განმანთავისუფლებელ ომს. ნაშრომში წარმოდგენილია სამხრეთ დასავლეთ საქართველოში 1914-1918 წლებში წარმოებული ეროვნულ განმათავისუფლებელი მოძრაობის ისტორიის ცალკეული საკითხები, კერძოდ ქართული ლეგიონის პოლიტიკური ხასიათის ბრძოლის ფაქტები და მოვლენები. საქართველოს ეროვნულ დამოუკიდებელ კომიტეტში მოღვაწე ქართველ მამულიშვილთა წერილები, ქობულეთში ჩატარებული რეფერენდუმის შედეგები და ა.შ.			
3	III ქვეთემა: ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა და მასობრივი რეპრესიები აჭარაში XX საუკუნის 20-40-იან წლებში	2018-2022	ოთარ თურმანიძე (შემსრულებელი)
ეტაპი II (2019 წელი): ეროვნული მოძრაობა აჭარაში XX საუკუნის 20-იანი წლების მეორე ნახევარსა და 30-იან წლებში ანოტაცია საბჭოთა ხელისუფლების დროს ანტისაბჭოთა გამოსვლები შესაძლებელია ეროვნული მოძრაობის ჭრილში განვიხილოთ, რამდენადაც იგი მიმართული იყო რუსეთის კოლონიური პოლიტიკის წინააღმდეგ. ასეთი ხასიათი ჰქონდა აჭარაში XX საუკუნის 20-იანი წლების მეორე ნახევარსა და 30-იან წლებში მასობრივ გამოსვლებს. ამ გამოსვლებში ძირითადი იყო ხულოს მაზრის 1929 წლის აჯანყება. ნაშრომში გაანალიზებულია მოსახლეობის გამოსვლის მიზეზები, ხასიათი, ბრძოლის ფორმები და შედეგები. 1929 წლის აჯანყების ძირითადი მიზეზი იყო მოსახლეობის ცხოვრების უმძიმესი პირობები: ეკონომიკური გაჭირვება, გადიდებული გადასახადები, პოლიტიკური უუფლებობა, საზოგადოების სოციალურ-კლასობრივი დაპირისპირება, რელიგიური ფანატიზმი და სხვა. ნაშრომში შესწავლილია XX საუკუნის 20-იანი წლების მეორე ნახევარში სახალხო გამოსვლების დროს მოსახლეობის მოთხოვნები და ამ მოთხოვნებისადმი სახელმწიფოს დამოკიდებულება, შეტაკებები აჯანყებულ მოსახლეობასა და მთავრობის შეიარაღებულ ძალებს შორის. ნაშრომში განხილულია საბჭოთა რეჟიმის წინააღმდეგ აჭარის მოსახლეობის, პასიური ბრძოლის ფორმები: ურჩობა, აყრა-გადასახლება, საბოტაჟი, ანტისაკოლმეურნეო მოძრაობა და სხვა.			

დასკვნაში შეჯამებულია კვლევა-ძიების შედეგები.			
4	IV ქვეთემა: ეროვნული მოძრაობა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში (აჭარა) 1950-დან 1990-იანი წლების პირველ ნახევარში (ქართველოლოგიური მეცნიერებები - სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიის საკითხები)	2018-2022	უჩა ოქროპირიძე (შემსრულებელი)
ექაპი II (2019 წელი): ეროვნული მოძრაობის იდეალებისათვის ბრძოლა და სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო 1960-1987 წლებში ანოტაცია ნაშრომში განხილულია ზვიად გამსახურდიასა და მერაბ კოსტავას გამოსვლა სამოღვაწეო ასპარეზზე და მისი გამომწვევი მიზეზები, სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს მდგომარეობა საკვლევ პერიოდში, 1978 წელს ქართული ენის სახელმწიფო სტატუსის საკითხთან დაკავშირებული მოვლენები, მათ შორის ბათუმის აქციები და მისი შედეგები. შესწავლილია გეორგიევსკის ტრაქტატის 200 წლისთავის იუბილეს მიმართ მოწინავე ქართველ ახალგაზრდობაში წარმოშობილი პროტესტის გამომწვევი მიზეზები და მისი გამოძახილი სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში (ნაშრომში ჩართულია ავტორის ლექსი „სადაც რომ მინდა იქა არა ვარ“). გაშუქებულია, აგრეთვე, „გარდაქმნისა და საჯაროობის“ პერიოდში, საკვლევ რეგიონში შექმნილი ვითარება და იგი წარმოჩენილია, როგორც ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ახალ ფაზაში გარდამავალი პერიოდი. გაკეთებულია შემაჯამებელი დასკვნები. ნაშრომზე მუშაობისას გამოყენებულია მდიდარი სამეცნიერო ლიტერატურა და მრავალი დოკუმენტური წყარო, მათ შორის, თბილისის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მოპოვებული, 100 გვერდზე მეტი მოცულობის მნიშვნელოვანი მასალა.			

	II თემა: ციხისძირის კომპლექსური არქეოლოგიური ძეგლი (ისტორიულ-არქეოლოგიური გამოკვლევა)	2018-2022	გიორგი თავამაიშვილი (პროექტის ხელმძ.-ლი) ნინო ინაიშვილი (შემსრულებელი) მაია ჭიჭილეიშვილი (შემსრულებელი) ირინე ვარშალომიძე (შემსრულებელი)
1	I ქვეთემა: ციხისძირის საფორტიფიკაციო ნაგებობები	2019	გიორგი თავამაიშვილი (შემსრულებელი)
ანოტაცია ციხისძირის (ქობულეთის მუნიციპალიტეტი, აჭარა) ტერიტორიაზე სხვადასხვა ეპოქის ქართული მატერიალური კულტურის უმნიშვნელოვანესი ძეგლებია განთავსებული, თუმცა აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთის ეს უბანი ფართო საზოგადოებისთვის უფრო პეტრას (სხვა სახელით – ქაჯეთის) ციხის ნაშთებითაა ცნობილი. პეტრას ციხე, რომლის ნანგრევები დღემდეა შემორჩენილი. წერილობითი წყაროები მოწმობს, რომ ხელსაყრელი სამხედრო-სტრატეგიული და სავაჭრო-ეკონომიკური მდებარეობის გამო ლაზების ამ უძველეს სამოსახლო ადგილზე VI საუკუნეში ბიზანტიის იმპერატორ იუსტინიანემ ქალაქი გააშენა. აქვე დაარსდა ლაზიკის ეპარქიის ერთ-ერთი საეპისკოპოსო ცენტრი. არქეოლოგიურმა გათხრებმა შიდა ციხის გალავანთან ერთად გამოავლინა სხვადასხვა ნაგებობა, მათ შორის VI-VII საუკუნეების ბაზილიკის საძირკველი, რომელიც პეტრის საეპისკოპოსოს კათედრალის ნაშთია. ციტადელის			

ჩრდილოეთით დაბლობში, ზღვასთან, ადგილ ბობოყვათში ნაწილობრივ გაითხარა VI ს-ის მეორე სამნავიანი ბაზილიკის ნაშთები.

2019 წელს თემა ეხებოდა ციხისძირის საფორტიფიკაციო ნაგებობებს. აქცენტი გაკეთდა საფორტიფიკაციო პარამეტრების მოთხოვნების ბუნებრივ შესაბამისობაზე. სიახლეა იქნება ციხისძირის კომპლექსური ძეგლის ტოპოარქეოლოგიური რუკის შედგენა, სადაც გამორჩეულ ადგილს იკავებს პეტრას ციხე, როგორც მნიშვნელოვანი და ისტორიული სამხედრო ბატალიებით დატვირთული საფორტიფიკაციო ნაგებობა.

პეტრა-ციხისძირის, როგორც საფორტიფიკაციო კომპლექსის მნიშვნელობა, სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქაში მკაფიოდ გამოკვეთილი იყო. ზოგადად, შეიძლება ითქვას, რომ თავდაცვითი ნაგებობის ეფექტურობას მნიშვნელოვანწილად განაპირობებდა მისი სიმტკიცე, მშენებლობის ხარისხი და მდებარეობა. ფაქტია, რომ პეტრას ციხე საკმაოდ ხარისხიანად აშენდა, რისი დასტურიცაა დღემდე შემორჩენილი გალავნები, კოშკები. ერთია, რომ ციხემ სხვადასხვა მომხდურის შემოტევებს გაუძლო, მაგრამ, ამავე დროს, ისიც კარგად არის ცნობილი, რომ რაც მტერმა დააკლო, „შინაურმა“ შეავსო. XIX საუკუნის 90-იან წლებში სხვადასხვა მშენებლობისთვის (მათ შორის პორტის) ციხის კედლებს აფეთქდნენ და აქედან სამშენებლო მასალა გაჰქონდათ. პეტრას ციხე სპეციალურად შერჩეულ ადგილზეა აშენებული, რადგან. ზოგადად, ციხესიმაგრის ასაშენებლად ადგილის შერჩევა კონკრეტული წინაპირობებით იყო განსაზღვრული. რასაკვირველია, უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი გახლდათ ციხის მიუვალობა (პეტრას ციხე ამ მოთხოვნას უდავოდ აკმაყოფილებდა), ბიზანტიელი ისტორიკოსი პროკოპი კესარიელი წერდა: „პეტრა მიუვალია ჯერ ერთი ზღვის მხრივ, მერე ციცაბო კლდეებით, რომელიც აქ ყოველმხრივ არის აღმართული, აქედან არის, რომ მას ეს სახელწოდება ხვდა წილად. მხოლოდ ერთი შესავალი აქვს მას დაბლობში, ისიც არცთუ ფართო, ვინაიდან მის ორივე მხარეს არაჩვეულებრივი კლდეებია დაკიდებული, რადგან იმათ ვინც პირველად ქალაქი ააშენეს, წინასწარ განჭვრიტეს, რომ ზღუდის ის ნაწილი არ ყოფილიყო ადგილი იერიშებისთვის. შენობების შუაში მათ არსად არ დატოვეს ცარიელი ადგილი, არამედ ეს კოშკები, მიწიდან დაწყებული უმაღლეს წვერომდე უდიდესი, ერთმანეთთან გადახლართული ქვებისგან ააშენეს, რათა რაც შეიძლება ნაკლებ მოსახერხებელი ყოფილიყო მათი შერყევა კრიოთი ან სხვა მანქანით“. ასევე, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია პეტრას ციხის სტრატეგიული დანიშნულება, რადგან კარგად მოგვეხსენება, რომ ციხე-სიმაგრეებს აშენებდნენ გზებისა და გადასასვლელების გასაკონტროლებლად. პეტრას ციხე, ბევრ სხვა ფუნქციონალურ დატვირთვასთან ერთად, კონტროლს უწევდა ბიზანტიიდან შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროსკენ მიმავალ საზღვაო-საკაპოტაჟო ნაოსნობას.“

ციხის შენობა-ნაგებობები ორ ბორცვზეა განლაგებული, ჩრდილოეთის ბორცვი შიდაციხედ არის მიჩნეული, რომელთანაც სამხრეთის ბორცვი დაკავშირებულია ორი კედლით. 1962 წელს ჩატარებული კვლევების დროს (ა. ინაიშვილი), სამხრეთ ბორცვზე შემორჩენილი იყო სამირკვლის ნაშთები, რომელიც მკვლევრებს აფიქრებინებს, რომ იქ საფორტიფიკაციო ნაგებობის ერთ-ერთი კოშკი უნდა ყოფილიყო განლაგებული. შიდაციხის ტერიტორიას 1,5 ჰექტარი ფართობი უჭირავს. ციხეს, რომელიც სამხრეთ ბორცვზეა განლაგებული, უკავია ტერიტორია, რომლის სიგრძე 200 მეტრია, ხოლო სიგანე 100 მეტრი. მკვლევრების ვარაუდით, შესაძლოა შიდაციხის სიგანე 200 მეტრამდეც კი აღწევდეს, მაგრამ ამჟამად მონგრეულია დასავლეთის მხარე, რომელიც მყარი დასკვნის საფუძველს არ იძლევა. დღეს შეიძლება დავაკვირდეთ ციხის კედლებს შიდაციხის ჩრდილოეთ, აღმოსავლეთ, სამხრეთ და ნაწილობრივ დასავლეთის მხარეს. ციხის სამხრეთ-დასავლეთი და ჩრდილო-დასავლეთი კედლები მორღვეულია. გადარჩენილი კოშკების რაოდენობა კი 4 ერთეულს შეადგენს (ესენია ოთხკუთხა და ნახევრადწრიული ფორმის). მკვლევართა აზრით კოშკების მცირე მოცულობა, თხელი კედლები, გამორიცხავენ მათ საბრძოლო დანიშნულებას და ისინი უფრო სამეთვალყურეოდ უნდა ყოფილიყვნენ გამოყენებულნი.

II ქვეთემა: ციხისძირის სამაროვანი	2019	ნინო ინაიშვილი (შემსრულებელი)
ანოტაცია		

2019 წელს შესრულებული ნაშრომით გათვალისწინებულია ციხისძირის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი არქეოლოგიური ობიექტის – ადრეანტიკური-ადრემუასაუკუნეების ხანის (ძვ.წ. V–ახ.წ. VI სს.) სამაროვნის (სულ 315 სამარხეული კომპლექსი) გამოცემა და სამეცნიერო მიმოქცევაში შეტანა, რომელიც მანამდე არ ყოფილა გამოქვეყნებული. ციხისძირის სამაროვანი წარმოადგენს უძვირფასეს საისტორიო წყაროს ადრეანტიკური და ელინისტური ხანის კოლხეთის ისტორიის, მათ შორის ბერძნული კოლონიზაციის პროცესების შესასწავლად, ხსენებული ეპოქის საზოგადოების სამეურნეო საქმიანობის, ყოფა-ცხოვრების, კულტურისა და რელიგიური რწმენა-წარმოდგენების რეკონსტრუქციისათვის.

ნაშრომი „ციხისძირის სამაროვანი“ ორი ნაწილისაგან შედგება: სამარხების სრული კატალოგისა და სამარხეული ინვენტარის ანალიზისაგან. ნაშრომში განხილულია მიცვალებულთა დაკრძალვის წესები, სამარხთა ტიპები და ინვენტარის ჩაყოლების კანონზომიერებანი; მოცემულია მრავალფეროვანი და მრავალრიცხოვანი სამარხეული ინვენტარის დახასიათება და ტიპოლოგიურ-ქრონოლოგიური ანალიზი, ესენია: თიხის ჭურჭელი (ადგილობრივი და იმპორტული), ლითონის სამკაული, მინის ჭურჭელი, მინის მძივები და მძივსაკიდები, ლითონის იარაღები, მონეტები და სხვ. ნაშრომს თან ახლავს ბიბლიოგრაფია, გრაფიკული და ფოტოილუსტრაციები. ციხისძირის სამაროვანი, რომელიც გაითხარა 1983-1987 წლებში, მდებარეობს პეტრას ციტადელისა და გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის ნამოსახლარის ჩრდილო-დასავლეთით, ზღვისპირა დაბლობზე, აკროპოლისიდან დაახლოებით 500 მ დაშორებით. იგი გავრცელებული უნდა ყოფილიყო სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ, ძველი დიუნის გასწვრივ, თუმცა მისი სამხრეთი, ჩრდილოეთი და აღმოსავლეთი საზღვრები ჯერჯერობით გამოვლენილი არ არის.

1983-87 წლებში ციხისძირში შესწავლილი იქნა 315 სამარხი, რომელთა უდიდესი ნაწილი (305 სამარხი) ადრეანტიკური და ელინისტური ხანით თარიღდება. სამარხები განლაგებულია საკმაოდ კომპაქტურად ფართო ზოლის სახით სამხრეთ-დასავლეთიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთის მიმართულებით. ძირითადად ორი ტიპის სამარხებია დადასტურებული: ინჰუმაციური ორმო-სამარხები და ამფორა-სამარხები, რომლებიც, ორმოსამარხების მსგავსად, ქვიშნარ გრუნტშია ჩაშვებული. დაფიქსირებულია მიცვალებულთა კრემაციის ორი შემთხვევა (ორთავე სამარხ ორმოშია შესრულებული) და რამდენიმე რიტუალური საადაპო მოედანი.

სამარხების დიდი ნაწილი შეიცავს სამარხეულ ინვენტარს, თუმცა გვხვდება უინვენტარო სამარხებიც. სამარხეული ინვენტარი წარმოდგენილია: ადგილობრივი და იმპორტული (ბერძნული მოხატული და შავლაკიანი ჭურჭლები, ამფორები), კერამიკის, ლითონის სამკაულის (ყელსაბამები, საყურეები, სამაჯურები და ბეჭდები), მინისა და ქვის (მძივები და მძივსაკიდები), პოლიქრომული მინის ჭურჭლები, ტერაკოტული ფიგურები, ბრინჯაოსა და რკინის საბრძოლო და სამეურნეო იარაღი და „ქარონის ობოლის“ სახით კოლხური და სინოპური მონეტები.

სამარხეული ინვენტარის ანალიზის მიხედვით ციხისძირის სამაროვნის ადრეანტიკური და ელინისტური ხანის სამარხები ქრონოლოგიურად ძვ.წ. V საუკუნიდან ძვ.წ. II-I საუკუნეებს შორის თავსდება. მათგან თითქმის ნახევარი (295 სამარხი) მიეკუთვნება V-IV საუკუნეებს. ამავე პერიოდს განეკუთვნება ამფორა-სამარხების (სამარხებად გამოყენებულია სხვადასხვა ცენტრების: ქიოსი, მენდე, ჩრდილოეთი ეგეოსი, ლესბოსი ამფორები) ნაწილი, ასევე კრემაციული სამარხები საადაპო მოედნებით, რომლებიც შეიცავდა ატიკურ მოხატულ და შავლაკიან კერამიკას, ტერაკოტულ ფიგურებს და პოლიქრომიულ მინის ჭურჭლებს. მეორე დიდ ჯგუფს ქმნის ელინისტური ხანის სამარხები, რომლებშიც ნაკლებადაა წარმოდგენილი იმპორტული კერამიკა. ელინისტური ხანის სამარხები ძირითადად შეიცავს ადგილობრივ თიხის ჭურჭელს, ლითონისა და მინის მძივსაკაულს და კოლხურ მონეტებს.

დაკრძალვის წესების თავისებურებები და სამარხეული ინვენტარის ხასიათი მიუთითებს ბერძნული ეთნიკური ელემენტის არსებობასა და ბერძნული კულტურის გავლენაზე. კიდევ უფრო საგრძნობია ელინიზაციის პროცესი ელინისტურ ხანაში. ციხისძირის სამაროვანი, რომელიც ფიჭვნარის სამაროვნების სინქრონულია, ძალიან მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს ბერძნული კოლონიზაციისა და კოლხურ-ბერძნული ურთიერთობების შესასწავლად.

ციხისძირის ადრეანტიკური-ელინისტური ხანის სამაროვნის ტერიტორიაზე გამოვლენილი იქნა ასევე რამდენიმე გვიანანტიკური ხანის სამარხი: სამი ინჰუმაციური და შვიდი ამფორა-სამარხი. გამოვლენილი მასალების (თიხისა და მინის ჭურჭელი, ლითონის და მინის სამკაული, რკინის საბრძოლო იარაღი) მიხედვით ეს სამარხები ახ.წ. IV-VI საუკუნეებს მიეკუთვნებიან, თუმცა შეიცავენ ახ.წ. II-III სს რომაულ მონეტებს.

III ქვეთემა: შიდაციხის დარბაზული ეკლესია	2019	მაია ჭიჭილეიშვილი (შემსრულებელი)

ანოტაცია

ციხისძირის შიდაციხის დარბაზული ეკლესიის დღემდე არ გამხდარა ხელოვნებათმცოდნეობითი კვლევის საგანი, ამიტომ ძეგლის დარჩენილი ფრაგმენტების შესწავლას დიდი მნიშვნელობა აქვს შუა საუკუნეების ქართული არქიტექტურის მხატვრულ-სტილისტური თავისებურებების გამოვლენის თვალსაზრისით. ნაშრომში განხილულია დარბაზული ეკლესიის არქიტექტურა, მხატვრულ-კონსტრუქციული თავისებურებები, ერთნავიანი ეკლესიების განვითარების ხაზი და ციხისძირის ეკლესიის მიმართება შუა საუკუნეების ქართული არქიტექტურის სხვა ნიმუშებთან. დადგენილია ძეგლის აგების სავარაუდო თარიღი (IX-X საუკუნე). კვლევის მეთოდოლოგია ეფუძნება ძეგლის ხელოვნებათმცოდნეობითი ანალიზის პრინციპს.

ერთნავიანი, დარბაზული ეკლესიის ტიპი ფართოდაა გავრცელებული შუა საუკუნეების ქართულ ხუროთმოძღვრებაში. მისი მშენებლობა ხელმისაწვდომი იყო ყველა სოციალური ფენისათვის. ცალნავიანი ეკლესიები მრავლად იყო წარმოდგენილი აჭარაშიც. აჭარისწყლის ხეობაში არქეოლოგიური გათხრების შედეგად გამოვლენილი ძეგლების აბსოლუტური უმრავლესობა დარბაზულია (თიკანაური, საციხური – X-XI-სს-ის მიჯნა, სხალთის მცირე ეკლესია – X-XI სს-ის მიჯნა, ვერნები- XI ს., ვანაძეები- XII-XIII სს-ის მიჯნა, ხიხანის ციხის ეკლესია – XIII საუკუნის პირველი ნახევარი, სხალთის დიდი ეკლესია – XIII საუკუნე, კალოთა, ქურდული გელაური, ნამომასტრევი, სარფის ეკლესია - VIII-IX სს, სამების ეკლესია ბათუმის მიდამოებში, სოფელ სამების ეკლესია და სხვ.). არსებული მონაცემების გაანალიზებით დგინდება, რომ ერთნავიანი ეკლესიის ტიპი წარმოადგენდა ფართოდ გავრცელებულ საეკლესიო ნაგებობას აჭარის ზღვისპირა ზოლშიც.

ციხისძირის დარბაზული ეკლესია აგებულია ადრე არსებული სამნავიანი ბაზილიკის ნანაგრევებზე, მას შემდეგ, რაც პეტრას საეპისკოპოსო კათედრა კარგავს თავის ისტორიულ, საეკლესიო ცენტრის როლს რეგიონში. ეკლესია წარმოადგენდა მცირე ზომის ნაგებობას მომცრო ზომის დარბაზითა და ნალისებური ფორმისაკენ მიდრეკილი შვერილი აფსიდით. ეკლესიის სიგრძე კედლების სისქისა და აფსიდის გარეთა მოხაზულობის ჩათვლით 1,5 -ჯერ მეტია სიგანეზე. ანალოგიურია შიდა სივრცეში სიგრძე-სიგანის პროპორციული თანაფარდობა. სივრცის თავისებურებას წარმოადგენს დარბაზის ცენტრალურ ღერძზე განთავსებული ერთსაფეხურიანი პილასტრები, რომლებსაც ემყარებოდა კამარის საბჯენი ერთსაფეხურიანი თაღები. ინტერიერის მხრიდან ნალისებური ფორმის, დარბაზის კედლებიდან კუთხეებით გამოყოფილი ღრმა აფსიდი გარედან ნახევარწრიულ მოხაზულობისაა. გარედან დარბაზი გადახურული იქნებოდა ორქანობა, ხოლო ნახევარწრიული აფსიდი დამოუკიდებელი კონუსური ფორმის სახურავით. ეკლესიაში შესასვლელი გამართული იყო დასავლეთი კედლის ცენტრალურ ნაწილში.

აფსიდის ნახევარწრიული და შიგნით ნალისებური ფორმა ადრეული, აქ არსებული VI საუკუნის ბაზილიკის გადაწყვეტით უნდა იყოს ნაკარნახევი, თუმცა ბაზილიკის აფსიდის წახნაგოვანი ფორმისაგან განსხვავებით აქ ნახევარწრიული ფორმაა წარმოდგენილი, რაც ადრეული ეკლესიებისათვის დამახასიათებელი თავისებურებების გამოვლინება უნდა იყოს. ადრეული ბაზილიკის რემინისცენციას უნდა წარმოადგენდეს აფსიდის კუთხეების აქცენტირება შიდა სივრცეში. ქართულ ხუროთმოძღვრებაში შვერილაფსიდიანი დარბაზული ეკლესიები ადრეული შუა საუკუნეებიდანვე დასტურდება (ბოდბე, მანხუტის ქვედა ეკლესია – V-VI სს-ის მიჯნა, დავით გარეჯის „აღდგომის“ ეკლესია, ველისპირის ეკლესია,

სარკინეთი, ქუსირეთი – VIII-IX საუკუნეები, ნესგუნი, ჩვაბიანი, ზემო კრიხი – X ს, მაცხვარიში – XII, ლიხაური, სხალთა – XIII ს და სხვ.), თუმცა უპირატესობა მაინც სწორკუთხა გარეთა კონტურის მქონე დარბაზულ ეკლესიებს ენიჭება, ტაძრის აღმოსავლეთი მხარის შვერილფსიდური ფორმით დაგაწყვეტა, უმთავრესად დამახასიათებელია ადრეული შუა საუკუნეების ძეგლებისათვის, რომელთაგან ფართო გავრცელებას პოვებს აფსიდთა წახნაგოვანი ფორმები, ნახევარწრიული შვერილები კი ძალზე იშვიათია. დარბაზულ ეკლესიას არ გააჩნია პასტოფორიები, სამნაწილიანი საკურთხევლის ფორმამ ვერ ჰპოვა ფართო გავრცელება დარბაზული ტიპის ეკლესიებში. ერთნავიან ტაძრებში პასტოფორიები ძირითადად X-XI საუკუნეებში დასტურდება.

ციხისძირის ერთნავიანი ეკლესიის საკურთხეველში სამი სარკმელი იქნებოდა გაჭრილი. ეკლესიის სამსარკმლიანი კომპოზიცია გარეთ გაზიდული აფსიდით უნდა იყოს განპირობებული, რადგან ტრადიციისამებრ, შვერილ აფსიდებზე სამი სარკმელია მოთავსებული (ვაჩნაძიანის ყველაწმინდა – VIII-IXსს, გელათი, ლურჯი მონასტერი – XII ს, ტიმოთესუბანი – XII-XIII სს, თბილისის მეტეხი, ხობი – XIII ს, ცაიში – XIII-XIV სს და სხვ.). სამი სარკმელია გაჭრილი გუდარების, სხალთის, ბოსლების სამების, ლიხაურის (XIII ს) ერთნავიანი ეკლესიების აფსიდებზეც, რაც ამ პერიოდის ნაგებობაში გუმბათოვანი ტაძრების მოტივთა შეჭრით უნდა იყოს გამოწვეული.

ციხისძირის დარბაზული ეკლესიის ისეთი თავისებურებები, როგორცაა შედარებით მაღალი პროპორციებისაკენ სწრაფვა, პილასტრებითა და საბჯენი თაღებით სივრცისა და გრძივი კედლების დაყოფა მონაკვეთებად, აფსიდის ნალისებური მოხაზულობა, პილასტრთა ერთსაფეხურიანი ფორმების გამოყენება წარმოაჩენს გარდამავალი ხანის (IX-X საუკუნეების) ქართული არქიტექტურის ნიშნებს. ძეგლის სახასიათო ნიშნები – შვერილი ნახევარწრიული აფსიდი, საკურთხევლის კუთხეების აღნიშვნა ავლენს საქართველოს ზღვისპირა ზოლის საეკლესიო არქიტექტურის ლოკალურ თავისებურებებს, რაც ადრინდელი სამნავიანი ბაზილიკის ტიპის, კონკრეტულად კი პეტრა-ციხისძირის ადრინდელი ნაგებობების ტრადიციათა გათვალისწინების შედეგი უნდა იყოს.

IV ქვეთემა: სასანური მონეტების განძი ციხისძირიდან	2019	ირინე ვარშალომიძე (შემსრულებელი)

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია 2017 წელს ციხისძირის არქეოლოგიური შესწავლისას გამოვლენილი ვერცხლის მონეტების განძი. 95 ცალი სასანური დრაქმა. მოცემულია მონეტების აღწერილობა, დადგენილია ემისიის წლები, მოცემულია მეტროლოგიური და ტიპოლოგიური პარამეტრები. გაკეთებულია კატალოგი ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით. მონეტები მოჭრილია IV-VI საუკუნეებში ირანის შაჰების სახელებით. დადგენილია განძის დამარხვის დრო. მოძებნილია პარალელური მასალა საქართველოს სინქრონული ნუმიზმატიკური ძეგლებიდან. ახსნილია სასანური მონეტების ციხისძირში გამოვლენის მიზეზები. განხილულია ისტორიული ფონი, ირან-ბიზანტიის ბრძოლების პერიპეტეები და ეს დაკავშირებულია საკვლევ პუნქტთან. მონეტებთან ერთად ყურადღება დათმობილია თანმდევ არტეფაქტებზეც, კერძოდ, ირანელი მეომრის მუზარადასა და სამხედრო აღჭურვილობაზე. გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.

1.2.

№	დასრულებული პროექტის დასახელებამეცნიერების დარგისა დასამეცნიერომიმართულების მიითითებით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მიითითებით)
1	2	3	4
დასრულებული			

კვლევითი პროექტის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ გრცელი ანოტაცია
(ქართულ ენაზე)

2. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

2.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით, პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	რა იგებს არჩევნებს საქართველოში	2019-2021	რუსლან ბარამიძე (პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი)
გარდამავალი (მრავალწლიანი) კვლევითი პროექტი "რა იგებს არჩევნებს საქართველოში" ითვალისწინებს საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვებიდან დღემდე ყველა საპრეზიდენტო არჩევნებში შედეგებით პირველი ორი კანდიდატის ყველა წინასაარჩევნო მიმართულების (პოლიტიკური დისკურსი), სხვა თანამდევი მასალების, პოსტსაარჩევნო აქტივობებისა და დაინტერესებული ჯგუფებზე ზემოქმედების პრაქტიკების შესწავლას. პროექტის ძირითადი ობიექტის - საარჩევნო ტექსტებისა და პრაქტიკების - კვლევა ძირითადად არსებული ტექსტების, პრეზიდენტის მიერ ინიცირებული პროექტების ანალიზისა და ინტერვიუების მეშვეობით ხდება. თუმცა ყურადღება ასევე გამახვილდება სხვადასხვა კვლევებში ასახულ ცნობებსა და სტატისტიკურ მონაცემებზე. კერძოდ, პროექტის პერსონალის მიერ განხორციელდა საპრეზიდენტო გამოსვლებში ისტორიისა და რელიგიის თემების გამოყენების ანალიზი. შესაბამისი მოხსენება წაკითხული იყო საერთაშორისო კონფერენციაზე. საგრანტო პროექტი საარჩევნო პოლიტიკური დისკურსის და პოლიტიკური პრაქტიკების კვლევას არა მარტო საქართველოს პრეზიდენტების არჩევნების საფუძველზე გეგმავს, არამედ ითვალისწინებს სამხრეთ კავკასიის რეგიონის ქვეყნებში არსებულ პრაქტიკებთანაც შედარებას. ამ მიზნით განხორციელდა სამუშაო შეხვედრები პროექტის უცხოელ კონსულტანტებთან ბერლინში. ამჟამად მიმდინარეობს შესაბამისი მასალების დამუშავება და თარგმნა.			
2	ხარიტონ ახვლედიანის აჭარის მუზეუმში დაცული მონეტების კატალოგი (ჰუმანიტარული მეცნიერებები, ისტორია-არქეოლოგიის მიმართულება) FR 17- 504	20.12.1017-20.12.2020	ირინე ვარშალომიძე (სამეცნიერო ხელმძღვანელი), ნინო ძნელაძე (კოორდინატორი)
მესამე და მეოთხე საანგარიშო პერიოდში (2019 წელი) მონეტების შესწავლა დაიწყო ქართული ნუმისმატიკური ძეგლებით. ლიტერატურის დამუშავებისა და პარალელების მოძიების შემდეგ აღიწერა 47 საფასე, მათი შუბლისა და ზურგის მხარე, დადგინდა ემისიის წლები და ზარაფხანები. უნდა აღინიშნოს, რომ ქართული მონეტების მიმოქცევა სიახლეა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოსათვის. ქართული მონეტები მოჭრილია დემეტრე I-ის, გიორგი III-ის, თამარ მეფის, რუსუდან დედოფლის, ლაშა-გიორგის, ერეკლე II-ის სახელებით. ზოგიერთი მათგანი ნაპოვნია ციხისძირში, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია. მეორე			

ამოცანა იყო აღმოსავლური მონეტების განსაზღვრა. აღწერა 20 ეგზემპლარის შუბლისა და ზურგის მხარე, დადგინდა ემისიის დრო და ადგილი. ესენია ქუფური დირჰემები (VIII-IX სს), სელჩუკური დრაჰემები (XIII ს) და მონღოლური (XIII ს) ფულის ნიშნები. მესამე ამოცანა იყო სტატიის მომზადება. მომზადდა სტატია „ხარიტონ ახვლედიანის აჭარის მუზეუმში დაცული ციხისძირის ნუმიზმატიკური მასალა“. სტატიაში განხილულია აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთის სტრატეგიულად მნიშვნელოვან პუნქტ ციხისძირში სხვადასხვა დროსა და გარემოებაში გამოვლენილი ნუმიზმატიკური მასალა, რომელიც აქამდე შეუსწავლელი და გამოუქვეყნებელი იყო. მასალის ქრონოლოგიური დიაპაზონი ფართოა - ძვ .წ.V საუკუნიდან XIX-საუკუნემდე. სტატიით სამეცნიერო მიმოქცევაში შევიტანთ ახალ ნუმიზმატიკურ მასალას, განვიხილავთ მონეტების საკვლევ ტერიტორიაზე გამოვლენის გზებს, მიზეზებს. მონეტები წარმოადგენს პირველხარისხოვან წყაროს სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიის ცალკეული მონაკვეთების, პოლიტიკური მიმართულებების, სავაჭრო-ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის შესწავლისათვის. მეოთხე ამოცანა იყო ევროპული მონეტების შესწავლა. განვსაზღვრეთ 26 ევროპული მონეტა. აღვწერეთ შუბლისა და ზურგის ტიპები, დავადგინეთ ემისიის დრო და ზარაფხანები შესაბამისი ლიტერატურისა და პარალელური მასალის მოძიების შედეგად. შესწავლილი მონეტების უმრავლესობა არის ნიდერლანდური ლევენდაალდერები, შედარებით მცირე რაოდენობითაა წარმოდგენილი პოლონური ორტები, ავსტრიული ტალიარები, ვენეციური დუკატები. მეხუთე ამოცანა იყო მივლინება თურქეთის რესპუბლიკაში, ვიმუშავეთ სტამბოლის არქეოლოგიური მუზეუმის, თაქსიმის ათათურქის და ანკარის ბრიტანეთის დევიდ ფრენჩის სახელობის არქეოლოგიური ინსტიტუტის ბიბლიოთეკებში. დავამუშავეთ სპეციალური ლიტერატურა, პარალელების მიხედვით აღვწერეთ ის მონეტები, რომლებიც წინა საანგარიშო პერიოდებში ლიტერატურის არარსებობის გამო საქართველოში ვერ განვსაზღვრეთ. ესაა 40 მდე კლასიკური და ელინისტური ხანის უცხოური მონეტები.

3	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები (საფორტიფიკაციო ნაგებობები, ეკლესიები, საკომუნიკაციო და საყოფაცხოვრებო არქიტექტურის ნიმუშები); (ჰუმანიტარული მეცნიერებები, ისტორია-არქეოლოგიის მიმართულება) FR_217910	2016–2019	სულხან მამულაძე (ძირითადი შემსრულებელი)

მიმდინარე სამუშაო წელს, პროექტის ფარგლებში საბოლოოდ მომზადდა და გამოიცა მონოგრაფია. ამით ჭანური არქიტექტურის, ფოლკლორის, ტოპონიმისა და ეთნოლოგიის უცნობი თუ ნაკლებად ცნობილი მასალა შევიდა სამეცნიერო მიმოქცევაში; შესაძლებელი გახდა ჭანური სინამდვილის ქართული სამყაროს დანარჩენ ნაწილთან (განსაკუთრებით ტაო-კლარჯეთთან) მიმართების დადგენა; დამზადდა ნახევარსაათიანი დოკუმენტური ფილმი, სადაც საუბარია ცენტრალური ჭანეთის ყველა მნიშვნელოვან ძეგლზე; მაღალ სამეცნიერო დონეზე შესრულდა მონოგრაფია: 230–გვერდიანი სამეცნიერო გამოკვლევით, ვრცელი ინგლისური რეზიუმით, ბიბლიოგრაფიით, 85 ფერადი ტაბულითა და კატალოგით. მონოგრაფიაში ყურადღებაა გამახვილებული ჭანეთის შესახებ არსებულ წერილობით წყაროებზე, არსებულ ისტორიოგრაფიულ შეხედულებებზე, განხილულია ისტორიული გეოგრაფიის, ეთნოლოგიის, არქეოლოგიის, ენათმეცნიერების, ტოპონიმის და არქიტექტურის საკითხები. მატერიალური ძეგლებიდან უპირველეს ყოვლისა უნდა გამოვყოთ საფორტიფიკაციო ნაგებობები, ეკლესიები, საგზაო და საყოფაცხოვრებო არქიტექტურული ნაგებობები, რომელთა იდენტიფიცირება, აზომვა, გვემების, ჭრილების და სხვა

არქიტექტურული ნახაზების, თუ სიტუაციური რუკების დამზადება, ფოტო და ვიდეოფიქსაცია, GPS კოორდინატების მონაცემების რუკაზე დატანა განხორციელდა საბოლოოდ. დალაგდა შეგროვილი მასალა, რომელიც ინახება წამყვანი ორგანიზაციაში.

2.2.

№	დასრულებული (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მიხედვით, პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მიხედვით)
1	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები. ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა მიმართულება.	2016-2019 წ.წ.	ო. მემიშიში-ძირითადი პერსონალი, მკვლევარი
ნაშრომში ტრაპიზონსა და გუმუშხანეში 2016-2018 წწ საველე მივლინებების დროს შეკრებილ მასალებზე, წერილობით და სხვა სახის წყაროებზე დაყრდნობით შესწავლილია ისტორიული ჭანეთის ცენტრალური ნაწილის საფორტიფიკაციო ნაგებობები, ეკლესიები, საგზაო და საყოფაცხოვრებო არქიტექტურის ნიმუშები, არქეოლოგიისა და ტოპონიმის ზოგიერთი საკითხი, ძველი გზები. გამოკვლევას თან ერთვის ვრცელი ინგლისურენოვანი რეზიუმე, მდიდარი საილუსტრაციო და გრაფიკული მასალა. ვფიქრობთ, წიგნი კარგ სამსახურს გაუწევს ისტორიკოსებს, არქეოლოგებს, ეთნოლოგებს, ხელოვნებათმცოდნეებს, ენათმეცნიერებს და ისტორიული ჭანეთით დაინტერესებულ მკითხველს.			
1	Institution Centered Local Conflict Study, Volkswagen Foundation	2015-2019	რუსლან ბარამიძე / მკვლევარი
პროექტი ითვალისწინებდა ლოკალური კონფლიქტების სხვადასხვა მაგალითის კვლევას კავკასიაში. პროექტის ფარგლებში მომზადდა რამდენიმე ნაშრომი და სახელმძღვანელო.			

3. უცხოური გრანტებით დაფინანსებული სამეცნიერო პროექტები

3.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მიხედვით, პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი, დაფინანსებული ორგანიზაცია/ სამეცნიერო ფონდი, ქვეყანა	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მიხედვით)
1	Mediation: training and society transformation/ MEDIATS, 599010-EPP-1-2018-1-NL-EPPKA2-CBHE-	2019-2021	რუსლან ბარამიძე / მკვლევარი

JPERASMUS			
პროექტი ითვალისწინებს მედიაციის სასწავლო პროგრამისა და მედიაციის სტრუქტურის შექმნას საქართველოში, უკრაინაში და აზერბაიჯანში. პროექტის ფარგლებში განხორციელდა სამუშაო შეხვედრები ბრედამი (ნიდერლანდები) და რიგამი (ლატვია).			
1	„ახალგაზრდული მეწარმეობის- თვის უმაღლეს სასწავლებ- ლებში“ ევროკომისია grant agreement no. 2018 2269\ 008 უკრაინა 02-19\78	2018- 2019	მერაბ მეგრელიშვილი (მირითადი შემსრულებელი)
	„Gonio-Apsarus Polish-Georgian Joint Archaeological Expedition“ Warsaw University	2017-2021	Sulkhan Mamuladze / Principal Investigator
პროექტი ითვალისწინებს პოლონელი და ქართველი მკვლევარების ერთობლივი არქეოლოგიური კვლევა-ძიებითი სამუშაოების წარმოებას გონიო-აფსაროსის მუზეუმ-ნაკრძალის ტერიტორიაზე. არქეოლოგიურ სამუშაოებთან ერთად, ხდება მოპოვებული მასალისა და მიღებული შედეგების ერთობლივი დამუშავება, ანალიზი და შემდგომ მათი, ასევე ერთობლივი, გამოცემა. გარდა ამისა, პროექტის ფარგლებში ხდება ქართველი ახალგაზრდა მკვლევარების კვალიფიკაციის ამაღლებისათვის საჭირო გადამზადება ვარშავის უნივერსიტეტის ბაზაზე.			

3.2.

№	დასრულებული (მრავალწლიანი)პროექტისდა სახელებამეცნიერებისდარგის ადასამეცნიერომიმართულები სმითითებით, პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი, დამფინანსებელი ორგანიზაცია/სამეცნიერო ფონდი, ქვეყანა	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
დასრულებული კვლევითი პროექტის 2019 წლის ეტაპის მირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)			

4. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

4.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათა	გამოცემის ადგილი,	გვერდების რაოდენობა

		ური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამომცემლობა	
1	რ.მაღაყმაძე, ე.ფუტყარაძე, ნ.ჩელეზაძე, ი. თანდილავა	ზედა მაჭახელი, ISBN 978-9941-8-1507-2	თბილისი, გამომცემლობა „კოლორი“	236 გვ.
ნაშრომი წარმოადგენს სამხრეთ - დასავლეთ საქართველოს ერთ-ერთი ისტორიული კუთხის - ზედა მაჭახლის კომპლექსური კვლევის ცდას. ზედა მაჭახელი ისტორიულად მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა სამხრეთ - დასავლეთ საქართველოს ეკონომიკურ-პოლიტიკურ თუ კულტურულ ცხოვრებაში. ამჟამად ზედა მაჭახელი ჩამოშორებულია საქართველოს, იქაურთა მეტყველება კი- ქართულ სალიტერატურო ენას და მოქცეულია უცხო ენობრივ გარემოში, მაგრამ კუთხემ მაინც შეინარჩუნა ქართული სახე და ქართული ენა. ნაშრომი ამ კუთხის ისტორიულ - ეთნოლოგიურ და დიალექტოლოგიურ კვლევას წარმოადგენს. კერძოდ, განხილულია სოციალური და საოჯახო ყოფა, სამეურნეო ცხოვრება, კულტურის ცალკეული საკითხები. ასევე, შესწავლილია ზედა მაჭახელეთა მეტყველების თავისებურება. მოცემულია იქაურთა მეტყველების ფონეტიკურ-მორფოლოგიური, სინტაქსური და ლექსიკოლოგიური დახასიათება. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის, რომ ნაშრომს ერთვის იქაურთა მეტყველების ნიმუშები და სალექსიკონო მასალა. ნაშრომის ღირებულების განმსაზღვრელია თანდართული ეთნოლოგიური ყოფის ამსახველი ფოტომასალა. ნაშრომს აქვს პრაქტიკული ღირებულებაც. ვფიქრობთ, წიგნი დახმარებას გაუწევს ისტორიკოსებს, არქეოლოგებს, ეთნოლოგებს, ხელოვნებათმცოდნეებს, ენათმეცნიერებს და საერთოდ, აღნიშნული საკითხებით დაინტერესებულ მკითხველს.				
2	ნაილე მიქელაძე	ტოპონიმური თქმულება- გადმოცემები აჭარის ფოლკლორში, ISBN 978-9941-26-513-6	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	250 გვ.
წინამდებარე გამოკვლევა აჭარის ფოლკლორის თქმულება-გადმოცემათა ციკლის, ზოგადქართული სიტყვიერების სრული სურათის წარმოდგენას ისახავს მიზნად. ნაშრომში წარმოდგენილი თემა აქტუალურია, რამდენადაც კვლევა უკავშირდება ისტორიულ-რელიგიურ და წარმართულ კულტთან დაკავშირებულ თქმულება-გადმოცემებს აჭარაში. აქ ერთმანეთს ერწყმის სამი სამყარო-წარმართობა, ქრისტიანობა და ისლამი. ყურადსაღებია ის გარემოება, თუ ისტორიული ეპოქები, უცხოტომობრივი და რელიგიური გავლენები როგორ უცვლის სახეს ჩვენს ტოპონიმს, მაგრამ მაინც ვერ უკარგავს ეროვნულ ელფერს. ნაშრომი წარმოადგენს აჭარის ტოპონიმური თქმულება-გადმოცემების მონოგრაფიულად შესწავლის პირველ ცდას. მასში წარმოდგენილია პარალელები და ანალოგიები როგორც ზოგად ქართულ რწმენა-წარმოდგენებში, ასევე, სხვა ხალხთა ფოლკლორში. განხილული მონაცემები კუთხეთა შორის მიგრაციის დანახვის შესაძლებლობებსაც იძლევა. სახასიათაოა, რომ აჭარაში გვხვდება მრავალი ისეთი ტოპონიმი, რომელთა წარმოშობა ემყარება ხალხურ თქმულება-გადმოცემებს, ზღაპრებს, ლეგენდებს, მითებს და ა. შ. ამდენად, აჭარაში შემონახული თქმულებების, ლეგენდების შესწავლა აქტუალური პრობლემაა და მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ქართულ ფოლკლორისტიკაში.				
3	შ.მამულაძე, ა.კახიძე, თ.ფუტყარაძე ო. მემიშიში	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები,	თბილისი, გამომც.: გოლდენ პრინტ	200 გვ.

		ISBN 978-9941-8-1990-2		
ნაშრომში ტრაპიზონსა და გუმუშხანეში 2016-2018 წწ საველე მივლინებების დროს შეკრებილ მასალებზე, წერილობით და სხვა სახის წყაროებზე დაყრდნობით შესწავლილია ისტორიული ჭანეთის ცენტრალური ნაწილის საფორტიფიკაციო ნაგებობები, ეკლესიები, საგზაო და საყოფაცხოვრებო არქიტექტურის ნიმუშები, არქეოლოგიისა და ტოპონიმის ზოგიერთი საკითხი, ძველი გზები. გამოკვლევას თან ერთვის ვრცელი ინგლისურენოვანი რეზიუმე, მდიდარი საილუსტრაციო და გრაფიკული მასალა. ვფიქრობთ, წიგნი კარგ სამსახურს გაუწევს ისტორიკოსებს, არქეოლოგებს, ეთნოლოგებს, ხელოვნებათმცოდნეებს, ენათმეცნიერებს და ისტორიული ჭანეთით დაინტერესებულ მკითხველს.				
4	ნოდარ კახიძე როინ მალაყმაძე, ნაილა ჩელემაძე, ჯემალ ვარშალომიძე, რუსლან ბარამიძე თამილა ლომთათიძე ჯემალ მიქელაძე	მასალები აჭარის ყოფისა და კულტურის შესწავლი- სათვის, ტომი I მემინდვრეობა	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა	იბეჭდება
ტომში წარმოდგენილია ნიკო ბერძენიშვილის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ეთნოლოგიის განყოფილების მიერ 1958-1990-იან წლებში აჭარაში (ხულოს, შუახევის, ქედის, ხელვაჩაურის, ქობულეთის რაიონები) შეკრებილი ეთნოგრაფიული ექსპედიციის მასალები, რომლებიც ინსტიტუტის ფონდებში დაცულია საექსპედიციო დღიურების სახით. I ტომში შესულია მხოლოდ მემინდვრეობასთან დაკავშირებული მონაცემები (აჭარის ტრადიციული მეურნეობის სხვა დარგების შესახებ მონაცემები მომდევნო ტომებში აისახება). მასალები შეიცავს ცნობებს სავარგული მიწების ათვისების, მიწის დამუშავების, ტერასული სისტემის, მოსავლის აღება-დაბინავების, სამიწათმოქმედო იარაღების, მემინდვრეობასთან დაკავშირებული შრომის ორგანიზაციის ფორმებისა და წეს-ჩვეულებების შესახებ. ტომს ერთვის სამიუბლები და საილუსტრაციო მასალები.				
5	ოთარ თურმანიძე	საბჭოთა რეჟიმი და მასობრივი რეპრესიები აჭარაში (1921-1952 წლები) ISBN 978-2941-462-94-8	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	640 გვ.
მონოგრაფიაში შესწავლილია მასობრივი რეპრესიები აჭარაში 1921-1952 წლებში. დახასიათებულია საბჭოთა რეჟიმი და სადამსჯელო ინსტრუმენტები. განხილულია XX საუკუნის 20-იანი წლებისა და 30-იანი წლების პირველ ნახევარში აჭარაში განხორციელებული რეპრესიები, ნაჩვენებია ამ რეპრესიების ხასიათი და თავისებურებანი. მონოგრაფიაში დიფერენცირებულადაა შესწავლილი XX საუკუნის 30-იანი წლების მეორე ნახევრის მასობრივი რეპრესიების არსი, მოტივაცია, მასშტაბი და თავისებურებანი. გაშუქებულია სახელმწიფო, პარტიული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების კადრების, ინტელიგენციის, სასულიერო პირების, სამეურნეო-საწარმოო მუშაკების, ხელისუფლებისათვის არასასურველი რიგითი ადამიანების რეპრესიები. ნაშრომში განხილულია 1941-1952 წლებში აჭარიდან მოსახლეობის დეპორტაციისა და პოლიტიკური რეპრესიების ისტორია. მოცემულია ომისშემდგომი პერიოდის რეპრესიების განმასხვავებელი ნიშნები XX საუკუნის 20-30-იანი წლების რეპრესიებისაგან. მონოგრაფიაში გაშუქებულია მოსახლეობაში, განსაკუთრებით რეპრესირებულთა შთამომავლების მეხსიერებაში რეპრესიების ასახვა და რეაბილიტაციის საკითხები.				
6	ავტორ-შემდგენელი უჩა ოქროპირიძე,	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის მეცნიერ-	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის	42 გვ.

	რედაქტორი როინ მალაყმაძე	თანამშრომელთა ხსოვნის წიგნი	შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	
2018 წელს შესრულდა შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ნ. ბერძენიშვილის ინსტიტუტის (ყოფილი საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ბათუმის ნიკო ბერძენიშვილის სახელობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი) დაარსებიდან 60 წლისთავი. ამავე წლის 5 მარტს, ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს გადაწყვეტილებით, დადგინდა ამ საიუბილეო თარიღის აღსანიშნავი ღონისძიებანი, მათ შორის, ინსტიტუტის გარდაცვლილ მეცნიერ თანამშრომელთა ხსოვნის წიგნის შექმნა, რომლის იდეაც ეკუთვნოდა ინსტიტუტის ისტორიისა და არქეოლოგიის განყოფილების უფროსს, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორს, ემერიტუს პროფესორს ბიჭიკო დიასამიძეს. წიგნის შესადგენად შეიქმნა კომისია, რომელშიც შევიდნენ ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის თანამშრომლები: უჩა ოქროპირიძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი (ხელმძღვანელი), ჯემალ მიქელაძე (მეცნიერი თანამშრომელი), ნანული ნოღაიძე (მეცნიერი თანამშრომელი), გივი ნახუცრიშვილი (სპეციალისტი), ლალი ტულუში (სპეციალისტი), ეთერ ხეცოიძე (საქმისმწარმოებელი), რომელთაც სათანადო სამუშაო გასწიეს წიგნის შესაქმნელად. ნაშრომის მომზადებაში, ასევე, თავიანთი წვლილი შეიტანეს ინსტიტუტის თანამშრომლებმა: ეთნოლოგიისა და სოციოლოგიური კვლევის განყოფილების უფროსმა ნოდარ კახიძემ, ამავე განყოფილების მთავარმა მეცნიერმა თანამშრომელმა ჯემალ ვარშალომიძემ, მეცნიერ თანამშრომელმა კოტე ლლონტმა და ფოლკლორის, დიალექტოლოგიისა და ემიგრანტული ლიტერატურის კვლევის განყოფილების მეცნიერ-თანამშრომელმა ციალა ნარაკიძემ. ხსოვნის წიგნის გამოცემა წარმოადგენს ბათუმის ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის თანამშრომელთა ღვაწლის დაფასებას და მათი ხსოვნის კიდევ ერთხელ წარმოჩენის ცდას.				
7	ნინო ინაიშვილი, ნინელი ვაშაკიძე	ციხისძირის სამაროვანი	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გადაცემულია დასაბეჭდად
ნინო ინაიშვილის და ნინელი ვაშაკიძის ნაშრომი „ციხისძირის სამაროვანი“ მიზნად ისახავს უნიკალური არქეოლოგიური ძეგლის – ციხისძირის სამაროვნის აღმოჩენების ფართო სამეცნიერო მიმოკვლევაში შეტანას. ციხისძირის სამაროვანი წარმოადგენს უძვირფასეს საისტორიო წყაროს ადრეანტიკური და ელინისტური ხანის კოლხეთის ისტორიის, მათ შორის ბერძნული კოლონიზაციის პროცესების შესასწავლად, ხსენებული ეპოქის საზოგადოების სამეურნეო საქმიანობის, ყოფა-ცხოვრების, კულტურისა და რელიგიური რწმენა-წარმოდგენების რეკონსტრუქციისათვის. ნაშრომი სამაროვნის ზოგად დახასიათებასა და ისტორიულ დასკვნებთან ერთად მოიცავს კატალოგს, სადაც მოცემულია თითოეული სამარხეული კომპლექსის და მისი ინვენტარის დეტალური აღწერილობა. აღჭურვილია ბიბლიოგრაფიითა და ფოტო და გრაფიკული ილუსტრაციებით. ახლავს ვრცელი რეზიუმე ინგლისურ ენაზე. ნაშრომი „ციხისძირის სამაროვანი“ განკუთვნილია საუნივერსიტეტო, აკადემიური წრეებისა და სტუდენტებისთვის.				
8	გიორგი თავამაიშვილი	თამბაქო და გვიანი შუასაუკუნე- ბის ოსმალური თიხის ჩიბუხები	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	295 გვ. გადაცემულია დასაბეჭდად
წარმოდგენილი ნაშრომის შექმნის იდეა ჩვენი ქვეყნის მატერიალური კულტურის ძეგლებზე აღმოჩენილი თამბაქოს მოსაწევი თიხის ჩიბუხების, უფრო კონკრეტულად, მათი აღმოსავლური (ე.წ. “				

ოსმალური“) ვარიანტების წარმოჩენის სურვილით იყო განპირობებული. ოსმალური ჩიბუხები მრავლადაა აღმოჩენილი როგორც დღევანდელი თურქეთის, ასევე, ყოფილი ოსმალეთის იმპერიის გავლენის ქვეშ მყოფი ქვეყნების ტერიტორიაზე. ამ ნაკეთობათა ათასობით ნიმუში ნაპოვნია საქართველოშიც, მეტწილად, სამხედრო-სტრატეგიული ობიექტების – ციხესიმაგრეების გათხრების დროს, სადაც კონკრეტულ პერიოდში ოსმალური ელემენტი იყო წარმოდგენილი, რეგლამენტირებული (სამხედრო სამსახური), მაგრამ ცხოვრების ტრადიციული წესის ნიშნებით. თამბაქოს მოსაწევი თიხის ჩიბუხები უდავოდ საინტერესო მასალას წარმოადგენს კონკრეტული ეპოქის და რეგიონის სოციალური და ეკონომიკური ცხოვრების რეკონსტრუქციისთვის.

მკვლევართა საერთო შეფასებით, თუ წარსულის აღდგენისთვის დასჭირდებათ არტეფაქტის შერჩევა, ეს უკანასკნელი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ ძირითად კრიტერიუმებს: უნდა იყოს იაფი, ხელმისაწვდომი და გამოყენებადი ყოველდღიურ ცხოვრებაში; არა უშავს, თუ იქნება ადვილად მტვრევადი; უნდა იყოს გამძლე გარე ნალექების ზემოქმედებისგან; უნდა იყოს დატანილი დამამზადებლის ნიშანი, ან სხვა რამ, რაც გაადვილებს დამზადების ადგილის ამოცნობას; უნდა ასახავდეს ფორმათა ცვლილებას დროში; სტილისტური თვალსაზრისით იძლეოდეს შესაძლებლობას – განისაზღვროს მომხმარებლის სტატუსი, ეთნიკური და პოლიტიკური კუთვნილება; უნდა იყოს ასახული ეპოქის მხატვრობაში, რაც გაადვილებს მათი გამოყენების სოციალური კონტექსტის გარკვევას. თამბაქოს მოსაწევი თიხის ჩიბუხები სრულად აკმაყოფილებენ ამ კრიტერიუმებს.

თიხის ჩიბუხებზე მუშაობის პროცესში მოვიძიეთ და გავეცანით თამბაქოს ისტორიასთან დაკავშირებულ საინტერესო ისტორიულ, ეთნოგრაფიულ და ფოლკლორულ მასალას, რომლის მეტ-ნაკლები სისრულით წარმოჩენა სასურველად და მიზანშეწონილად მივიჩნიეთ. შესაბამისად, გავაფართოეთ განსახილველ საკითხთა წრე, შევეცადეთ მკითხველისთვის უფრო პოპულარული ფორმით მიგვეწოდებინა ძველი და ახალი მასალა თამბაქოს აღმოჩენის, გავრცელებისა და მოხმარების ფორმების შესახებ. საკვლევი თემის შინაარსიდან გამომდინარე, ნაშრომში გამორჩეული ადგილი დავუთმეთ ჩიბუხებს: მიმოვიხილეთ გვიანი შუა საუკუნეების თამბაქოს მოსაწევი თიხის ჩიბუხების აღმოსავლური და ევროპული ვარიანტები, უფრო დაწვრილებით კი საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი ნიმუშები. ჩვენ ჩავთვალეთ, რომ ასეთი ფორმატის ნაშრომი უფრო საინტერესო იქნებოდა როგორც არქეოლოგებისთვის, ისე ისტორიული თემატიკით დაინტერესებული მკითხველისთვისაც. მითუმეტეს, რომ ქართულენოვან სამეცნიერო თუ პოპულარულ ლიტერატურაში პრაქტიკულად არ მოგვეპოვება შრომები თამბაქოს ისტორიის შესახებ. თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებასაც, რომ თამბაქოს მიმართ ინტერესი ცდება მისი, როგორც მცენარისადმი, ინტერესის საზღვრებს, ჩვენი ნაშრომით არსებული ხარვეზის ნაწილობრივ შევსებაც დავისახეთ მიზნად.

ამჯერად ჩვენს მიზანს არ შეადგენს აღმოსავლური ჩიბუხებისადმი ინტერესის განმსაზღვრელი ფაქტორების დეტალური კვლევა, თუმცა, კიდევ ერთხელ აღვნიშნავთ, რომ აღმოსავლური ტიპის ჩიბუხები უდავოდ საინტერესო ნაკეთობებია და ვფიქრობთ, რომ მათი საფუძვლიანი შესწავლა ახლებურად მოჰფენს შუქს გვიანი შუასაუკუნეების ისტორიის ბევრ პრობლემურ საკითხს.

ჩვენი სურვილია მკითხველს მივაწოდოთ ახალი მასალა თამბაქოს კულტურის გავრცელების ისტორიის შესახებ. ვრცლად მიმოვიხილავთ ოსმალეთის იმპერიაში თამბაქოს გავრცელებისა და მოხმარების ამსახველ ეთნოგრაფიულ და დოკუმენტურ მასალას, რაც დაგვხმარება საქართველოს ტერიტორიაზე თამბაქოს მოსაწევი თიხის ჩიბუხების გამოჩენისა და გავრცელების დროსა და მასშტაბის სწორად გააზრებისთვის. ჩვენ ხაზს ვუსვამთ ამ პრობლემას, რადგან დღესაც ქართველ არქეოლოგთა შორის აზრთა სხვადასხვაობაა ჩვენს ქვეყანაში თამბაქოს გავრცელების საწყისს პერიოდთან დაკავშირებით, რაც აისახება კიდევ კონკრეტული არქეოლოგიური არტეფაქტების დათარიღების პროცესში. ნაშრომში გამორჩეული ადგილი დაეთმოა გონიო-აფსაროსის შიდაციხის ტერიტორიაზე აღმოჩენილ ჩიბუხებს, მათ ფორმებს, შემკულობასა და დათარიღების საკითხებს.

ვფიქრობთ, რომ ნაშრომი დაეხმარება უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის თურქეთის

მცოდნეობის პროგრამის სტუდენტებს ბაკალავრიატის სასწავლო კურსების “თურქეთის ისტორია XVI-XVIII საუკუნის პირველ ნახევარში” და “თურქეთის ისტორია XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან XX საუკუნის 10-ან წლებამდე”, “მცირე აზიის ეთნოლოგია და კულტურა”, ისტორიის პროგრამის სასწავლო კურსის “ზოგადი არქეოლოგია”, მაგისტრატურის საგანმანათლებლო პროგრამის “შავიზღვისპირეთისა და კავკასიის არქეოლოგიის” ათვისებაში.				
9	შოთა მამულაძე, ემზარ კახიძე, კახაბერ ქამადაძე, სულხან მამულაძე	ისტორიული ჭანეთის ცენტრალურ ნაწილში დაცული ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები ISBN 978-9941-8-1990-2	თბილისი, გამომც. „ჯეო-პრინტი“	გვ. 287
ნაშრომში ტრაპიზონსა და გუმუშხანეში 2016-2018 წწ სავლე მივლინებების დროს შეკრებილ მასალებზე, წერილობით და სხვა სახის წყაროებზე დაყრდნობით შესწავლილია ისტორიული ჭანეთის ცენტრალური ნაწილის საფორტიფიკაციო ნაგებობები, ეკლესიები, საგზაო და საყოფაცხოვრებო არქიტექტურის ნიმუშები, არქეოლოგიისა და ტოპონიმის ზოგიერთი საკითხი, ძველი გზები. გამოკვლევას თან ერთვის ვრცელი ინგლისურენოვანი რეზიუმე, მდიდარი საილუსტრაციო და გრაფიკული მასალა. ვფიქრობთ, წიგნი კარგ სამსახურს გაუწევს ისტორიკოსებს, არქეოლოგებს, ეთნოლოგებს, ხელოვნებათმცოდნეებს, ენათმეცნიერებს და ისტორიული ჭანეთით დაინტერესებულ მკითხველს.				

4. 2. სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელი, ელწოდება, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემისადგილი, გამომცემლობა	გვერდებისრაოდენობა
1				
2				
ვრცელიანოტაცია (ქართულენაზე)				

4.3. კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელი, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემისადგილი, გამომცემლობა	გვერდებისრაოდენობა
1	ნანული ნოღაიდელი	„აჭარული საუნჯე“, ტ.V, ISBN978-9941-434-82-2	ბათუმი, გამომცემლობა- „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	605 გვ. იბეჭდება
„აჭარული საუნჯე“ ტ.V შედგენილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ჩაწერილი ფოლკლორული მასალების საფუძველზე. ძირითად ნაწილს შეადგენს ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის ფოლკლორულ ფონდში 1960 წლიდან დაუნჯებული ზეპირსიტყვიერების ყველა ჟანრის მასალები. ასევე,				

აქვეა შეტანილი მე-19 საუკუნის ბოლოსა და მე-20 საუკუნის დასაწყისში ჩაწერილი ფოლკლორული ნიმუშებიც. კრებულს ერთვის შესავალი წერილი, საძიებლებისა და სიტყვების ახსნა.				
2	ავტორთა კოლექტივი	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X; ISSN 1987-8745	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	511 გვ.
წიგნი წარმოადგენს 30 აპრილსა და 1 მაისს ჩატარებული. X საიუბილეო საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის „ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ მასალათა კრებულს. იგი გამოიცა კონსტანცას ოვიდიუსის უნივერსიტეტის სამი მსოფლიო მონოთეისტური რელიგიის (იუდაიზმი, ქრისტიანობა და ისლამი) და კანონიკური სამართლის შესწავლისა და კვლევის ცენტრის თანამონაწილეობით. ქართველ და უცხოელ (რუსეთი, ჩინეთი, ისრაელი, უკრაინა, სომხეთი) მეცნიერ-მკვლევართა ავტორობით წარმოდგენილ 40 ნაშრომში, ტრადიციულად, გაშუქებულია ქალაქ ბათუმის ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოლოგიის, არქიტექტურის, ტოპონიმის, თანამედროვე ქალაქური ყოფისა და კულტურის, დემოგრაფიის, კონფესიური ვითარების, ტურიზმის განვითარებისა და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები. კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტი: როინ მალაყმაძე (თავმჯდომარე), ბიჭიკო დიასამიძე (თანათავმჯდომარე), ოლეგ ჯიბაშვილი (თავმჯდომარის მოადგილე), სულხან მამულაძე (პასუხისმგებელი მდივანი), შუშანა ფუტკარაძე, ნოდარ კახიძე, უჩა ოქროპირიძე, ოთარ თურმანიძე, ირმა ბაგრატიონი, ხათუნა დიასამიძე, აბესალომ ასლანიძე, ირინე ვარშალომიძე, მაია ჭიჭილეიშვილი, მერაბ მეგრელიშვილი, ნანა ხახუტაიშვილი კრებულის სარედაქციო კოლეგია: ბიჭიკო დიასამიძე (<i>მთავარი რედაქტორი</i>), ოლეგ ჯიბაშვილი (<i>პასუხისმგებელი რედაქტორი</i>), ირმა ბაგრატიონი, დევიდ ბრაუნდი (დიდი ბრიტანეთი), ხათუნა დიასამიძე, ნიკოლაი დურა (რუმინეთი), ირინა ვარშალომიძე, გიორგი თავამაიშვილი, ოთარ თურმანიძე, ნინო ინაიშვილი, ნოდარ კახიძე, თამილა ლომთათიძე, როინ მალაყმაძე, სულხან მამულაძე, მერაბ მეგრელიშვილი, როინ მეტრეველი (თბილისი), კატალინა მიტიტელუ (რუმინეთი), ავთანდილ ნიკოლეიშვილი (ქუთაისი), გელა საითიძე (თბილისი), უჩა ოქროპირიძე, შუშანა ფუტკარაძე, ელზა ფუტკარაძე, მაია ჭიჭილეიშვილი				
3	ავტორთა კოლექტივი	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), XI; ISSN 1987-5916	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	448 გვ.
წიგნი წარმოადგენს 8-9 ნოემბერს ჩატარებული, XI საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ მასალათა კრებულს, რომელიც წელს მიემდგნა წმინდანად შერაცხულ ჩვენი კუთხის შვილს წმიდა დიაკონ სევერიანეს (ბერიძეს) – აჭარელ აღმსარებელს. კრებულში წარმოდგენილია საინტერესო მასალები ქრისტიანული ეკლესიის ისტორიის, რელიგიისა და კულტურის, ეროვნული ცნობიერებისა და ფასეულობების, კულტურათა დიალოგის, სწავლა-აღზრდისა და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ. სულ დაიბეჭდა 38 სამეცნიერო სტატია, რომელთა ავტორები				

არიან როგორც საქართველოს სხვადასხვა სამეცნიერო თუ საგანმანათლებლო ცენტრის, ისე უცხოეთის წარმომადგენლები (რუსეთი, უკრაინა, სომხეთი).

კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტი:
როინ მალაყმაძე (თავმჯდომარე), ბიჭიკო დიასამიძე (თავმჯდომარის მოადგილე), ოლეგ ჯიბაშვილი (პასუხისმგებელი მდივანი), სულხან მამულაძე, ელზა ფუტკარაძე, თამილა ლომთათიძე, უჩა ოქროპირიძე, ხათუნა დიასამიძე, ირმა ბაგრატიონი, აბესალომ ასლანიძე, ირინა ვარშალომიძე, ნანა ხახუტაიშვილი

კრებულის სარედაქციო კოლეგია: **ბიჭიკო დიასამიძე (მთავარი რედაქტორი), ოლეგ ჯიბაშვილი (პასუხისმგებელი რედაქტორი), ირმა ბაგრატიონი,** დევიდ ბრაუნდი (დიდი ბრიტანეთი), ხათუნა დიასამიძე, ნიკოლაი დურა (რუმინეთი), ირინა ვარშალომიძე, გიორგი თავამაიშვილი, ოთარ თურმანიძე, ნინო ინაიშვილი, ნოდარ კახიძე, სულხან კუპრაშვილი (ქუთაისი), თამილა ლომთათიძე, როინ მალაყმაძე, სულხან მამულაძე, მიტროპოლიტი ანანია ჯაფარიძე, მერაბ მეგრელიშვილი, როინ მეტრეველი (თბილისი), კატალინა მიტიტელუ (რუმინეთი), ავთანდილ ნიკოლეიშვილი (ქუთაისი), გელა საითიძე (თბილისი), უჩა ოქროპირიძე, შუშანა ფუტკარაძე, ელზა ფუტკარაძე, მაია ჭიჭილეიშვილი

4.4. სტატიები დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდის (DOI) მითითებით

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1					
2					
3					
ვრცელი ანოტაცია (ქართულენაზე)					

4.5. სტატიები ISSN-ის მითითებით

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ISSN	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ელზა ფუტკარაძე	ეთნოკულტუროლოგიური ასპექტები ლექსიკაში, ISSN 1987-5916	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“, XI	ბათუმი, გამომცემლობა-„ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	8 გვ. გვ. 303-310

ნაშრომში განხილულია ზოგიერთი ლექსიკური ერთეული ეთნოკულტუროლოგიური კუთხით აჭარული დიალექტის მასალის საფუძველზე. როგორც ცნობილია, ენა ეროვნული სულის გამოვლენა, ერის დამახასიათებელი უნიშვნელოვანესი ნიშანი, ერის დედაა. ენაში ასახულია ერის წარსული და შესაბამისად, ის ერის სამოსი, ერის სამზერო, ეროვნული სულის მარეალიზებელი მხარეა. ენა მჭიდრო კავშირშია ადამიანის ცნობიერებასა და აზროვნებასთან, კულტურასა და სულიერ ცხოვრებასთან. შესაბამისად, სიტყვები ღრმად გვახედებს ეროვნულ რეალიებში. ერის კულტურა,

სულიერი წყობა კარგად წარმოჩნდება ენის ლექსიკაში. ამ კუთხით ლექსიკურ ერთეულთა განხილვა მნიშვნელოვანი და აქტუალურია. ამ მიმართებითაა ნაშრომში განხილული ზოგიერთი ლექსიკური დიალექტიზმი: გადამქართულდა, ამონათვლა, ხატიმამული... ასეთ შემთხვევაში სიტყვა ზოგჯერ სალექსიკონო მნიშვნელობას კარგავს და განსხვავებული, დამატებითი შინაარსობრივი ნიუანსით იტვირთება. ამდენად, სიტყვა ეთნოკულტუროლოგიური ასპექტების მატარებელი ეროვნული ფორმაა.

2	ელზა ფუტკარაძე, შუშანა ფუტკარაძე,	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტიდან მუჰაჯირად გადასახლებული ქართველების მეტყველების ფონეტიკურ-გრამატიკული თავისებურებანი, ISSN1512-4991	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV,	ბათუმი, გამომცემლობა- „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	იბეჭდება

ნაშრომში საუბარია ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტიდან მუჰაჯირად გადასახლებული ქართველების მეტყველების ფონეტიკურ-გრამატიკული თავისებურებების შესახებ. კვლევის პრობლემებიდან გამომდინარე, ნაშრომში დეტალურად და სიღრმისეულადაა გაანალიზებული მუჰაჯირთა მეტყველებაში თავჩენილი ენობრივი თავისებურებანი. მსჯელობა ძირითადად ფონეტიკურ ნიუანსებსა და მეტყველების ნაწილების გამოყენებასთან დაკავშირებულ თავისებურებებზეა. ნაშრომში წარმოდგენილია წლების განმავლობაში მოძიებული მასალა მაჭახელსა და მუჰაჯირად გადასახლებულ მაჭახელთა მეტყველების უიშვიათესი ფორმებით. აღნიშნულ მასალაზე დაყრდნობით, მიჩნეულია, რომ მაჭახლური ქართული არის დამოუკიდებელი კილო. ის შედის კლარჯულ კილოთა ჯგუფში, ენობრივი ნიშნებით განსხვავდება მოსაზღვრე დიალექტებისაგან- იმერხეულისა და ნიგალურისაგან. სწორედ აღნიშნულის დადასტურებას წარმოადგენს ნაშრომი.

ნაშრომში წარმოდგენილი ენობრივ-გრამატიკული ფორმები საინტერესოა ენათმეცნიერთათვის, ლექსიკოლოგთათვის, დიალექტოლოგთათვის. წარმოდგენილი კვლევა იძლევა შედარება-შეპირისპირების საშუალებას სხვა დიალექტისა და სალიტერატურო ენის მონაცემებთან.

3	ნაილე მიქელაძე	თამარ მეფის სახე „ჩვენებურთა“ ცნობიერებაში ISSN 1512-0953	კრებული: „ქართველური მემკვიდრეობა, XXIII	ქუთაისი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.	5 გვ. 166-170

ნაშრომში საუბარია თამარ მეფის სახელთან დაკავშირებულ თქმულება-გადმოცემებზე, რომლებიც ზოგად ქართული სიტყვიერი მასალების, წერილობითი წყაროების შედარება - ანალიზით იქნა განხილული.

სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიულ მხარეში, კერძოდ, ტაო-კლარჯეთში მოპოვებული ფოლკლორულ მასალების კვლევა-ძიება დღესაც უმნიშვნელოვანეს ამოცანად რჩება. მათ ცნობიერებაში თამარ მეფის სახე დღესაცაა შემორჩენილი, რაზეც მეტყველებს აქაურთა ფოლკლორში დაცული არაერთი ხალხური სიტყვიერების ნიმუში. გავრცელებულ თქმულებებში განსაკუთრებით იკვეთება მე-12 საუკუნის საქართველო და მისი წარსული.

ამდენად, ტაო-კლარჯეთში მოპოვებული ხალხური მარგალიტები საინტერესოა და ღირებულ სულიერ საგანძურს წარმოადგენს.

	ნაილე	ტოპონიმის	კრებული:	ბათუმი,გამომცემლობა-	

4	მიქელაძე	„ბარცხანა“ ეტიმოლოგიისათვის, ISSN 1987-8745	„ბათუმი-წარსული და თანამედროვეობა“, XI.	„ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	8გვ. გვ. 266-273
ნაშრომში წარმოდგენილია ტოპონიმი „ბარცხანის“ გეოგრაფიული სახელთან დაკავშირებული ისტორიულ-ფოლკლორული მასალები. კერძოდ, კვლევა ეხება ბათუმის ერთ - ერთი უბნის სახელწოდებასთან დაკავშირებულ ისტორიასა და ხალხში არსებული ნიმუშების მეცნიერულ ანალიზს. ნაშრომში, წერილობითი წყაროების, ფოლკლორული მასალების საფუძველზე, განხილულია მეცნიერთა მიერ წლების განმავლობაში გაანალიზებული ესა თუ ის ჰიპოთეზა. ასევე წარმოდგენილია ჩვენეული ინტერპრეტირება მოცემულ საკითხთან მიმართებაში. რამეთუ მეცნიერთა ნაწილი ტოპონიმ „ბარცხანის“ გენეზისს უცხოენასთან კავშირში მოიაზრებს, ხოლო ნაწილი კი მეგრულ - ლაზურთან მიმართებაში განიხილავს. მაკრო და მიკრო ტოპონიმები, როგორც მისი წარმომქმნელი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი განვითარების მუდმივი ენობრივი თანამგზავრი, მნიშვნელოვანი ინფორმაციულობით გამოირჩევა. მას განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ზეპირსიტყვიერ მასალათა შესწავლის საქმეში. ჩვენი კვლევა, სწორედ ერთ - ერთი ტოპონიმის ეტიმოლოგიურ ანალიზს შეეხება, რომელიც ფოლკლორული თვალსაზრისით იქნა წარმოდგენილი.					
5	ნაილე მიქელაძე	რამდენიმე ტოპონიმის ფოლკლორული წყაროები,ISSN1987- 5916	კრებული: „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ XI.	ბათუმი, გამომცემლობა- „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	7 გვ. გვ. 202-208
ნაშრომში საუბარია სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს, კერძოდ, აჭარის მხარის, ხულოს რაიონის სოფელ წაბლანაში შემორჩენილ ტოპონიმებზე: ნაჯვარევი, ნატამრალი, ნასაყდრალი... და მასთან დაკავშირებულ თქმულება-გადმოცემებზე. მოცემულ გეოგრაფიულ სახელთა ხალხური ეტიმოლოგია განხილულია კუთხის ისტორიულ წარსულთან მიმართებაში. ასევე განხილულია ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის არქივში დაცული მასალა, რომელშიც საუბარია ამ მხარეში დღემდე შემონახულ ტრადიციულ წეს-ჩვეულებებზე, რომელთა ერთი ნაწილი ნათელს ჰფენს ტოპონიმთა ეტიმოლოგიას. ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, ტოპონიმთა მეცნიერული შესწავლა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საშუალებაა ამა თუ იმ ტერიტორიაზე ოდესმე მოსახლე ხალხის სოციალურ-კულტურული ყოფის, ისტორიის, ხალხური სიტყვიერების გასაცნობად და ჩვენი საკვლევი თემაც სწორედ ეს იყო.					
6	ნაწილი ნოლაიდე ლი	ქრისტიანული კულტურის ელემენტები ხატოვან თქმებში (აჭარული დიალექტის მასალების მიხედვით)“, ISSN 1987-5916	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“, XI	ბათუმი, გამომცემლობა- „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	6გვ. გვ. 235-240
აჭარის ძირძველმა მოსახლეობამ თავის ყოფაში შემოინახა ტრადიციული აღმსარებლობის ბევრი ნიშანი. ქრისტიანული რელიგიისადმი დამოკიდებულებაზე მიგვანიშნებენ ხატოვანი თქმები:					

“ღმერთი და შენ!“, „ღმრის ამონათვლა“, „ნეტაი, რა შავი სანთელი ვწირე?!“, „ეკლესია ხომ არ დამიწვავს?“ და სხვ. ნაშრომში განხილული ხატოვანი თქმებიდან ნათლად ჩანს, რომ მუხედავად მძიმე ისტორიული ვითარებისა, აჭარაში ყველაფერს ზოგადქართული ეროვნული საფუძვლები ქონდა, მაგრამ კუთხური ნიუანსებით აისახებოდა დიალექტში.					
7	ნაწილი ნოღაიდუ ლი	მოტივაციის საკითხისათვის აჭარული დიალექტის ლექსიკაში ISSN 2298-0776	„სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“, IX	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2019	6 გვ. გვ. 359-364
მოტივაცია ენაში სიტყვის პოლისემიურობას იწვევს. აჭარული დიალექტის დარგობრივ მასალებში შესულია ქართული ენის ძირითადი ლექსიკური ფონდის ბევრი ისეთი სიტყვა, რომელთაც, ძირეულ მნიშვნელობასთან ერთად, რომელიმე დარგთან თუ სოციალურ ყოფასთან დაკავშირებული ტერმინის მნიშვნელობა შეუძენიათ. დიალექტში მათი დამკვიდრება მოტივირებულია ძირითად ობიექტთან მსგავსებით ან მსგავსი დანიშნულებით გამოყენებით. მოტივაციის თვალსაზრისით ნაშრომში განხილულია ტერმინები: ჩიტები, კვირისთავი, ალაფი, ანდაზა, დიკა, ჭყურტი და სხვ.					
8	ნაწილი ნოღაიდუ ლი	ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი ს მოსახლეობის ლექსიკა, ISSN1512- 4991	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV	ბათუმი, გამომცემლობა „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“ 2019	(იბეჭდება)
ნაშრომი დაწერილია დიალექტოლოგიურ ექსპედიციებში მოპოვებული ლექსიკური მასალების თუ პირადი ჩანაწერების საფუძველზე და მოიცავს სამეურნეო დარგების (მიწათმოქმედება, მესაქონლეობა, მეზოტნეობა, მეფრინველეობა, მეფუტკრეობა, ხალხური სამზარეულო, რთვა-ქსოვა და სხვ.) თუ საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროს ლექსიკას. განხილულია ამ რეგიონისათვის დამახასიათებელი საერთოქართველური, ზანური, ძველქართული თუ მხოლოდ კუთხისათვის დამახასიათებელი სიტყვა-ტერმინები, არქაული თუ ნასესხები ლექსიკური ერთეულები, ხატოვანი სიტყვა-თქმები. ნაშრომში განხილული ლექსიკური მასალა მცირე ნაწილია იმ მდიდარი ლექსიკისა, რაც ამ რეგიონში ფიქსირდება.					
9	ციალა ნარაკიძე	შრომის ლექს- სიმღერები ლაზურში, ISSN 1512-0953	„ქართველური მემკვიდრეობა“.ტ.XX III	ქუთაისი, გამომცემლობა უნივერსალი	7გვ. გვ.171-177
ლაზურ ფოლკლორში შრომის ლექსი ერთ-ერთი ტრადიციული ჟანრია. ნაშრომში კარგად არის წარმოდგენილი ნადური და საზღვაო-სანაოსნო შრომის ლექს-სიმღერები, რომლებიც მრავალფეროვანი თემატიკითა და მხატვრული თვალსაზრისით მნიშვნელოვან უბანს ქმნიან ლაზურ ზეპირსიტყვიერებაში. ინდივიდუალური შრომის ლექსები და სიმღერები ლაზური ფოლკლორისათვის უცხოა. ყოველი ტექსტი, რომელიც შრომის პროცესში სრულდებოდა, მხოლოდ ჯგუფურ კოლექტიურ სიმღერას წარმოადგენს. ყველაზე ტრადიციულია ლაზეთში ყანის სამუშაოებთან დაკავშირებული ნადი. ამის მიხედვით გვაქვს ნადური ანუ ყანური ლექს-სიმღერები. უძველეს შრომის სიმღერას განეკუთვნება ლაზური ხალხური სიმღერა „ჰეიამო“. ეს პოპულარული ნადური სიმღერაა. ლაზური ნადური სიმღერაა, აგრეთვე, „ჰეიანა“. მისი მელოდია ბევრად					

განსხვავდება „ჰეიამოს“ მელოდიისაგან და არც უსიტყვო ფრაზებით არის წარმოდგენილი. ლაზური შრომის ლექს-სიმღერების თვალსაჩინო ნიმუშია მეთევზეობა-ნაოსნობის თემატიკის ამსახველი ტექსტები, რაც ლაზთა არქაული ტრადიციული შრომის ამ სახეობას უკავშირდება. ჩვენ მიერ ფიქსირებული ლექსები, რომლებიც მენავე-მეთევზეთა რთულ, მაგრამ ამავე დროს, მხიარულსა და საინტერესო ცხოვრებას ეხება, გვიჩვენებს გაშლილ ზღვაში ერთიანობასა და შრომაში, მეთევზეთა გვერდიგვერდ უღალატო ყოფნას. შრომის პოეზიის ამ სახეობაში მთელი სისრულით გამოვლინდა ლაზი ხალხის გულისთქმა, მიზანმიმართულობა, მსოფლმხედველობა და შრომისმოყვარეობა.					
10	ციალა ნარაკი ე	დიდაქტიკურ- მორალისტური ხასიათის ანდაზები ლაზურ ფოლკლორში, ISSN 2298-0776	სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო(ისტორ ია, არქეოლოგია,ეთნოლ ოგია), საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. ტ.IX.	თბილისი, გამომც.: უნივერსალი	4გვ. გვ. 369-372
ლაზურ ფოლკლორზე მუშაობისას დაგვიგროვდა მრავალი ანდაზა, რომლებშიც ლაზმა ხალხმა ჩააქსოვა თავისი სიბრძნე ცხოვრებისეულ საკითხებთან დაკავშირებით და ხანგრძლივი დაკვირვების შედეგად განზოგადება მოგვცა ისეთ მნიშვნელოვან თემებზე , როგორცაა: შრომა და სიზარმაცე, სამშობლოს სიყვარული, გაუტანლობა და შური, ერთგულება და პატიოსნება, მეგობრობა, ადამიანის ღირსება, ბოროტება და სიკეთე. ლაზურ ანდაზებში კარგად ჩანს ანდაზის დიდაქტიკურ-მორალისტური ფუნქცია და ის ჭეშმარიტი მნიშვნელობა, რაც ანდაზას ენიჭება ადამიანის აღზრდა-ფორმირების საქმეში. სიტყვის ძალასა და მნიშვნელობაზე აგებული ზოგიერთი ანდაზა ლაზურში, მაგრამ ამ ანდაზებშიც იგრძნობა ზნეობრივ-მორალური კოდექსი, რომელიც შემუშავებულია ჩვენი წინაპრების მიერ სამყაროზე, საზოგადოებაზე ხანგრძლივი დაკვირვების შედეგად.					
11	ციალა ნარაკი ძე	ლაზური ფოლკლორი, ISSN1512-4991	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV.	ბათუმი, გამომცემლობა- „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	იბეჭდება
ლაზური ზეპირსიტყვიერი შემოქმედება ქართველ ტომთა ფოლკლორული საუნჯის ორგანული ნაწილია. ლაზური ენა უმწერლობა, და, ბუნებრივია, საუკუნეთა განმავლობაში ამ ენობრივ მასალაზე შეთხზული ყოველი ზეპირი თხზულება ფოლკლორული შემოქმედების კუთვნილებად რჩება. დღემდე შეკრებილი და გამოქვეყნებულია ლაზური ზეპირსიტყვიერების ნიმუშები, რომელთა მოპოვების ადგილი , ძირითადად, სოფელი სარფია(ე.წ. „მოლენი სარფი“-გამოდმა სარფი). ლაზური ფოლკლორი ტრადიციულად წარმოდგენილია მდიდარი ხალხური პოეტური შემოქმედების თემატიკით: შრომის პოეზია, საწესჩვეულებო, საყოფაცხოვრებო, სატრფიალო ლექსები და შაირები, ზღაპრები, ასევე, მცირე ზომის ზეპირსიტყვიერი ნიმუშები: ანდაზები და გამოცანები.					
12	ომარ მემიში ში	ზმნის პარადიგმატული სისტემა სარფულში	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აჭარის არ რეგიონალური	ბათუმი.	იბეჭდება

			სამეცნიერო ცენტრი, შრომები, V		
ზმნის ნაკვეთულთა სისტემა სარფულში ძირითადად მისდევს ხოფური კილოს ზმნური ფორმების წარმოებას, თუმცა გარკვეული თავისებურებები დაჩნდება უღვლილების მიმდინარეობის პროცესში. ზმნის ფორმების ანალიზისას გათვალისწინებულია ის მორფოლოგიური კანონზომიერებები და ცვლილებები, რაც ხდება პირის აფიქსებთან დაკავშირებით. ზმნის უღვლილების პარადიგმაში ფუძე შეიძლება ორი სახით იყოს წარმოდგენილი: მარტივი და რთული. მარტივი ფუძეები მეტყველებაში შედარებით მცირეა, ხოლო რთული ფუძეები თემატური სუფიქსებითაა რეალიზებული. მეტყველებაში სუბიექტისა და ობიექტის ბრუნვა დამოკიდებულია ზმნის გარდამავლობა-გარდაუვლობასა და დროზე. გარდამავალი ზმნის ქვემდებარე ყველა მწკვრივსა და სერიაში მოთხრობით ბრუნვაშია, პირდაპირი დამატება-სახელობითში. გარდაუვალი ზმნის სუბიექტისა და ობიექტის ბრუნვებია სახელობითი და მიცემითი.					
13	ომარ მემიში ში	წარმოქმნილი სახელები სარფის მეტყველებაში	ბსუ ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტი, ფილოლოგიური მაცნე, VI	ბათუმი	იბეჭდება
სახელები ორ ჯგუფად იყოფა: ერთი მხრივ გვაქვს ძირეული ანუ პირველადი სახელები, მეორე მხრივ-მეორეული, ნაწარმოები, წარმოქმნილი სახელები. პირველად სახელებზე სიტყვაწარმოებული აფიქსების დართვით ვიღებთ ნაწარმოებ სახელებს. სარფის მეტყველებაში წარმოქმნილი სახელები დასტურდება სხვადასხვა ჯგუფებში: ქონების, უქონლობის, წარმომავლობის, დანიშნულების, წინაავიარების და მისთ. ჯგუფებში.					
14	ომარ მემიში ში	ფორმაუცვლელი მეტყველების ნაწილები სარფულში-I	მერვე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია გორის სასწავლო უნივერსიტეტი	გორი	იბეჭდება
ანოტაცია სარფის მეტყველებაში პირველადი და ძირეული ზმნიზედები წარმოდგენილია ორი ძირითადი ჯგუფით: 1) ზმნიზედებს, რომელთაც ძირეული მასალა საზიარო აქვთ თანდებულებთან და ზმნისწინებთან; 2) ხმოვანსართული ზმნიზედები. პირველადი ზმნიზედები შედარებით მცირე რაოდენობითაა წარმოდგენილი, მეორე უფრო მრავალფეროვანია და იწარმოება სუფიქსებით, ბრუნვის ნიშნებით და კომპოზიციით. ზმნიზედების წარმოქმნილი ფორმები შეიცავს ძირეულ მორფემებს და მნიშვნელობის მცვლელ სიტყვაწარმოებულ აფიქსებს. ზმნიზედური ფუძეები წარმოდგენილია მიცემითი, მიმართულებითი და დაშორებითი ბრუნვის ფორმებით. ფუძის გაორკეცვით ძირითადად იწარმოება ადგილისა და დროის ზმნიზედები.					
15	ომარ მემიში ში	ლაზურის შესწავლის ისტორიიდან	ბსუ საერთაშორისო სა- მეცნიერო კონფერენ- ცია-ბიზანტი- ნოლოგია საქართველოში – 5	ბათუმი	იბეჭდება

მოხსენებაში უწყებული მონოგრაფიები ასახავს ლაზური ფონეტიკა- ფონოლოგიის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის საკითხებს, მათ მიმართებებს სხვა ქართველურ ენებთან და დიალექტებთან. აღნიშნული შრომები საშუალებას იძლევა სრულად წარმოადგინოს ლაზურის გრამატიკული სტრუქტურა. გამოცემული ტექსტები, ჩაწერილი ჩვენში, ისე თურქეთის ლაზეთში, ნებისმიერი ფონეტიკური, მორფოლოგიური, სინტაქსური და ლექსიკოლოგიური მოვლენის საფუძველია.					
16	ომარ მეშიში	ზმნისწინთა სისტემა სარფის მეტყველებაში, ISSN 2449-2507	საქ. მეცნ. ეროვნული აკადემიის აჭარის ა.რ. რეგიონალური სამეცნიერო ცენტრი, შრომები IV.	ბათუმი, საქართ. მეცნ.აკადემიის სტამბა	8გვ. გვ.187-194
მეტყველებაში მარტივი ზმნისწინები განსაზღვრავენ ზმნურ ფორმას, გრამატიკულ კატეგორიას, ხოლო რთული ზმნისწინები უფრო ტიპოლოგიური მარკირებია, რომლებიც სივრცეში ქმედების თუ მდგომარეობის ლოკალიზაციას ახდენენ. სარფის მეტყველებაში ზმნისწინთა ხმოვნის ცვალებადობა ნაკლებ ვარიანტებს იძლევა, იდენტური ხმოვნები ერთ ხმოვნად შეირწყმიან, რამაც პალატალიზაცია გამოიწვია მთელი რიგი ბგერებისა და ბგერათვომპლექსთა იოტიზაცია, რასაც მოყვა დიფთონგის წარმოქმნა. ფონეტიკური პროცესების მხრივ მეტყველებაში ხდება პროგრესული და რეგრესული ასიმილაცია.					
17	ნარგიზ ახვლედიანი, მარინე ფუთურიძე	უძველესი კოლხური ძეგლების ინტერდისციპლინური კვლევის ცდა და მისი პირველი შედეგები, ISSN 1987-8745	კრებული „ბათუმი-წარსული და თანამედროვეობა“, X	ქ.ბათუმი, „შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	11გვ. გვ.348-358.
ნაშრომის მთავარი იდეა არის საკვლევი ობიექტის წარმოჩენა და გაანალიზება ორი განსხვავებული თვალთახედვით: ენათმეცნიერებისა და არქეოლოგიის- ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ამ ორ წამყვან დარგთა კვლევის ურთიერთკვეთის პრობლემატიკის გზაჯვარედინზე. ეს არის არქეოლოგიური ძეგლებისადმი ამგვარი დამოკიდებულების და მათი შესწავლის პირველი ცდა, მიმართული საკვლევი მასალის არა მხოლოდ არქეოლოგიური კონტექსტის გარკვევას, არამედ ამა თუ იმ კონკრეტული კომპლექსის ადგილმდებარეობის, ძველი ტოპონიმების გამოაშკარავებისა და დადგენისაკენ. კოლხეთის რეგიონის ზემოთგანხილული ძეგლები, გარდა არქეოლოგიურ არტეფაქტთა მრავალფეროვნებისა, ქრონოლოგიურად განსხვავებული პერიოდების პლასტებს მოიცავს. სახელწოდებათა მრავალშრიანი ლინგვისტური ანალიზისა და არქეოლოგიური კონტექსტის ინტერდისციპლინური კვლევის პირველი შედეგები განხილულია, ერთი მხრივ, მახვილწილის ნეოლითური ხანის ნამოსახლარის, ხოლო მეორე მხრივ, ამავე პუნქტში სხვა დროს გათხრილი სამარხული ძეგლების მაგალითზე, რომელთა ქრონოლოგიური დიაპაზონი ძველი წელთაღრიცხვის მეორე ნახევარია (გვიან ბრინჯაოს ხანა). ამ ძეგლის ტოპონიმიკური კვლევა-ძიების ერთ-ერთი მთავარი მიზანი - მნიშვნელოვანააგაუჩინარებული გეოგრაფიული სახელწოდებების ეტიმოლოგიაა, რაც საშუალებას გვაძლევს გარკვეულწილად წავიკითხოთ მოცემული რეგიონის მოსახლების წარსული.					
18	ნარგიზ ახვლედიანი	ხელვაჩაურის მუნციპალიტეტის ტოპონიმია, ISSN 1512-	ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის	ქ.ბათუმი, „შოთა რუსთაველის სახელმწიფო	იბეჭდება

		4991	შრომები, ტომი XV	უნივერსიტეტი“	
გეოგრაფიულ ობიექტთა სახელწოდებებს ქმნის ხალხი და მათ საკუთარი მოთხოვნებისამებრ მოიხმარს კიდევ, მაგრამ საუკუნეების განმავლობაში მოსახლეობა შეიძლება ძველ ადგილ-საცხოვრის იცვლიდეს, ან სხვა ენობრივ კოლექტივში გაითქვიფოს. სწორედ ისტორიული ქარტხილებისა თუ ხალხთა დიდი და მცირე მიგრაციების შედეგია ის, რომ დღეს ჩვენ ვერ დავასახელებთ ვერც ერთ „სუფთა“ ენას, რომლის ტოპონიმიაც სხვადასხვა დროინდელ და სხვადასხვა ენობრივპლასტებს, დანაშრევებს არ შეიცავდეს. ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის ტოპონიმიაში მარტივი სახელები ძალიან მცირე რაოდენობითაა წარმოდგენილი და ისიც, რაც წარმოდგენილია გამოხატავს ადგილ-მდებარეობის ფიზიკურ-გეოგრაფიულ დახასიათებას(მაგ.: ცარა, ჭონჭყო...), შედარებით მეტადაა წარმოდგენილი დანიშნულების ო -პრეფიქსი (ასე, მაგ.: ოროკი, ოჭიკარტი, ოჯინჯი, ოხტომი და სხვ.). სუფიქსური წარმოებიდან ჭარბობს -„ეთ“ სუფიქსით გაფორმებული გეოგრაფიული სახელები (სინდიეთი, ჩხუტუნეთი, გომპარეთი, ქოქოლეთი, გვიანეთი, ხინკილეთი...). გვხვდება -„ურ“ სუფიქსით ნაწარმოები ტოპონიმებიც (ასე მაგ.: მახინჯაური, მახვილაური, ხელვაჩაური, კვადაური...), „თი“, „იმ//ში“ - სუფიქსებით გაფორმებული ტოპონიმებია (მაგ.: ჭურიათი, კვარიათი, ქვაბიში, ტიბაში, კერკეტაში), პრეფიქს-სუფიქსური წარმოებიდან (მაგ.: ოჭვაბურა, ოხვამე, ოწვეთია, ონტოფო, ნაუჩვარი, ნაჯარგვალევი...). ასეთია ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის ტოპონიმთა სტრუქტურულ-სემანტიკური სურათი.					
19	ნოდარ კახიძე	დიმიტრი ბაქრაძე ბათუმისა და მისი შემოგარენის შესახებ	ბათუმი-წარსული და თანამედროვეობა, X.	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	9 გვერდი
ნაშრომში განხილულია ცნობილი ქართველი ისტორიკოსისა და მოგზაური-მკვლევარის დიმიტრი ბაქრაძის ცნობები ბათუმისა და მისი შემოგარენის საზოგადოებრივ და კულტურულ ცხოვრებაზე, ეთნიკურ შემადგენლობაზე, საცხოვრებელ და საკულტო ნაგებობებზე. დიმიტრი ბაქრაძის ცნობები სანდო და მნიშვნელოვანი წყაროა XIX საუკუნის ბათუმისა და მისი შემოგარენის ისტორიის შესწავლაში.					
20	ნოდარ კახიძე	მეურნეობის ტრადიციული დარგები და სამეურნეო ყოფის საკითხები ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	იბეჭდება
ნაშრომში, ეთნოგრაფიული საექსპედიციო მასალებისა და შესადარებელი ლიტერატურის მონაცემების საფუძველზე, შესწავლილია ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გავრცელებული მარცვლეული კულტურები (ფეტვი, ასლი, ღომი, ჭვავი, ქერი, პური), რომლებიც მოჰყავდათ სიმინდის კულტურის გაბატონებამდე (XIX საუკუნის მეორე ნახევარი) და სიმინდის კულტურის მოვლა-მოყვანის აგროტექნიკური ცოდნა-გამოცდილებანი. მაჭახლის ხეობაში ენდემური პურეულის - მახას გავრცელების მაგალითზე გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ხეობა უნდა ჩაითვალოს ამ ენდემური პურეულის ლოკალურ კერად, რაც დღემდე ცნობილი არ იყო. ნაშრომში					

დახასიათებულია მევენახეობა-მეღვინეობის ტრადიციები, ვაზისა და ხეხილის ჯიშები, ყურძნისა და მეხილეობის პროდუქტების დამზადებისა და მოხმარების ტრადიციები, აგრეთვე, მესაქონლეობა და მეფუტკრეობა. მეურნეობის ამ დარგებთან დაკავშირებული შრომის ორგანიზაციის ფორმები, შრომის იარაღები, წეს-ჩვეულებები, ტოპონიმიკური მონაცემები.					
21	როინ მალაყმაძე	მეურნეობის ტრადიციული დარგები და სამეურნეო ყოფის საკითხები ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში	ისტორიანი	თბილისი გამომცემლობა „არტანუჯი“	11 გვერდი
სტატიაში მიმოხილულია უძველესი ტრადიციული წეს-ჩვეულებები ქალაქ არტანუჯსა და მის მიმდებარე სოფლებში. წარმოჩენილია ტრადიციების ტრანსფორმაცია და სიძველე. ძირითადად, ყურადღება გამახვილებული საახალწლო წეს-ჩვეულებებზე, დადასტურებულია, რომ ამ მხარეში შემორჩენილი საახალწლო წეს ჩვეულებები თავისი შინაარსით წარმართული ხანის რელიგიური-რიტუალურ ნიშნებით ხასიათდება და მსგავსებას ავლენს ბერიკაობა-ყენობის დღესასწაულთა.					
22	როინ მალაყმაძე	ლიგანის ხეობის საისტორიო გეოგრაფიისათვის.	მეისტორიე	თბილისი გამომცემლობა „არტანუჯი“	9 გვერდი
ნაშრომში ისტორიული წყაროებისა და სავლე ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით განხილულია ლიგანის ხეობის საისტორიო გეოგრაფიის საკითხები. გაანალიზებულია ხეობის სახელწოდება. თანმიმდევრულად წარმოდგენილია ხეობის საზღვრებისა და სახელწოდების ცვლილება.					
23	როინ მალაყმაძე თანავტორები: დ.ნიკოლეიშვილი დ. სართანია, მ. კვენეტაძე	ვაზის კულტურა მესხეთში ძველი თურქული დავთრების მიხედვით	აგრარული მეცნიერების შრომები. vol.17 N4,	file:///C:/Users/DALI/Downloads/8-5-PB.pdf	9 გვერდი
გამოკვლევაში ვაზის კულტურის ისტორია ძველ მესხეთში თურქული დავთრების მიხედვით. მოცემულია ვაზის ტერიტორიული განაწილების თავისებურებანი, მათზე შეწერილი გადასახადები, გავრცელებული უძველესი ჯიშები. ასევე საუბარია მევენახეობის შემცირების მიზეზებზე. შედარებულია თურქულ დავთრებში მოცემული ვაზის ჯიშები უძველეს და რემდე მოდერულ ჯიშებთან.					
24	ჯემალ ვარშალომიძე	ტრადიციული საცხორებელი, სამეურნეო და საკულტო ნაგებობანი ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	იბეჭდება

ნაშრომში შესწავლილია ხელვაჩაური მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ტრადიციული სამშენებლო ხელოვნების ნიმუშები, საერო და საკულტო ნაგებობები. აქ გამოვლენილი საცხოვრებელი ნაგებობები ხასიათდება დასავლურ-ქართული სახლის ტიპით, რომელსაც გააჩნია ნიუანსური ვარიაციები და სრულად ამჟღავნებს სამეურნეო ყოფის თავისებურებებთან შესატყვისობას, პასუხობს საოჯახო ურთიერთობებთან დაკავშირებულ მოთხოვნებს. დეკორის ტრადიციები ხასიათდება მკაფიო შემოქმედებითი აზროვნების ტენდენციებით. ჩანს სწრაფვა ქართული ხალხური ხელოვნების, კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებისა და განვითარებისაკენ. მუსლიმანური საკულტო ნაგებობების - ჯამეების სამშენებლო ხელოვნების თავისებურებები ადასტურებს საცხოვრებელ სახლებთან ტექნიკურ მსგავსება-სიახლოვეს, ხოლო ორნამენტაციის ფორმითა და შინაარსით ცხადყოფს ქართული სახვითი ხელოვნების შემოქმედებითი ტრადიციების გამძლეობას უცხოური ექსპანსიის პირობებში.

25	თამილა ლომთათიძე	ქართული ემიგრაცია მეოცე საუკუნის 50-იან წლებში მბულის ველთა დაცული დადიანის ლეების (ვით)	„სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორია, არქეოლოგია და ეთნოლოგია“, IX კონფერენციის მასალები	თბილისი გამომცემლობა „უნივერსალი“	8 გვერდი

მიმოხილულია სტამბულის ქართველთა სავანის არქივში დაცული, ქართული ემიგრაციის ღვაწლმოსილი წარმომადგენლის, ნინო ბეზიად წოდებული ნინო დადიანის წერილები, რომლებშიც მრავალი საინტერესო ასპექტითაა წარმოჩენილი არა მხოლოდ ამ ბრწყინვალე ქალბატონის ღვაწლი, არამედ XX საუკუნის ქართული ემიგრაციის მრავალი პოლიტიკური თუ საზოგადო მოღვაწე და დღემდე უცნობი, თუ ნაკლებად ცნობილი ისტორიული მოვლენა, ქართული ემიგრაციის საქმიანობა გასული საუკუნის 50-იან წლებში. ეს წერილები საინტერესო ცნობებს ინახავს ალექსანდრე მანველიშვილის მიერ 1954 წლის იანვარში პარიზში დაარსებული `საქართველოს ეროვნულ გამანთავისუფლებელი ლიგის` შესახებ.

26	თამილა ლომთათიძე	თურქეთის ქართველთა ეთნოვიზუალური ატლასის შექმნის პერსპექტივები	აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე, II	თბილისი გამომცემლობა „დან“	19 გვერდი

ნაშრომში განხილულია თურქეთში მცხოვრები ეთნიკური ქართველების კულტურული მემკვიდრეობის აუდიოვიზუალური მონიტორინგის და მის საფუძველზე ეთნოვიზუალური ატლასის შექმნის პერსპექტივები, რადგან ამ მეთოდის გამოყენებით შესაძლებელია თურქეთის ქართველების ტრადიციული ყოფის ამსახველი ფაქტობრივი მასალის ფიქსაცია და გადმოცემა ისეთი სიზუსტით და სიღრმით, რისი მიღწევაც შეუძლებელია მონოგრაფიებით. ამდენად, ეს კულტურული მემკვიდრეობის კვლევის ერთ-ერთ პრიორიტეტული და თანამედროვე მიმართულებაა თურქეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები ეთნიკური ქართველების ტრადიციული ყოფის ვიდეოდოკუმენტაციის საშუალებას იძლევა. თურქეთის ქართველების ეთნოვიზუალური ატლასის

შექმნის პერსპექტივები ნაშრომი განხილულია დევსქელის ხეობის მაგალითზე, რადგან ეს ხეობა და აქ მცხოვრები მოსახლეობა არ მოწყვეტია თავის ისტორიულ საცხოვრისს, შეინარჩუნა ფაქტიურად უმნიშვნელოდ ტრანსფორმირებული ეთნოკულტურული ელემენტები, წინაპართა ტრადიციები, მშობლიური ქართული ენა, ქართული თვითმყოფადი მატერიალური და სულიერი კულტურის ფასეულობანი, ეთნიკური თვითშეგნება და ეს ხეობა ერთგვარ „ქართულ ოაზისს“ წარმოადგენს თურქეთში.

27	თამილა ლომთათიძე	ხელვაჩაურის მუნიციპა- ლიტეტის მოსახ- ლეობის სულიერი კულტურა	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	იბეჭდება

ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი ერთ-ერთი გამორჩეული რეგიონია თავისი კულტურითა და ტრადიციებით. ნაშრომში შესწავლილია აქ დღემდე მოღწეული უძველესი ხალხური სამიწათმოქმედო კალენდარი, სულიერი კულტურის არაერთი მნიშვნელოვანი ელემენტი: რწმენა-წარმოდგენები, მაგიურ-რელიგიური რიტუალები და დღესასწაულები, რომლებიც მჭიდროდ არის დაკავშირებული ხალხის აგრარულ ყოფასთან.

ხელვაჩაური საუკუნეების მანძილზე წარმოადგენდა სხვადასხვა ეთნოკულტურათა და რელიგიურ კონფესიათა შეხვედრისა და ურთიერთგავლენის სარბიელს. აქაურთა ყოფაში შემონახულია სამი რელიგიის: ქრისტიანობამდელი, ქრისტიანული და მუსლიმანური დანაშრევები. ამას დაერთო ისიც, რომ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა ეთნიკური სიჭრელითაც ხასიათდება. აქ სახლობენ ლაზები (სარფი), მუჰაჯირი აფხაზები და მათი შთამომავლები და თურქთაგან დევნილი ბერძნები. რელიგიურ რწმენათა და კულტურულ ფასეულობათა სიჭრელემ და სინთეზმა განაპირობა ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სულიერი კულტურის ისტორიული, რელიგიური და სხვა ლოკალური თავისებურებები. წინამდებარე ნაშრომში მოცემულია ამ თავისებურებების შესწავლის ცდა.

28	ნაილა ჩელებაძე	ბათუმის განაშენიანებისა და ადმინისტრაციუ ლ- ტერიტორიული მოწყობის ისტორიიდან (საარქივო მასალების მიხედვით)	ბათუმი-წარსული და თანამედროვეობა, X.	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	5 გვერდი

აჭარის გასაბჭოების შემდეგ XX ს. 20-იანი წლებიდან საბჭოთა ხელისუფლება დიდი მონდომებით შეუდგა სახალხო მეურნეობის განმტკიცებას. ბათუმის დემოგრაფიული, რელიგიური ვითარების ცვლილება და ქალაქის სამეურნეო პროფილის ფორმირება სწრაფად მიმდინარეობდა. საარქივო მასალების საფუძველზე ირკვევა, რომ ბათუმის კეთილმოწყობისა და განაშენიანების მიზნით დაიგემა საზღვარგარეთიდან სპეციალისტების მოწვევა.

განსაკუთრებით დიდი ადგილი ეჭირა ბათუმის, როგორც ნავთობგადამამუშავებელი ქალაქის

სწრაფად განვითარებას, რამაც სტიმული მისცა უმუშევართა დიდი არმიის მოდინებას როგორც აჭარის სოფლებიდან, ისე სხვადასხვა ქალაქიდანაც.

აღნიშნული ღონისძიებების შედეგად 1926 წ. ბათუმისა და ჭოროხის მაზრების გაერთიანების საფუძველზე ქ. ბათუმის ტერიტორიული საზღვრები გაფართოვდა. ამ მიზნით ქ. ბათუმისა და მისი მაზრის აღმასკომისთვის მდინარე ყოროლისწყალსა და ყუბა-წყალს შუა მიწის ნაკვეთის გადაცემა მოხდა, ხოლო გონიოში გამოიყო სასაზღვრო მიწები. 1929 წ. დადგენილებით კვლავ გაგრძელდა ბათუმის საზღვრების გაფართოების პროცესი. მალევე გადაწყდა მდ. ჭოროხზე ხიდის აგების საკითხიც.

საბჭოური იდეოლოგიის საფუძველზე დაიწყო ქალაქის ქუჩების სახელწოდებათა შეცვლაც. საბჭოთა ხელისუფლებამ ბათუმის მაზრაში დაგეგმა აეროდრომების აგება ანგისასა და სტეფანოვკაში. მხარის თავდაცვისუნარიანობის მიზნით სხვა უმნიშვნელოვანეს ღონისძიებებთან ერთად 1923 წ. დღის წესრიგში დადგა ჰიპოდრომის მშენებლობის საკითხიც.

ბათუმის მაზრაში კულტურულ-საგანმანათლებლო ღონისძიებების შედეგად 1921 წელს გაიხსნა სამკითხველოები. 1930 წლისთვის ქ. ბათუმში თეატრი და ორი კინო ფუნქციონირებდა. ირკვევა, რომ ბათუმში ამავე პერიოდში ცალ-ცალკე მოქმედებდა ქალთა და მამაკაცთა კლუბები. საბჭოთა იდეოლოგიის პროპაგანდა აქტიურად მიმდინარეობდა ბათუმში მოქმედ ინტერკლუბშიც. აჭარის ისტორიისა და კულტურული მემკვიდრეობის შესწავლაში განსაკუთრებული ადგილი დაიკავა მხარეთმცოდნეობითი ბიუროს დაარსებამ, რომელიც 4 სექციისაგან შედგებოდა.

1923 წლიდან საბჭოთა ხელისუფლების მიერ საეკლესიო ცხოვრებაში უხეში ჩარევის შედეგად დაიწყო ჯვრისწერის აკრძალვა და სამოქალაქო ქორწინების რეგისტრაციისათვის ბათუმში მმჩის ბიურო გაიხსნა.

29	ჯემალ მიქელაძე	აჭარის ხალხური ხუროთმოძღვრების ღირსშესანიშნავი საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობანი	ბათუმი-წარსული და თანამედროვეობა, X.	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	4 გვერდი

სამეცნიერო ნაშრომი ეხება წარმართული დროის საცხოვრებელ და რელიგიურ ნაგებობებსა, ქვებზე ადამიანის მიერ შესრულებულ ნაკაწრებს, რომლებიც მდებარეობს კურორტ გემუმში მდებარე „ყვერულის“ დასახლებაში. გაკეთებულია დასკვნები და გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ეს ისტორიული შენობები ნამდვილად იმსახურებს ძეგლის სტატუსის მინიჭებას.

30	ნუგზარ ჩხაიძე	ქ. ბათუმის საჯარო სკოლების მასწავლებელთა მიერ საგანმანათლებლო პროცესის შეფასება (სოციოლოგიური ანალიზი)	ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XV	ბათუმი, შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	იბეჭდება

ნაშრომში გაანალიზებულია ქალაქის პედაგოგთა სოციოლოგიური კვლევის შედეგები, მათი დამოკიდებულება სასკოლო ცხოვრებასთან დაკავშირებულ ისეთი საკითხებისადმი, როგორებიცაა: მასწავლებელთა შეხედულება თავიანთი პედაგოგიური სტატუსის და კვალიფიკაციის შესაბამისობის თაობაზე; დამოკიდებულება განათლების სისტემაში

დანერგულ ან განსახორციელებელ პედაგოგთა სერტიფიცირებასთან დაკავშირებულ ცალკეული პრობლემური საკითხებისადმი; მასწავლებელთა კატეგორიებად დაყოფის მიზანშეწონილობა; სკოლაში მანდატურთა სამსახურის საჭიროება; სახელმწიფოში სხვადასხვა დროს განხორციელებული საგანმანათლებლო რეფორმების დადებითი და უარყოფითი მხარეები; მასწავლებელთა ტესტირებისა და ტრენინგების ზოგიერთი ნაკლოვანებები; სკოლაში შემოღებულ მოსწავლეთა 12 წლიანი სწავლების ცალკეული ნეგატიური ასპექტები; სკოლაში მოსწავლეთა დისციპლინის არსებული დონე და მათთვის მინიჭებული უფლებების შეფასება მასწავლებელთა მხრიდან; ძალადობა მოსწავლეთა შორის; სასკოლო სახელმძღვანელოების ხარისხი და მათი ხშირი ცვლის არასახარბიელო შედეგები, როგორც პედაგოგების, ასევე მოსწავლეებისათვის, სასწავლო საგნობრივი პროგრამების აკვარაგანობა; მოსწავლეთა გაკვეთილებზე სწრებადობის დონე; მაღალ კლასებში სასკოლო გამოცდების საჭიროება; სკოლის დაფინანსების ვაუჩერული მეთოდის ნაკლოვანი მხარეები; სკოლაში მასწავლებელთა მუშაობის დამაბულობის დონე; ქართულ სკოლებში ეროვნული ფასეულობების დანერგვის და პროპაგანდის არსებული მდგომარეობა; სკოლებში მასწავლებელთა საათობრივი დატვირთვის ოდენობა; მოსწავლეთა მშობლების აქტიურობის ხარისხი სასკოლო ცხოვრებასთან მიმართებაში და მათი დამოკიდებულება პედაგოგებთან; ბავშვების სკოლაში მიღების ექსტერიტორიალური პრინციპი; მასწავლებლის პროფესიის პრესტიჟულობა; საქართველოს სასკოლო განათლების სისტემაში განხორციელებული და მიმდინარე ექსპერიმენტების ნეგატიური და პოზიტიური ასპექტები; ბათუმში გახსნილი ისლამური სასწავლებლების მიზანშეწონილობა; სასწავლო პროგრამების გადატვირთულობის დონე; სასერტიფიკაციო გამოცდების გზით პედაგოგიური კატეგორიის ამალღების სურვილი; სასკოლო გამოსაშვები გამოცდების დროს მოსწავლეთა ნაწილის მხრიდან მინიმალური კომპეტენციის ზღვარის გადაულახაობის მიზეზები; მაღალი ხარისხის ცოდნის მისაღებად რეპეტიტორთა დახმარების საჭიროება; ქართულ სკოლებში მოსწავლეთა სქესობრივი განათლების შემოღების მცდელობა; პედაგოგთა შრომის ანაზღაურება, როგორც სამსახურით კმაყოფილების ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი და ა.შ.

ქ. ბათუმის საჯარო სკოლების მასწავლებლების სოციოლოგიურმა გამოკითხვამ გამოავლინა ის რეალური მწვავე პრობლემები, რომლებიც დაკავშირებულია მათ პედაგოგიურ საქმიანობასთან. მიღებული ემპირიული მასალის სოციოლოგიური ანალიზის საფუძველზე, შემუშავდა იმ ღონისძიებათა ნუსხა, რომელთა პრაქტიკაში დანერგვა ხელს შეუწყობს სწავლების ხარისხის ამალღებას საჯარო სკოლებში.

31	ოლეგ ჯიბაშვილი ირაკლი ბარამიძე ხათუნა დიასამიძე	ტრაპიზონში ბრიტანეთის ვიცე- კონსულის ჯეიმს ბრანტის ცნობები ბათუმის შესახებ; ISSN 1987-8745	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X,	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთავე- ლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 422-434

XIX საუკუნის პირველ ნახევარში, განსაკუთრებით 1828-1829 წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომის შემდეგ, საგრძნობლად გაიზარდა ბათუმის, როგორც საზღვაო პორტისა და ორ იმპერიას შორის მდებარე სასაზღვრო ქალაქის როლი. შესაბამისად, გაიზარდა ბათუმისადმი ინტერესი, როგორც რუსეთის იმპერიის, ისე ოსმალეთის ზურგს უკან მდგომი დიდი ევროპული სახელმწიფოების მხრიდან. სწორედ ინტერესთა ამ ჭიდილმა შესძინა ბათუმს განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

ბრიტანეთის ვიცე-კონსული ტრაპიზონში ჯეიმს ბრანტი თავის ანგარიშებში საინტერესოდ

აღწერს ბათუმს და იძლევა მნიშვნელოვან ინფორმაციას 1830-იან წლებში აქ არსებული ვითარების შესახებ. ბრანტის ანგარიშები განხილულია რუსეთ-ოსმალეთ-ინგლისის დაპირისპირებისა და რეგიონში მიმდინარე სხვა პროცესების ფონზე.					
32	ოლეგ ჯიბაშვილი	საქართველო-რუსეთის ურთიერთობათა ისტორიიდან; ISBN 978-9941-487-19-4	მეისტორიე (სამეცნიერო კრებული, მიმდინარე პროფესორ გელა (გიორგი) საითიმის დაბადების 80 წლისთავისადმი)	თბილისი, გამომც. „არტანუჯი“	გვ. 101-107
XVIII საუკუნის უკანასკნელ მესამედში რუსეთის საიმპერატორო კარზე მომწიფდა სამხრეთ კავკასიაში დამკვიდრების საკითხი. ამ მიმართულებით გააქტიურების შედეგად, 1783 წლის 24 ივლისს რუსეთსა და ქართლ-კახეთის სამეფოს შორის დაიდო გეორგიევსკის ტრაქტატი. საქართველო რუსეთის გავლენის სფეროში მოექცა. ნაშრომში ნაჩვენებია, რომ მოვლენების განვითარების კვალობაზე უდიდესი მნიშვნელობა შეიძინა თერგ-არაგვის გზამ (საქართველოს სამხედრო გზა), როგორც ქართლ-კახეთის სამეფოსა და რუსეთის იმპერიის დამაკავშირებელმა უმთავრესმა არტერიამ. რუსული მხარე სრული კონტროლის დაწესებას ცდილობდა მასზე. ამ მოსაზრებით იგი არა თუ კონკურენტად მოაზრებული ევროპელების, თვით ქართლ-კახეთის სამეფო კარის საქმიანობასაც ზღუდავდა ამ რაიონში. ეს ტენდენცია ჯერ კიდევ გეორგიევსკის ტრაქტატამდე გახდა თვალშისაცემი. სათანადო წყაროების შეჯერება-ანალიზის საფუძველზე დასაბუთებულია, რომ თერგ-არაგვის გზაზე სრული კონტროლის დაწესებას რუსეთი პოლიტიკური ქორწინების საშუალებითაც შეეცადა. კერძოდ, 1785 წელს ქართლ-კახეთის ელჩის, გარსევან ჭავჭავაძის პირით გაახმოვანა გრიგოლ პოტიომკინისა და ერეკლე მეფის ასულის – ანასტასიას შეუღლების იდეა. ქორწინების შედეგად პოტიომკინს (ანუ რუსეთს) მზითვეის სახით ხევი და საარაგვო უნდა გადასცემოდა. ეს იყო ქართლ-კახეთში შემოსასვლელი დერეფნის ხელში ჩაგდების აშკარა მცდელობა, რაც იმ ხანებში რუსულმა მხარემ ვერ განახორციელა.					
33	ოლეგ ჯიბაშვილი	ზაქარია ჭიჭინაძე მხითარისტა საგანმანათლებლო პოლიტიკის შესახებ; ISSN 1987-5916	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 435-448
ნაშრომში საუბარია ქართველი საზოგადო მოღვაწის – ზაქარია ჭიჭინაძის ერთ-ერთი საგაზეთო წერილის შესახებ. ზ. ჭიჭინაძე წერილში ფარდას ხდის მხითარისტი კათოლიკე სომხების საგანმანათლებლო პოლიტიკის ანტიქართულ ხასიათს. მხითარისტები უფასო განათლების მიცემის დაპირებით წმ. ლაზარეს კუნძულზე არსებულ სომხურ სასულიერო სასწავლებელში იზიდავდნენ ქართველი კათოლიკეების ბავშვებს. მოჩვენებითი ქველმოქმედების უკან შორსმიმავალი მიზნები იმალებოდა. სასწავლებელში ქართველ ბავშვებს სომხურ ენაზე აძლევდნენ განათლებას, უტარებდნენ იდეოლოგიურ დამუშავებას და ზრდიდნენ მათგან სომხური იდენტობის მქონე კათოლიკე მღვდლებს. ასეთი ცნობიერება შეცვლილი მღვდლები ქართველ მრევლთან დაბრუნების შემდეგ ახდენდნენ მათ გადაყვანას სომხურენოვან ღვთისმსახურებაზე, რითაც ხელს უწყობდნენ ქართული ენის გაქრობას და კათოლიკე ქართველების გასომხებას.					
34	ოთარ თურმანიძე	გლებთა კომიტეტები აჭარაში	საქართველოს მეცნიერებათა	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის	გვ. 60-70

		(1921-1923) ISSN 2449-2507	ეროვნული აკადემიის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ეროვნული ცენტრი, IV	შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	
სტატიაში განხილულია აჭარაში გლეხთა კომიტეტების შექმნის მოტივაცია, მისი შემადგენლობა და საქმიანობა. აღნიშნულია, რომ გლეხთა კომიტეტები შეიქმნა „სამუსლიმანო საქართველოს“ მეჯლისის წინააღმდეგ, რომელსაც მემედ აბაშიძე ხელმძღვანელობდა. გლეხთა კომიტეტის მთავარი მიზანი იყო მეჯლისის დისკრედიტაცია, მოსახლეობაში მისი გავლენის შესუსტება, საბოლოოდ კი კომუნისტური ხელისუფლების განმტკიცება-გაძლიერება. პირველწყაროებზე დაყრდნობით გაშუქებულია გლეხთა კომიტეტის დადებითი და უარყოფითი მხარეები. დადებითია მისი საქმიანობა კომუნისტური რეჟიმის ძალმომრეობის წინააღმდეგ, ადგილობრივ ახალგაზრდების მოზიდვა სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებში. მისი უარყოფითი მხარეა კომუნისტური ხელისუფლებისადმი მხარდაჭერა კლასობრივი პოლიტიკის გატარების საქმეში, რაც გამოიხატა საზოგადოების „გახლეჩაში“, მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებს შორის დაპირისპირებასა და სიძულვილის გაღრმავებაში. სტატიაში აღნიშნულია გლეხთა კომიტეტის როლის შესახებ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სახელმწიფო ორგანოების ჩამოყალიბებაში. პირველ რიგში საბჭოების არჩევნების მომზადებისა და მმართველობის ორგანოების ჩამოყალიბებაში. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სახელმწიფო ორგანოების ჩამოყალიბების შემდეგ გლეხთა კომიტეტმა ამოწურა თავისი ფუნქციები. იგი გაუქმდა 1923 წელს. მისი აპარატის ნაწილი სახელმწიფო ორგანოებში გადავიდა.					
35	უჩა ოქროპირიძე	პარალელური აზრები – ქართული ფილოსოფიური აზრის ისტორიის უნივერსალური მსაზღვრელებისათვის ISBN 978-9941-487-19-4	მეისტორიე (სამეცნიერო კრებული, მიმდევნილი პროფესორ გელა (გიორგი) საითიძის დაბადების 80 წლისთავისადმი)	თბილისი, გამომც. „არტანუჯი“	გვ. 425-436
36	უჩა ოქროპირიძე	ბათუმი 9 აპრილიდან 9 აპრილამდე ISSN 1987-8745	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X,	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 296-305
მოხსენებაში ასახულია ბათუმში მიმდინარე მოვლენები 1989 წლის 9 აპრილიდან 1991 წლის 9 აპრილამდე, ანუ თბილისში 1989 წელს დატრიალებული ტრაგედიიდან 1991 წლის საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტის მიღებამდე 1918 წლის 26 მაისის აქტის საფუძველზე. განხილულია ამ ორ ისტორიულ თარიღს შორის ბათუმში მიმდინარე, ეროვნული მოძრაობის განვითარების თვალსაზრისით, უმნიშვნელოვანესი მოვლენები და მათთან დაკავშირებით ადგილობრივი ორგანიზაციების მიერ გამოვლენილი პოზიციები, მათი უმრავლესობის შეუპოვარი ბრძოლა ეროვნული იდეალების გასამარჯვებლად აჭარის რეგიონში. ნაშრომში მხილებულია ფსევდოპატრიოტული სამოსლით შენიღბული საკავშირო და					

ადგილობრივი ძალების ანტიეროვნული საქმიანობა, ასახულია მათთან ინფორმაციის ყველა საშუალებით ქართული ეროვნული მოძრაობის აჭარის წარმომადგენელთა მიერ წარმოებული უმდავებელი ბრძოლა და გაკეთებულია სათანადო დასკვნები.

37	უჩა ოქროპირიძე	ქართული ასომთავრული, საკრალური პოეზია, ნაწილი III ISSN 1987-5916	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), XI,	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 241-250

ნაშრომი წარმოადგენს ავტორის მიერ 2016 წელს საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაზე – „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – გაკეთებული მოხსენების, „ქართული ასომთავრული, საკრალური პოეზია“ – გაგრძელებას. მასში მოცემულია ქართულ ენასა და მის დამწერლობაში შეფარული, საკრალური მნიშვნელობების გახსნის და ცნობილი ქართველი ეზოთერიკისა და მკვლევარის გივი ალაზნისპირელის ზოგიერთი მოსაზრების ახსნის ცდა. სტატიაში გახსნილია ისეთი საყოველთაოდ ცნობილი ქართული სიტყვა-ცნებების, ეთნიკურ-ტომობრივი გაერთიანებების, თუ ადგილთა სახელების, როგორცაა – ღმერთი, ცხოვნება, ცხოვნდა, წყალი, მიწა, ცოცხალი, იბერი, ლაზი, ნუნისი და სხვათა, ეზოთერიკული ჰემატრია, რამაც, შეიძლება ითქვას, კიდევ ერთხელ დაამტკიცა ჩვენს მიერ შექმნილი **დაიცეც(უ)ი** სისტემისა, თუ ამავე მიმართულებით წარმოებული კვლევების პერსპექტიულობა.

38	უჩა ოქროპირიძე	ქართული პრობლემები ქართველ ემიგრანტთა ნააზრევში ISSN 2298-0776	„სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), IX	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 190-203

ნაშრომში განხილული და გაანალიზებულია საქართველოდან უცხოეთში გადახვეწილ ემიგრანტთა მიერ გამოცემულ სტატიებსა და წიგნებში ქართული სახელმწიფოებრიობასა და მის პრობლემებთან დაკავშირებული ზოგიერთი საკითხი. იგი ძირითადად ეყრდნობა 1937 წელს პარიზში გამოცემული „ეროვნული გაერთიანების“, ცნობილი ემიგრანტი ეროვნული მოღვაწეების - ვ. ნოზაძის, ი. მანწკავას, ა. ასათიანის (ქართულ ენაზე), ნ. ჟორდანიას, გ. გვაზავას, შ. ოდიშარიას (ფრანგულ ენაზე), გამოცემულ წიგნებსა და პუბლიკაციებს, აგრეთვე პარიზში, ვაშინგტონსა და თბილისში დაბეჭდილ (ფრანგულ, ინგლისურ და რუსულ ენებზე) სხვა ისტორიულ მასალას. აღნიშნული მასალის ანალიზის საფუძველზე მიღებულია ზოგიერთი ცნობილი ისტორიული მოვლენის ხედვის ახლებური გააზრება, თვით თანამედროვე რუსეთის სახელმწიფოს ახალი მისიის ჩათვლით.

საკმაო ისტორიული მასალისა და წყაროების მოხმობისა და განხილვის კვალობაზე გამოთქმულია ვარაუდი საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის საჭესთან მდგარი სოციალ-დემოკრატიული პარტიის, კერძოდ, მისი ლიდერის, ნ. ჟორდანიას საეჭვო საქმიანობის შესახებ. ნათქვამია, - ნ. ჟორდანია და მისი ზოგიერთი მომხრე, რუსეთის ე. წ. სოციალ-დემოკრატისთან კავშირის აღსადგენად, ხომ არ მიიჩნევდა, რომ ამისათვის საჭირო იყო - „მიყვანა მხარისა (ამიერკავკასია იგულისხმება- უ. ო.) იმ მომენტამდე, როცა შეიქმნება ყველასაგან ცნობილი რევოლუციურ-დემოკრატიული ხელისუფლება“, - როგორც ეს მათ 1917 წლის 11 ნოემბრის რევოლუციური ორგანიზაციების წარმომადგენელთა ყრილობის დადგენილებით გადაწყვიტეს.

და ბოლოს, ნაშრომში მითითებულია, რომ „თუკი ჩვენს მიერ წამოყენებული თეზა საბოლოოდ

დამტკიცდება, კიდევ ერთი მყარი არგუმენტი გვექნება, თუ რატომ არ უნდა მივუშვათ არაეროვნული ძალები ეროვნული სახელმწიფოებრიობის საჭესთან“.					
39	უჩა ოქროპირიძე	აფხაზური პრობლემის თანამედროვე გაგებისათვის ISSN-0132-6058	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალი მაცნე (ისტორიის, არქეოლოგიის, ენოლოგიის და ხელოვნების ისტორიის სერია)	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, რუსთაველის გამზ. 52	გადაცემულია დასაბეჭდად
ნაშრომში მოცემულია აფხაზური პრობლემის თანამედროვე დონეზე გააზრების ცდა, რომელშიც აღნიშნული პრობლემის ხელოვნურად შექმნის მთელი პასუხისმგებლობა ეკისრება ქართველი და აფხაზი ხალხის უბოროტეს მტერს, საბჭოურ ნომენკლატურას და მის ადგილობრივ სატელიტებს. საჭირო მასალის მოხმობით განხილულია ქართველი და აფხაზი ხალხების ნამდვილი ისტორიული წარსულის ის პერიოდი, როდესაც ისინი ერთმანეთის მხარდამხარ იდგნენ და თავგანწირვით ებრძოდნენ რუსული იმპერიალიზმის კოლონიურ პოლიტიკას; მოცემულია აფხაზი ხალხის ჭეშმარიტ მესვეურთა დამოკიდებულება ქართველი ხალხისა და მისი სახელმწიფოებრიობისადმი, - ამასთან, გაანალიზებულია თანამედროვე აფხაზეთში ხელოვნურად შექმნილი ურთულესი პრობლემების ანტიაფხაზური ხასიათი და მხილებულია მის შემოქმედთა ნამდვილი სახე და ბოროტი ზრახვანი. მოცემულია რეკომენდაციები არსებული ვითარებიდან თავის დასაღწევად და იმ ურთიერთნდობის აღსადგენად, როდესაც ერთმანეთი გვეიმედებოდა.					
40	უჩა ოქროპირიძე	ქართული პრობლემები ქართველ ემიგრანტთა ნააზრევში ISSN-0132-6058	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ჟურნალი მაცნე (ისტორიის, არქეოლოგიის, ენოლოგიის და ხელოვნების ისტორიის სერია)	თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, რუსთაველის გამზ. 52	გადაცემულია დასაბეჭდად
ნაშრომში განხილული და გაანალიზებულია საქართველოდან უცხოეთში გადახვეწილ ემიგრანტთა მიერ გამოცემულ სტატიებსა და წიგნებში ქართული სახელმწიფოებრიობასა და მის პრობლემებთან დაკავშირებული ზოგიერთი საკითხი. იგი ძირითადად ეყრდნობა 1937 წელს პარიზში გამოცემული „ეროვნული გაერთიანების“, ცნობილი ემიგრანტი ეროვნული მოღვაწეების - ვ. ნოზაძის, ი. მანწკავას, ა. ასათიანის (ქართულ ენაზე), ნ. ჟორდანიას, გ. გვაზავას, შ. ოდიშარიას (ფრანგულ ენაზე), გამოცემულ წიგნებსა და პუბლიკაციებს, აგრეთვე პარიზში, ვაშინგტონსა და თბილისში დაბეჭდილ (ფრანგულ, ინგლისურ და რუსულ ენებზე) სხვა ისტორიულ მასალას. აღნიშნული მასალის ანალიზის საფუძველზე მიღებულია ზოგიერთი ცნობილი ისტორიული მოვლენის ხედვის ახლებური გააზრება, თვით თანამედროვე რუსეთის სახელმწიფოს ახალი მისიის ჩათვლით. საკმაო ისტორიული მასალისა და წყაროების მოხმობისა და განხილვის კვალობაზე გამოთქმულია ვარაუდი საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის საჭესთან მდგარი სოციალ-					

დემოკრატიული პარტიის, კერძოდ, მისი ლიდერის, ნ. ჟორდანიას საეჭვო საქმიანობის შესახებ. ნათქვამია, - ნ. ჟორდანია და მისი ზოგიერთი მომხრე, რუსეთის ე. წ. სოციალ-დემოკრატიასთან კავშირის აღსადგენად, ხომ არ მიიჩნევდა, რომ ამისათვის საჭირო იყო - „მიყვანა მხარისა (ამიერკავკასია იგულისხმება - უ. ო.) იმ მომენტამდე, როცა შეიქმნება ყველასაგან ცნობილი რევოლუციურ-დემოკრატიული ხელისუფლება“, - როგორც ეს მათ 1917 წლის 11 ნოემბრის რევოლუციური ორგანიზაციების წარმომადგენელთა ყრილობის დადგენილებით გადაწყვიტეს.

და ბოლოს, ნაშრომში მითითებულია, რომ „თუკი ჩვენს მიერ წამოყენებული თეზა საბოლოოდ დამტკიცდება, კიდევ ერთი მყარი არგუმენტი გვექნება, თუ რატომ არ უნდა მივუშვათ არაეროვნული ძალები ეროვნული სახელმწიფოებრიობის საქესთან“.

41	გიორგი თავამაიშვილი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ისტორიული წარსულიდან (მოკლე ექსკურსი ნეოლითის ხანიდან ელინისტური პერიოდის ჩათვლით) ISSN 1512-4991	ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XIV	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გადაცემულია დასაბეჭდად

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სიმკვლეები საყოველთაოდ ცნობილია. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტმა დავით ხახუტაიშვილმა თავის ერთ-ერთ პოპულარულ ნაშრომში ეს რეგიონი ხატოვნად „ქობულეთის ქვეყნად“ მოიხსენია, ეყრდნობოდა რა ნიკო ბერძენიშვილის თეზისს, რომ „ქვეყანა საქართველოს შესწავლა მასში შემავალ „ქვეყანათა“ შესწავლით უნდა წარიმართოს“.

ფაქტია, რომ ქობულეთის „ქვეყანა“ სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ზღვისპირეთის წამყვანი რეგიონია, რომელიც არქეოლოგიურად შედარებით უკეთაა შესწავლილი. ზოგადად, საქართველოს ზღვისპირეთის ნივთიერი კულტურა საკმაოდ მრავალფეროვანია, ქრონოლოგიურად სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქას მოიცავს და გარკვეული თვითმყოფადობით გამოირჩევა. ამ მიკროქვეყნის ნივთიერი კულტურა მოითვლის როგორც ნეოლითის, ასევე ადრე და გვიანბრინჯაოს ხანის, ადრე რკინის, ასევე ანტიკური პერიოდის და შუასაუკუნეების ეტალონურ ძეგლებს.

არქეოლოგიური გათხრების შედეგები თვალნათლივ მეტყველებს, რომ საქართველოს ზღვისპირეთი, თავისი ბუნებრივი ლანდშაფტური განფენილობით, მიმზიდველ გარემოს წარმოადგენდა ადამიანთა დამკვიდრებისა და ადრესამიწათმოქმედო კულტურის ჩასახვა-განვითარებისათვის. ზღვასთან სიახლოვე, ზღვისპირა ზოლის მომიჯნავე აკუმულაციური ველი მისი დაბლობით, უხვი ჰიდროქსელით, მრავალფეროვანი ფლორათი და ფაუნით, ყველა პირობას ქმნიდა სამეურნეო საქმიანობის ფართოდ გაშლისათვის. ამავე დროს, ზღვასთანვე სიახლოვე, გლობა-ლური გეოკლიმატური ცვლილებების პერიოდში, აიძულებდა აქაურ მკვიდრთ დიდი ხნით, ხელსაყრელი ბუნებრივი პირობების დადგომამდე, მიეტოვებიათ საცხოვრისები და მოშორებით, მთისწინა ზოლში გადაბარგებულიყვნენ. ასეთი ბუნებრივი კატაკლიზმებისა და მიგრაციული პროცესების მიუხედავად, სწორედ სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ზღვისპირეთში ჩამოყალიბდა კოლხური ცივილიზაციის ძირითადი ელემენტები მათ შორის თვითმყოფადი გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის კოლხური კულტურა.

ქობულეთის „ქვეყანა“ ქართველური სამყაროს არა მარტო ფიზიკურ-გეოგრაფიული და სოციალ-ეკონომიკური ნაწილი იყო, არამედ სულიერი ცხოვრების თანამოზიარე იყო, რაც კარგადაა ასახული იმ ნივთიერ კულტურაში, რომელიც ქობულეთის „ქვეყნის“ არქეოლოგიური შესწავლის შედეგად არის

გამოვლენილი					
42	მაია ჭიჭილეიშვილი	„გრაფინია ფესენ- კოს“ სააგარაკო სახლი მახინჯა- ურში ISBN 978-9941- 9519-0-9	„კულტურა და ხელოვნება თანამედროვეობის კონტექსტში“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები),	ბათუმი	გვ. 70-74
მახინჯაურში, ბათუმი-მახინჯაურის სამანქანო გზასთან ახლოს მდებარეობს XX საუკუნის დასაწყისში აგებული „გრაფინია ფესენკოს“ სააგარაკო სახლი. კულტურული მემკვიდრეობის სტატუსის მქონე შენობა ამჟამად მიტოვებული და ძალზე დაზიანებული სახითაა მოდფეული. სახლი გამოირჩევა სივრცესთან ჰარმონიული სინთეზით, გარეგნული სიმსუბუქითა და უხვად ნაძერწი დეკორით. სახლი იმპერატოს ნიკოლოზ II-მ აუშენა თავის აღმზრდელს-მარია ფესენკოს. შენობა დაპროექტებული უნდა იყოს იტალიური არქიტექტორების მიერ. მის მხატვრულ გაფორმებაზე უმუშავია ცნობილ ქართველ მოქანდაკეს -სერაფიმე პოლოლიკაშვილს.					
43	მაია ჭიჭილეიშვილი	ხალხური ხითხურობის ტრადიციები აჭარაში ISSN 1512-1324	„საქართველოს სიძველენი“, ტ. 22	თბილისი,	გვ. 284-300
ნაშრომში განხილულია აჭარის ხალხური ხითხურობის ტრადიციები, დასახლების ფორმები, ხითხურობის ნიმუშები - საცხოვრებელი სახლების ტიპები და სპეციფიკური თავისებურებანი, საცხოვრებელ სახლებსა და ხის მეჩეთებში წარმოდგენილი მხატვრული ელემენტები. საცხოვრებლებსა და საკულტო შენობებში გამოყენებული ფორმების მხატვრულ-კონსტრუქციული გადაწყვეტა, მხატვრული დეტალების სემანტიკა უძველეს წარსულში იღებს სათავეს და ავლენს ქართული ტრადიციების მდგრადობას.					
44	მაია ჭიჭილეიშვილი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები (საკულტო არქიტექტურა) ISSN 1512-4991	ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის შრომები, XIV	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთავე- ლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გადაცემულია დასაბეჭდად, 20 გვერდი
ნაშრომში განხილულია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე ქართული საეკლესიო არქიტექტურის ძეგლების (პეტრა-ციხისძირი, ხინოწმინდა, სამება, ცხრაფონა-ჩეხედანა), ბერძენ მოახალშენეთა ტაძრების თავისებურებები და მხატვრულ-ისტორიული მნიშვნელობა. წარმოჩენილია ხალხური ხის არქიტექტურის საინტერესო ნიმუშის - სოფელ კვირიკეს მეჩეთის მხატვრული გადაწყვეტისა და ტრადიციების გავლენის საკითხი.					
45	მაია ჭიჭილეიშვილი	სხალთის ეკლესიის რესტავრაციის	წმ. ტბელ აბუსერისძის უნივერსიტეტის	-	გადაცემულია დასაბეჭდად, 9 გვერდი

		ისტორიიდან	შრომები		
ნაშრომში განხილულია სხალთის საეკლესიო კომპლექსის, ხუროთმოძღვრებისა და ფრესკების რესტავრაციის ისტორია. კვლევის შედეგად წარმოჩნდა, რომ მართებული და სასურველია ძეგლის ხელოვნებათმცოდნეობით კვლევას წინ უძღოდეს ნიმუშის აღდგენა-გამაგრების სამუშაოები, ხოლო თავად ნიმუშის რესტავრაცია ეფუძნებოდეს ხელოვნებათმცოდნეობითი კვლევის რეკომენდაციებს და ითვალისწინებდეს ძეგლის ღირებულებას, ისტორიული ავთენტური ნაწილების დაცვას.					
46	ირინე ვარშალომიძე	ბიზანტიური მონეტა ფიჭვნარიდან, ISSN 1512-0716	ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები, VIII	ბათუმი, გამომც. „ჯეოპრინტი“	გვ. 163-165
ნაშრომში განხილულია 2017 წელს ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის მიერ ფიჭვნარში მცხოვრებ ნათია გიორგაძისგან შეძენილი სპილენძის მონეტა, რომელიც გასული საუკუნის 70-იან წლებში ფიჭვნარში, ხუსეინ გიორგაძის საყანე ნაკვეთის ტერიტორიაზე შემთხვევით ნაპოვნი. იგი ანასტასი I (491-518 წწ.) სახელით კონსტანტინეპოლშია მოჭრილი. მოცემულია მონეტის აღწერილობა, დადგენილია ემისიის წლები, მოზიდულია პარალელური მასალა. ბიზანტიური მონეტის აღმოჩენა პირველად დაფიქსირდა ფიჭვნარის ტერიტორიაზე. ახსნილია მონეტის ფიჭვნარში გამოვლენის მიზეზები. VI საუკუნეში ბიზანტიის იმპერიამ ირანის წინააღმდეგ ბრძოლის გამო ლაზიკაში, სამხედრო გარნიზონი ჩააყენა. სპილენძის მონეტები სწორედ ჯარისკაცთა ხელფასი იყო. როგორც ჩანს ფიჭვნარში ბიზანტიური მონეტა ციხისძირიდან გავრცელდა.					
47	მერაბ მეგრელიშვილი, იბრაიმ დიდმანიძე	ახალგაზრდა მწარმოებელთა საქმიანობა საქართველოში; ISSN 1512- 0333	საქართველოს მეცნიერებისა და საზოგადოების განვითარების ფონდის ჟურნალი „ინტელექტი“ №3(62),	თბილისი,	გვ. 16- 20
სტატიაში ბსუ სოციოლოგიური გამოკითხვის და სტატისტიკური მასალის საფუძველზე წარმოდგენილია ახალგაზრდა მწარმოებლების საქმიანობა და მისი განვითარების პრესპექტივები. სტატიაში საუბარია არა მხოლოდ საქართველოში ახალგაზრდა მწარმოებლების საქმიანობაზე, არამედ იმ ხელშემწყობ თუ ხელისშემშლელ ფაქტორებზე, რაც დადებითად უარყოფითად ასისახება მათ მიერ განხორციელებულ სხვადასხვა ფორმის აქტივობებზე. ასევე სტატიაში წარმოდგენილია რეკომენდაციები					
48	მერაბ მეგრელიშვილი, ნიკოლოზ მეგრელიშვილი	ირანელები ბათუმში; ISSN 1987-8745	„ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X,	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 240-247
XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან აჭარაში რუსეთის კოლონიური პოლიტიკის ერთ-ერთ შემადგენელ ნაწილს შეადგენდა ადგილობრივი მკვიდრი მოსახლეობის (უწოდებდნენ ინოროდცებს და ტუზემცებს) უფლებების შეზღუდვა, ეროვნული შუღლის გაღვივება, მათი იძულებით გადასახლება და ბათუმში მცხოვრები ეროვნული უმცირესობებისთვის ხელის შეწყობა. ამ მხრივ საინტერესოა ამ პერიოდში ბათუმში ირანული წარმომომავლობის მოქალაქეების ყოფა-კულტურის					

ისტორიის საკითხების შესწავლა. XIX საუკუნის დასასრულსა და XX საუკუნის დასაწყისში ირანელთა ცხოვრებამ ბათუმში გარკვეული კვალი დატოვა აჭარის საზოგადოებრივ პოლიტიკური მოძრაობის ისტორიაში. 1906 წლის დეკემბრიდან ირანში განვითარებული სოციალისტური ხასიათის რევოლუციური მოვლენების ბათუმში შესაძლო გამოძახილის გამო ბათუმის რუსული მმართველობა შიშს გამოთქვამდა და ირანის კონსულს მოუწოდებდა გაეწია ქმედითი კონტროლი ბათუმში მცხოვრები ირანელი მოქალაქეების მიმართ. ეს შიში იმითაც იყო გამოწვეული, რომ ირანის რევოლუციაში 180 ქართველი მონაწილეობდა. საბჭოთა პერიოდში იდეოლოგიური შეუთავსებლობის გამო განხორციელდა ირანელთა ემიგრირება საკუთარ ქვეყანაში. ირანელთა ბათუმში ყოფისა და კულტურის ისტორიის შესწავლის ინტერესს აძლიერებს ის გარემოებაც, რომ ირანთან გვაკავშირებს ისტორიული წარსული.

49	მერაბ მეგრელიშვილი	რელიგიური დაწესებულებები აჭარაში XX საუკუნის 50-იან წლებში (აჭარის სახელმწიფო არქივში დაცული დოკუმენტების მიხედვით); ISSN 1987-5916	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X,	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 176-182

XX საუკუნის 50-იან წლებში სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული რელიგიური კულტების საქმეთა საბჭომ და მისმა რწმუნებულმა აჭარაში იდეოლოგიური შეუთავსებლობის გამო უარყოფითი როლი შეასრულა სხვადასხვა რელიგიური საზოგადოების ცხოვრებაში. მათ მიერ რელიგიურ დაწესებულებებზე განხორციელებულმა ზემოქმედებამ გამოიწვია მატერიალური და სულიერი ფასეულობების დაცემა, რასაც შედეგად მოჰყვა ქართული კულტურის განვითარების შეფერხება. XX საუკუნის 50-იან წლებში სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული რელიგიური კულტების საქმეთა საბჭო და მისი რწმუნებული აჭარაში კონტროლს აწესებდა საკულტო ნაგებობებსა და მათ საკუთრებაში არსებულ ქონებაზე. რელიგიური კულტის მსახურთა 20 კაციან შემადგენლობის (ე.წ. „დვადცატკა“) კომპეტენციაში შედიოდა აღმასრულებელი ორგანოს და მასთან არსებული სარევიზიო კომისიის არჩევნები, სამეურნეო საქმიანობის შესახებ ანგარიშების მოსმენა და ა.შ. მათ უფლებამოსილებაში არ შედიოდა კულტის მსახურთა არჩევა, სამლოცველო სახლის დახურვა. 1990 წლიდან სსრკ დაშლას შედეგად მოჰყვა აჭარაში არსებული რელიგიური დაწესებულებების საქმიანობის გააქტიურება.

50	მერაბ მეგრელიშვილი, ნინო ჯაველიძე	ანტირუსული მოძრაობა გურიაში და აჭარაში XIX ს-ის დასასრული-XX ს-ის დასაწყისი ISSN 2298-0776	„სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), IX,	თბილისი, გამომც. „უნივერსალი“	გვ. 76-88

სტატიაში საარქივო მასალების ანალიზის საფუძველზე გამოტანილია ზოგადი დასკვნები, ასევე წარმოჩენილია მკითხველისთვის შედარებით უცნობი ისტორიული მასალა და რიგი საკამათო საკითხისადმი ჩვენი დამოკიდებულება საარქივო მასალა ნათლად წარმოაჩენს XIX საუკუნის დასასრულსა და XX საუკუნის პირველ ოცწლეულში გურიასა და აჭარაში რუსეთის ხელისუფლების მიერ წარმოებულ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სამხედრო, კულტურულ-ინფორმაციული ექსპანსიის არსს, რომელსაც ვერ ურიგდებოდა ადგილობრივი მოსახლეობა და აწარმოებდა რუსეთის ხელისუფლების წინააღმდეგ განმათავისუფლებელ ომს.					
51	შოთა მამულაძე, თამარ შალიკაძე, სულხან მამულაძე	2016-2017 წლებში ციხის სამხრეთ-აღმოსავლეთ მონაკვეთში (SOXII – SO XIII სექტორი) წარმოებული არქეოლოგიური გათხრების ძირითადი შედეგები,	აჭარა – წარსული და თანამედროვეობა, IV	თბილისი, „კოლორი“ (იბეჭდება)	33 გვ.
52	Shota Mamuladze, Emzar Kakhidze, Sulkhan Mamuladze	Roman Cults in Gonio-Apsarus (According to archaeological materials),	“Gonio-Apsarus XI”	თბილისი, „უნივერსალი“	29 გვ.
სტატიაში არქეოლოგიურ მასალებსა და წერილობით წყაროებზე დაყრდნობით, საუბარია რომაულ პერიოდში აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში არსებულ კულტებზე, მათ წარმოშობაზე და გავრცელების დიაპაზონზე. მათ შორის განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობდა იუპიტერ-დოლიქენუსის კულტი, რომელიც ერთ-ერთი დომინანტი რელიგიური მიმდინარეობა გახლდათ რომის იმპერიის მცირე აზიის პროვინციებში, თუმცა, მის პარალელურად ასევე არსებობდა სხვა მიმართულებებიც, რომელთაგან განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს სერაპისის კულტი. საინტერესო ფაქტია ისიც, რომ ამ კულტების გავლენები კარგად ჩანს წინაქრისტიანული ხანის ქართულ და ქართველურ ტომებით დასახლებულ ხალხთა წარმართულ პანთეონშიც.					
53	სულხან მამულაძე	სერაპისის კულტი და მისი გავრცელების საკითხი რომის იმპერიაში	„ჩვენი სულიერების ბალავარი“ (საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები), X,	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	გვ. 167-175
ნაშრომში წარმოდგენილი და განხილულია რომაულ პერიოდში იმპერიის აღმოსავლეთ პროვინციებში, მათ შორის მცირე აზიასა და სამხრეთ-აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში გავრცელებული წარმართული კულტები, რომელთაგან ყველაზე დიდი პოპულარობით სერაპისის კულტი სარგებლობდა. ახ.წ. I საუკუნიდან სერაპისის კულტი აქტიურად ვრცელდება იმპერიის დასავლეთ რეგიონებში და, ჩანს რომ, თვით იმპერიის ცენტრშიც იკიდებს ფეხს. გარდა ამისა, მეტად საინტერესოა სხვადასხვა მკვლევართა დაკვირვებაც, იმის შესახებ, რომ სერაპისის კულტს არაერთი პარალელი ეძებნება ძველქართულ წარმართულ პანთეონთან. თავის მხრივ, საინტერესოა გონიო-					

აფსაროსის ციხე-სიმაგრის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი მონუმენტური ნაგებობის ნაშთები, რომელიც შესაძლებელია სერაპისის საკურთხეველს წარმოადგენდეს, და ასევე სერაპისის მინიატურული ქანდაკება, რომლის საკმაოდ ბევრი ანალოგია აღმოჩენილი რომაული ეპოქის სამხრეთ შავიზღვისპირა ცენტრებში (სინოპე, ამისო, ჰერაკლეა, და ა.შ).

54	ნოდარ კახიძე, როინ მალაყმაძე, სულხან მამულაძე	მაჭახლის ხეობის საფორტიფიკაციო და საგზაო ნაგებობანი,	ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოლოგიის დეპარტამენტის შრომები, 2019	ბათუმი, გამომც. „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“	17 გვ.

ნაშრომი მომზადებულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიზნობრივი-საგრანტო კონკურსის გრანტის ფარგლებში, რომლის მიმდინარეობისასაც, პროექტში ჩართულ მკვლევართა ჯგუფმა კომპლექსურად შეისწავლა მაჭახლის ხეობაში არსებული ისტორიული ძეგლები, მხარის მატერიალური და არამატერიალური მემკვიდრეობა. სტატიაში საუბარია მაჭახლის ხეობაში არსებულ საფორტიფიკაციო სისტემებსა და საგზაო ნაგებობებზე, რომლებიც თავის დროზე, ჩვეულებრივ, ჩართულნი იყვნენ ქვეყნის ერთიან მაკონტროლებელ-საკომუნიკაციო ქსელში და მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ რეგიონში უსაფრთხო გარემოს არსებობაში.

5. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა უცხოეთში

5.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემისადგილი, გამომცემლობა	გვერდებისრაოდენობა
1				ა
2				ა
ვრცელიანოტაცია (ქართულენაზე)				

5.2. სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელი ელწოდება, საერთაშორისო	გამოცემისადგილი, გამომცემლობა	გვერდებისრაოდენობა
				ა

		სტანდარტული კოდი ISBN		
1				
2				
ვრცელიანოტაცია (ქართულენაზე)				

5.3. კრებულები

5.4. სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიისათა-ური, დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემისადგილი, გამომცემლობა	გვერდებისრაოდენობა
1	Наиле Микеладзе, Эльза Путкарადзе	К ВОПРОСУ О РЕЛИГИОЗНОЙ ТРАДИЦИИ В АДЖАРСКОМ ФОЛЬКЛОРЕ, ISSN 2074-0239 DOI: 10.26907/2074-0239	"Филология и культура, #2(56), УДК392/393:22	Казан. Учредитель – ФГАОУ ВПО «Казанский (Приволжский) федеральный университет»	Ст. 3.
წარმოდგენილ ნაშრომში საუბარია აჭარის ზეპირსიტყვიერებაში შემონახული წეს-ჩვეულების შესახებ, რომელშიც იკვეთება წარმართულ-ქრისტიანული რელიგიისათვის დამახასიათებელი ნიშნები. ზემო აჭარის ადგილობრივი მოსახლეობა ყოფით-კულტურულ საქმიანობაში კონტამინირებულ რიტუალებს ადასრულებს, რაც ნიშანდობლივია ორივე რელიგიის მსახურებისათვის. ამ მხრივ საინტერესოა შუახევი რაიონის სოფელ ქიძინიძეებში მცხოვრებთა დამოკიდებულება წმინდა ხის მარცვლების მიმართ, რომელთა დანიშნულებას სხვადასხვაგვარად ხსნიან (ტერიტორიულად ეს ხეები გვხვდება წმინდისერის მთაზე, ნაჭარვალას // ნაწირვალას, ნასაყდრევის ტყეში და სხვა სარიტუალო ადგილებში). მათი გენეზისი კი ქრისტიანული გენეზისის კუთვნილებაა. ამდენად, ნაშრომში გაანალიზებულია ზემო აჭარის მოსახლეობაში დაცული წინაქრისტიანული რწმენის წეს-ჩვეულებანი, რაც ერთხელ კიდევ ეხმიანება ზოგადქართულ ტრადიციებს.					
2	Elza Putkaradze, Naile Mikeladze	Toponyms related to Christianity in Upper Ajara	The Material and Spiritual Culture from the Georgian and Romanian geographical space in the first millennium”	Constanta, Romania იბეჭდება	გვ. 6

			International Scientific Conference proceedings		
ნაშრომში საუბარია ქრისტიანული წარმომავლობის ტოპონიმებზე: ნაციმციმელი, მარიამეთი, ხუცური, ბერიყანა, დიოკნისი, წმინდისერი. აღნიშნულ ტოპონიმებთან დაკავშირებული ისტორიები ღირებულია არა მარტო რელიგიურ-კულტუროლოგიური, არამედ მეცნიერული თვალსაზრისით. კვლევა ეხება ზემო აჭარაში შემონახულ გეოგრაფიულ ტოპონიმებს, რომელთაც ფესვები ქრისტიანული რელიგიის წიაღში ეძებნება. ნაშრომში წერილობითი წყაროების, ფოლკლორული მასალების საფუძველზე, განხილულია მეცნიერთა მიერ წლების განმავლობაში გაანალიზებული ისტორიული წყაროები და ჰიპოთეზები. ამრიგად, ტოპონიმებს, როგორც მისი წარმომქმნელი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი განვითარების მუდმივ ენობრივ თანამგზავრს, ყოველთვის განსაკუთრებული ადგილი ეჭირა ქართულ და მსოფლიო ფოლკლორის შესწავლის საქმეში. ამდენად, ჩვენი კვლევა გეოგრაფიული სახელების ეტიმოლოგიურ ანალიზს შეეხება.					
3	ნარგიზ ახვლედიანი მარინე ფუთურიძე	II საერთაშორისო კონგრესი რეალურ და ვირტუალურ სივრცეში „აღმოსავლეთ- დასავლეთი: კულტურათა გადაკვეთა ISBN 978-4-905726-36-4	ქ.კიოტო, იაპონია, გამომცემლობა: „ტანაკა პრინტ“-ი	5გვ. გვ.846-850.	
ნაშრომში კვლევის შედეგად მიღებულია ძვ.წ. აღ. II ათასწლეულის არქეოლოგიური ძეგლებისა და ადგილის გეოგრაფიული სახელწოდებათა მრავალშრიანი ლინგვისტური ანალიზისა და არქეოლოგიური კონტექსტის (ძეგლის ტიპი, მისთვის დამახასიათებელი სხვადასხვა პარამეტრები, რიტუალის კვალი, საკუთრივ არქეოლოგიური მასალის მრავალფეროვანი ანსამბლი) დარგთაშორისი კვლევის შედეგი. მაგალითისათვის განხილული გვაქვს მახვილურის სამარხეული კომპლექსები და ადგილის გეოგრაფიული სახელწოდებების, ტოპონიმ „ მახვილური“-ს ლინგვისტურ-არქეოლოგიური ერთობლივი კვლევა. მახვილურის სამარხეული კომპლექსები, რომელთა ქრონოლოგიური დიაპაზონი ძვ.წ. აღ მე-2 ათასწლეულის მეორე ნახევარია (გვიან ბრინჯაოს ხანა), ხოლო კულტურულად კი ის პროტოკოლხურ არქეოლოგიურ კულტურას განეკუთვნება. სწორედ აქ აღმოჩენილი ფიგურები ნათლად და მრავალფეროვნად წარმოგვიდგენს იმ არქეოლოგიურ კონტექსტს, რომელიც ცხადს ხდის კოლხური კულტურისათვის ძალზე დამახასიათებელი დარგის - მხატვრული ბრინჯაოს განსაკუთრებულ დაწინაურებას. აღსანიშნავია, რომ ბრინჯაოს მცირე პლასტიკის ცხოველთა ნიმუშები, სავარაუდოდ, უნდა ასახავდეს იმ ფაუნისტურ გარემოს, რაც ზემოაღნიშნულ ეპოქაში არსებობდა კოლხეთის ამ რეგიონში. საგანგებოდაა აღსანიშნავი, რომ აქაც ლინგვისტურ მონაცემთა მოხმობას არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება. ყოველივე ეს კი, ამა თუ იმ კონკრეტული კომპლექსის მნიშვნელობას მრავალი მხრიდან და სხვადასხვა ჭრილში დაგვანახებს.					
4	ნარგიზ ახვლედიანი მარინე ფუთურიძე	აღმოსავლეთ ევროპის, ცენტრალური აზიისა და სამხრეთ ციმბირის სიმ- ველები ევრაზიულ კულტურულ სივრცეს- თან კავშირებისა და	ქ. სანკტ-პეტერბურგი, რუსეთი, გამომცემლო- ბა: „ნევსკაია ტიპოგრა- ფია“	2გვ. გვ.115-116.	

		ურთიერთზემოქმედების კონტექსტში (ახალი მონაცემები და კონცეფციები), ISBN 978-5-907053-34-2	
ნაშრომში მოცემულია უძველესი კოლხეთის ძეგლების სპეციალური კვლევა ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ორი წამყვანი დარგის - არქეოლოგიისა და ლინგვისტიკის პრობლემატიკის გზაჯვარედინზე. სწორედ საკითხზე ყურადღების კონცენტრირებამ მოითხოვა კონკრეტულ ტოპონიმთა ლინგვისტური ანალიზის საჭიროება და ასე დაუკავშირდა საკუთრივ არქეოლოგიურ მონაცემებს. ორი დისციპლინის (ლინგვისტიკისა და არქეოლოგიის) კვლევის კვეთაზე ჩატარებულმა შესწავლამ, რასაკვირველია, გარკვეულად გაამდიდრა და შეავსო ის მონაცემები, რის შესაძლებლობასაც აქამდე ამ ორი დარგის მეთოდოლოგიური და წყაროთმცოდნეობითი ბაზა მხოლოდ ცალ-ცალკე იძლეოდა. ამგვარი ინტერდისციპლინური მიდგომის ილუსტრაციისთვის შერჩეულ ზემოაღნიშნულ ძეგლების (მახვილასური, ხელვაჩაური) კვლევისას კლიმატოლოგიური და ლანდშაფტურ-გეომორფოლოგიური მონაცემების გათვალისწინება ინოვაციური მიდგომაა ჰუმანიტარულ კვლევებში, რომელსაც შეუძლია ინტერდისციპლინური ხასიათის შესწავლის პროცესში მეტი დაზუსტება და ახსნა მოუძებნოს ტოპონიმს და გაამდიდროს არქეოლოგიური ძეგლის შესწავლა მრავალმხრივ, კერძოდ კი ლინგვისტური ანალიზის საფუძველზე. ჩვენ მიერ ზემოთმოხმობილი ძეგლების და ტოპონიმების სახელდების მოტივაციაც, შესაძლებელია, აიხსნას ექსტრალინგვისტური მიდგომით. ამგვარი კვლევის მიზანია უძველესი ძეგლების ძიებისას სამომავლოდ დიდი ყურადღება მიექცეს ამგვარ დარგთაშორის ანალიზს და დამკვიდრდეს მრავალმხრივი, ინტერდისციპლინური ასპექტების თვალთახედვით მასალის შესწავლა. ეს კი კონკრეტული ძეგლის/ კომპლექსის მნიშვნელობას მრავალი მხრიდან და სხვადასხვა ჭრილში დაგვანახებს. ასევე, ის გაამდიდრებს ჩვენს ცოდნას ძეგლის შემცველი ადგილის უძველეს პერიოდში შერჩევისა და ლოკალიზებისას გეოფაქტორების როლის სწორად გათვალისწინების შესახებ.			

6. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

6.1. საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ელზა ფუტყარაძე	ქართული ენისადმი დამოკიდებულების ზოგიერთი ასპექტი ტაო-კლარჯულში	13-14 ივნისი, 2019 წელი, ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
2	ელზა ფუტყარაძე	ეთნოკულტუროლოგიური ასპექტები ლექსიკაში	8-9 ნოემბერი, 2019 წელი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
3	ელზა ფუტყარაძე	დიალექტიზმები ფრიდონ ხალვაშის შემოქმედებაში	15-16 ნოემბერი, 2019 წელი, ზუგდიდის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
	ნანული ნოღაიდელი	ზანიზმებისათვის აჭარულ	15-16 ნოემბერი,

4		დიალექტში	2019წელი, ზუგდიდის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
5	ნაწული ნოღაიდელი	ქრისტიანული კულტურის ელემენტები ხატოვან თქმებში (აჭარული დიალექტის მასალების მიხედვით)“	8-9 ნოემბერი, 2019 წელი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
6	ნაწული ნოღაიდელი	მოტივაციის საკითხისათვის აჭარული დიალექტის ლექსიკაში	5-6 დეკემბერი, 2019 წელი, ბათუმი, აჭარის საარქივო სამმართველო
გამოქვეყნებულია			
7	ნაილე მიქელაძე	„თამარ მეფის სახე „ჩვენებურთა“ ცნობიერებაში	13-14 ივნისი, 2019 წელი, ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
8	ნაილე მიქელაძე	ტოპონიმის „ბარცხანა“ ეტიმოლოგიისათვის	30 აპრილი-1 მაისი, 2019წ. ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
9	ნაილე მიქელაძე	რამდენიმე ტოპონიმის ფოლკლორული წყაროები	8-9. 10. 2019წ. ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
10	ნაილე მიქელაძე	ზემო აჭარის რელიგიური ხასითის რამდენიმე ტოპონიმისათვის	15-16 ნოემბერი, 2019წელი, ზუგდიდის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
11	ნარგიზ ახვლედიანი მარინე ფუთურიძე	უძველესი კოლხური ძეგლების ინტერდისციპლინური კვლევის ცდა და მისი პირველი შედეგები.	30 აპრილი-1 მაისი, 2019 წელი ქ. ბათუმი.
გამოქვეყნებულია			
12	ნარგიზ ახვლედიანი	ეთნოგრაფიული ტერმინებისათვის აჭარაში.	12-14 ივნისი, 2019 წელი, ქ. თბილისი.
გამოქვეყნებულია			
13	ნარგიზ ახვლედიანი მარინე ფუთურიძე	მცენარის სახელდების მოტივაცია ერთ-ერთი უძველესი ტოპონიმის ფორმირებაში და მისი არქეოლოგიური კონტექსტი.	26-28 სექტემბერი, 2019 წელი, ქ. თბილისი.
გამოქვეყნებულია			
	ნარგიზ ახვლედიანი	მცენარეთა სახელდებიდან	4-6 ნოემბერი, 2019 წელი,

14		მომდინარე ერთი დავიწყებული ტოპონიმის ისტორიისათვის აჭარაში.	ქ.თბილისი.
გამოქვეყნებულია			
15	ნარგიზ ახვლედიანი	სამოსთან დაკავშირებული ლექსიკა აჭარულში.	15-16 ნოემბერი, 2019 წელი, ქ.ზუგდიდი.
გამოქვეყნებულია			
16	ნარგიზ ახვლედიანი	„ტბეთის სულთა მატიანე“ და ერთი ტოპონიმის ეტიმოლოგია.	15-17 დეკემბერი, 2019 წელი, ქ.თბილისი.
გამოქვეყნებულია			
17	ციალა ნარაკიძე	შრომის ლექს-სიმღერები ლაზურში	13-14 ივნისი, 2019 წელი, ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
18	ციალა ნარაკიძე	მებაღეობის (მეხილეობის) ამსახველი ლექსიკიდან ლაზურში	15-16 ნოემბერი, 2019 წელი, ზუგდიდის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
გამოქვეყნებულია			
19	ციალა ნარაკიძე	დიდაქტიკურ-მორალისტური ხასიათის ანდაზები ლაზურ ფოლკლორში	5-6 დეკემბერი, 2019 წელი, ბათუმი
გამოქვეყნებულია			
20	ომარ მემიშიში	ფორმაუცვლელი მეტყველების ნაწილები სარფულში	15-16 ნოემბერი, 2019 წელი, ზუგდიდის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
21	ომარ მემიშიში	ლაზურის შესწავლის ისტორიიდან	7-8 ოქტომბერი, 2019 წელი, ბათუმი.
22	ნოდარ კახიძე	დიმიტრი ბაქრაძე ბათუმისა და მისი შემოგარენის შესახებ	ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 31 აგვისტო-1 სექტემბერი
გამოქვეყნებულია			
23	თამილა ლომთათიძე მანუჩარ ლორია	შიგა მიგრაციები და სოციოკულტურული ადაპტაციის პროცესები პოსტსაბჭოთა აჭარაში	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 24-25 ოქტომბერი, 2019 წ.
საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, გარდამავალი პოსტსოციალური პერიოდის სიმძლევებმა, სწრაფად ცვლადმა სოციალურ-ეკონომიკურმა და პოლიტიკურმა პროცესებმა განაპირობა საქართველოში მიგრაციული პროცესების გაძლიერება. 1990-იანი წლებიდან, ქვეყანაში განვითარებული საყოველთაო კრიზისის გამო, მოსახლეობის ტერიტორიულმა გადაადგილებამ, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე ქვეყნის გარეთ საკმაოდ მასშტაბური სახე მიიღო. შიგა მიგრაციებს მრავალი (სოციოკულტურული, რელიგიური და ინტერკულტურული და სხვ.) ასპექტი გააჩნიათ. ამჯერად, ჩვენ ყურადღება შევაჩერეთ მოსახლეობის შიგარეგიონალურ მიგრაციაზე (სოფლიდან ქალაქში) აჭარაში რადგან, ისტორიული თავისებურებებიდან			

გამომდინარე, აჭარის მთის სოფელი საკმაოდ ჩაკეტილ, ნაკლებად ცვლად, ერთგვაროვნებაზე ორიენტირებულ სივრცეს წარმოადგენდა. პოსტკოლტალიტარულ პერიოდში ეს დაბრკოლებები მოიხსნა. სოფლად შექმნილმა ეკონომიკურმა არასტაბილურობამ, ცხოვრების დონის დაცემამ გამოიწვია მიგრაციული პროცესების გააქტიურება. მოხსენებაში გაანალიზებული იქნება შიგა მიგრაციების მიზეზები, მიგრირებული მოსახლეობის ახალ სოციო-კულტურულ გარემოში ინტეგრაციის პრობლემები და ადაპტაციის სტრატეგიები.			
24	თამილა ლომთათიძე	ქართული ემიგრაცია მეოცე საუკუნის 50-იან წლებში (სტამბულის ქართველთა სავანეში დაცული ნინო დადიანის წერილების მიხედვით)	ბათუმი, აჭარის სახელმწიფო არქივი 2019 წ. 5-6 დეკემბერი
გამოქვეყნებულია			
25	ნაილა ჩელებაძე	ბათუმის განაშენიანებისა და ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის ისტორიიდან (საარქივო მასალების მიხედვით)	ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 31 აგვისტო-1 სექტემბერი
გამოქვეყნებულია			
26	რუსლან ბარამიძე მაია ბოლქვაძე	ისტორიული სტერეოტიპების ექსპლუატაცია საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტების წინასაარჩევნო კამპანიებში	აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ქუთაისი, 18-20 ოქტომბერი
წინასაარჩევნო პერიოდი ნებისმიერი ქვეყნის პოლიტიკური ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. არჩევნების გზით პოლიტიკური პარტიების, სისტემების და კურსის ცვლილება შესაძლებელია. თუმცა, ასევე ეს არის პერიოდი, როდესაც პოლიტიკური ლიდერები საზოგადოების ნდობისა და ძალაუფლების მოპოვებისათვის იბრძვიან, რისთვისაც თავიანთ წინასაარჩევნო გამოსვლებში საზოგადოებაზე ზემოქმედების სხვადასხვა ხერხებს მიმართავენ. პოლიტიკოსები იყენებენ როგორც ლოგიკურ, ასევე ავტორიტეტული სიმბოლოებისადმი მიმართვის არგუმენტებს, ემოციურ ხატებს, რიტორიკულ განმეორებებს, საზოგადოების სენსიტიურ თემებზე აპელირებას, რაც მიზანმიმართულად ზემოქმედებს კოლექტიურ გადაწყვეტილებაზე. წინამდებარე სტატიაში განხილულია ისტორიის სახელმძღვანელოებში გადმოცემული შინაარსები, რომლებიც გაზიარებულია მოსახლეობის მიერ და გამოყენებულია პოლიტიკოსების მიერ. ასევე, ამ შინაარსების ექსპლუატირება წინასაარჩევნო კამპანიის დროს საპრეზიდენტო კანდიდატების გამოსვლებში, მიმართვებში, განცხადებების ტექსტებში - როგორც წინასაარჩევნო დისკურსის ძირეული ელემენტის, ანალიზს. ემპირიული მასალად გამოყენებულია საქართველოს ისტორიის სხვადასხვა პერიოდის სახელმძღვანელოები, ასევე ქართული ბეჭდური წყაროები - ჟურნალ გაზეთები, კერძოდ "საქართველოს რესპუბლიკა", "24 საათი". ნაშრომი მომზადებულია შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდაჭერით [გრანტის ნომერი FR-18-8649].			
27	ოლეგ ჯიბაშვილი ირაკლი ბარამიძე ხათუნა დიასამიძე	ტრაპიზონში ბრიტანეთის ვიცე-კონსულის ჯეიმს ბრანტის ცნობები ბათუმის შესახებ (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის

			სახელმწიფო უნივერსიტეტი
28	ოლეგ ჯიბაშვილი ხათუნა დიასამიძე	ერთი ინგლისური დოკუმენტი საფრანგეთისა და ბათუმელი კათოლიკე სომხების ურთიერ- ობების შესახებ (დაიბეჭდა კონფერენციის პროგრამა და მოხსენებათა ანოტაციები ქართულ და ინგლისურ ენებზე)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „საქართველო და კათოლიკური სამყარო (ისტორიული და კულტურული ასპექტები)“; 7 ივნისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
„აღმოსავლეთის საკითხი“ ანუ ოსმალეთის იმპერიის მემკვიდრეობისათვის ბრძოლა ყოველთვის წარმოადგენდა რუსეთის საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებას. რუსეთის დამოკიდებულება აღნიშნული საკითხის მიმართ დასავლეთ ევროპის დიდი სახელმწიფოების, მათ შორის საფრანგეთის, სერიოზულ შეშფოთებას იწვევდა. საფრანგეთს გააჩნდა საკუთარი ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესები ოსმალეთის იმპერიაში და ყველანაირად ცდილობდა თავისი პოზიციების შენარჩუნებას იქ. 1877-1878 წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში რუსეთის იმპერიამ მორიგ წარმატებებს მიაღწია. რუსეთზე გადაცემულ ტერიტორიებს შორის იყო ბათუმი საზღვაო პორტითურთ. ინგლისური კორესპონდენციის თანახმად, აღნიშნული ომის შემდეგ, საფრანგეთი ცდილობდა თავისი გავლენის გავრცელებას რეგიონზე ბათუმელი კათოლიკე სომხების დახმარებით. ამ მიზნით, მან საფრანგეთის ვიცე-საკონსულო ფოთიდან ბათუმში გადმოიტანა. ეს ფაქტი საინტერესო მომენტს წარმოადგენდა როგორც ბათუმის, ისე აქაური კათოლიკე სომხების ცხოვრებაში. მოხსენებაში აღნიშნული აქტის მნიშვნელობა შეფასდა რეგიონში მიმდინარე პოლიტიკურ-ეკონომიკური პროცესების ფონზე.			
29	ოლეგ ჯიბაშვილი	ზაქარია ჭიჭინაძე მხითარისტა საგანმანათლებლო პოლიტიკის შესახებ (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – XI; 8-9 ნოემბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
30	გიორგი თავამაიშვილი ნინო ინაიშვილი მერაბ ხალვაში	პეტრა-ციხისძირი – ბიზანტიური ეპოქის ციხე-ქალაქი	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბიზანტიოლოგია საქართველოში“ – V, (შავი ზღვა და შავიზღვისპირე- თის ქვეყნები-კულტურათა და ცივილიზაციათა გზაჯვარედინი IV-XV საუკუნეებში); 11-13 ოქტომბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
31	ოთარ თურმანიძე	ბათუმის მოსახლეობა 1878-1920 წლებში (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი – წარსუ- ლი და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

32	უჩა ოქროპირიძე	მოსკოვისა და ყარსის ხელშეკრულებები და აჭარის პრობლემები	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის პრეზიდიუმთან არსებული ეროვნულ პრობლემათა შემსწავლელი კომისია; 24 ივნისი; თბილისი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია
მოხსენებაში საკმაოდ ამომწურავად იქნა განხილულ მოსკოვისა და ყარსის ხელშეკრულებების დადების წინ საქართველოსა და მის გარშემო მიმდინარე მოვლენები. საკმაოდ მრავალფეროვანი საჭირო და უცილებელი მასალის ანალიზის საფუძველზე გაკეთდა მეცნიერულად დასაბუთებული დასკვნა აღნიშნულ ხელშეკრულებათა დღევანდელი სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ, სადაც აღნიშნული იქნა, რომ საერთაშორისო სამართლის ნორმებიდან გამომდინარე მათ აღარ გააჩნიათ არავითარი საერთაშორისო სამართლებრივი ღირებულება და მათგან ერთის, ყარსის ხელშეკრულების, მოხსენიება 1992 წელს თბილისში დადებულ საქართველო-თურქეთის მეგობრობის ხელშეკრულებაში საერთაშორისო სამართლის თვალსაზრისით, სამართლებრივ ნონსენს წარმოადგენს. აქვე განხილულია დღევანდელი თურქეთის რესპუბლიკაში მცხოვრები ქართველთა შთამომავლების ადამიანის უფლებების მდგომარეობა თურქეთში და ზოგიერთ შემთხვევაში, მისი სრული შეუსაბამობა საერთაშორისო სამართლებრივ აქტებთან. გაკეთებულია სათანადო დასკვნები და რეკომენდაციები.			
33	უჩა ოქროპირიძე	ბათუმი 9 აპრილიდან 9 აპრილამდე (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
34	უჩა ოქროპირიძე	ქართული ასომთავრული, საკრალური პოეზია, ნაწილი III (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – XI; 8-9 ნოემბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
35	უჩა ოქროპირიძე	ქართული პრობლემები ქართველ ემიგრანტთა ნააზრევში (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ – IX; 5-6 დეკემბერი; ბათუმი, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება - საარქივო სამმართველო
36	ირინე ვარშალომიძე, ნინო ძნელაძე	ხარიტონ ახვლედიანის მუზეუმში დაცული ბიზანტიური მონეტები	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბიზანტიოლოგია საქართველოში“ – V,

			(შავი ზღვა და შავიზღვისპირეთის ქვეყნები-კულტურათა და ცივილიზაციათა გზაჯვარედინი IV-XV საუკუნეებში); 11-13 ოქტომბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
მოხსენება ეხება ხარიტონ ახვლედიანის მუზეუმში დაცულ ბიზანტიური მონეტების შესწავლას. ქართულ-ბიზანტიური ურთიერთობის შესწავლისას მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდის თანადროული ნუმისმატიკური მასალა. მოცემულია 20 ბიზანტიური საფასეების აღწერა, ემისიის წლები, დადგენილია ზარაფხანები. ისინი თარიღდება IV-XI სს: არკადიუსის, იუსტინიანე I, ბასილი I, კონსტანტინე VII, ირაკლისა და ირაკლი კონსტანტინეს, რომანოზ I, ლეონ VI, ბასილი II, კონსტანტინე VIII, თეოდორას, ისაკ I, კონსტანტინე X, მიხეილ IV სახელებითაა მოჭრილი. ახსნილია მათი საკვლევ ტერიტორიაზე გამოვლენის მიზეზები და გზები. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მონეტათა ერთი ჯგუფის ქობულეთში აღმოჩენის ფაქტი, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ ეს კუთხე შედიოდა ბიზანტიური მონეტების მიმოქცევის არეალში.			
37	მერაბ მეგრელიშვილი, ნიკოლოზ მეგრელიშვილი	ირანელები ბათუმში (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ბათუმი – წარსული და თანამედროვეობა“-X; 30 აპრილი – 01 მაისი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
38	მერაბ მეგრელიშვილი	რელიგიური დაწესებულებები აჭარაში XX საუკუნის 50-იან წლებში (აჭარის სახელმწიფო არქივში დაცული დოკუმენტების მიხედვით) (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – XI; 8-9 ნოემბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
39	მერაბ მეგრელიშვილი, ნინო ჯაველიძე	ანტირუსული მოძრაობა გურიასა და აჭარაში XIX ს-ის დასასრული- XX ს-ის დასაწყისი (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ – IX; 5-6 დეკემბერი; ბათუმი, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება - საარქივო სამმართველო
40	სულხან მამულაძე	სერაპისის კულტი და მისი გავრცელების საკითხი რომის იმპერიაში (დაიბეჭდა კონფერენციის მასალათა კრებული)	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ჩვენი სულიერების ბალავარი“ – XI; 8-9 ნოემბერი; ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

41	სულხან მამულაძე	რომაული კულტები სამხრეთ-აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „სამხრეთ-დასავლეთი საქართველო (ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია)“ – IX; 5-6 დეკემბერი; ბათუმი, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება - საარქივო სამმართველო

6. 2.უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენებისსათაური	ფორუმისჩატარების დროდაადგილი
1	Elza Putkaradze, Naile Mikeladze	Toponyms related to Christianity in Upper Ajara	Constanta, Romania 2019
ნაშრომში საუბარია ქრისტიანული წარმომავლობის ტოპონიმებზე: ნაციმციმელი, მარიამეთი, ხუცური, ბერიყანა, დიოკნისი, წმინდისერი. აღნიშნულ ტოპონიმებთან დაკავშირებული ისტორიები ღირებულია არა მარტო რელიგიურ-კულტუროლოგიური, არამედ მეცნიერული თვალსაზრისით. კვლევა ეხება ზემო აჭარაში შემონახულ გეოგრაფიულ ტოპონიმებს, რომელთაც ფესვები ქრისტიანული რელიგიის წიაღში ეძებნება. ნაშრომში წერილობითი წყაროების, ფოლკლორული მასალების საფუძველზე, განხილულია მეცნიერთა მიერ წლების განმავლობაში გაანალიზებული ისტორიული წყაროები და ჰიპოთეზები. ამრიგად, ტოპონიმებს, როგორც მისი წარმომქმნელი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი განვითარების მუდმივ ენობრივ თანამგზავრს, ყოველთვის განსაკუთრებული ადგილი ეჭირა ქართულ და მსოფლიო ფოლკლორის შესწავლის საქმეში. ამდენად, ჩვენი კვლევა გეოგრაფიული სახელების ეტიმოლოგიურ ანალიზს შეეხება.			
2	Наиле Микеладзе, Эльза Путкарадзе	К вопросу религиозной традиции в Аджарском фольклоре	КАЗАНСКИЙ ФЕДЕРАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ, КАЗАНЬ 6-8 мая, 2019 г.
გამოქვეყნებულია			
3	Nargiz Akhvlediani Marina Puturidze	For the interdisciplinary Study of Bronze Age Colchis Site “Makhvilauri”: Linguistic- Archeological Analyse.	Kyoto Sangyo University, Japan, Kyoto, October 2-5,2019
გამოქვეყნებულია			
4	Nargiz Akhvlediani Marina Puturidze	Междисциплинарное изучениепамятников Колхиды II тыс. до н.э.: лингвистическо- археологический анализ.	Санкт- Петербург, 18-22 ноября 2019г.
გამოქვეყნებულია			
5	როინ მალაყმაძე თამილა ლომთათიძე	„პაგანიზაციის ელემენტები ად- რეული ქრისტიანობის ხანის სა-	15-21 სექტემბერი, კონსტანცას ოვიდიუსის უნივერსიტეტი

		ქართველოში (მსხვერპლშეწირვა)“	რუმინეთი
პაგანიზაცია კანონიკური მართლმადიდებლური პრაქტიკის „გაწარმართების“ ანუ „გახალხურების“ პროცესი, რაც, მეტნაკლებად, საქართველოს თითქმის ყველა კუთხისათვის, მათ შორის აჭარისათვისაც, იყო დამახასიათებელი. პაგანიზაციაში, ერთი მხრივ, იგულისხმება ისტორიული წარმართობის კვალის ფრაგმენტული სახით არსებობა ქრისტიანობაში ანუ რეალური არქაიზმი, ხოლო, მეორე მხრივ, მეორეული სტიქიური წარმართობა, როცა ხალხურმა ნაკადმა გარკვეულწილად გადაფარა ქრისტიანული სუბსტრატი. ყველაზე მეტად პაგანიზაციის ელემენტები ადრეულ ქრისტიანობაში იჩენს თავს, როცა მიმდინარეობს ახალი სარწმუნოების - ქრისტიანობის დამკვიდრება და, რელიგიური აზროვნების არქაული ფორმების მდგრადობის გამო, ხშირად, განსაკუთრებით მთის სოფლებში, იგი ხალხური ქრისტიანობის სახით მკვიდრდება. მისთვის დამახასიათებელია რელიგიურ-ეთნიკური ანუ საწესჩვეულებო რიტუალების შექრალიტურგიკულ პრაქტიკაში, არაკანონიკური გამოვლინებები, ცრუმორწმუნეობა (თილისმებისა და მაგიური ელემენტების სიჭარბე ყოფაში) და სხვ. ასეთი შერწყმის გამოვლინებაა მსხვერპლშეწირვის არქაული ფორმების სიჭარბე ადრეული ქრისტიანობის ეტაპზე. მოხსენებაში განხილულია სისხლიანი მსხვერპლშეწირვისადმი ქრისტიანული ეკლესიის დამოკიდებულება და მისი გადმონაშთები ლიტურგიულ პრაქტიკაში, რაც ხშირად ეკლესიის ტერიტორიაზე ტარდება, ქრისტიანობას არ უკავშირდება და იგი უნდა იყოს არქაული რიტუალი, მსხვერპლშეწირვის ტრანსფორმირებული ფორმა. განხილულია რიტუალური მსხვერპლშეწირვის ერთ-ერთი ასეთი არქაული რიტუალია - საქართველოს ყველა კუთხეში და, მათ შორის აჭარაში, გავრცელებული „სადმართოს გაღების“ ჩვეულება, რაც გამოიხატება მიცვალებულის სულის მოსახსენებლად და ოჯახის წევრების ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის გამოსათხოვრად ღვთისათვის სისხლიანი მსხვერპლის (პირუტყვი, ფრინველი) გაღებაში თანმხლები მაგიური პრაქტიკით.			
6	ნაილა ჩელებაძე	აჭარის მართლმადიდებელი სამ- ღვდელოება მე-20 ს. პირველ მე- ოთხედში (საარქივო მასალების მიხედვით)	15-21 სექტემბერი, კონსტანცას ოვიდიუსის უნივერსიტეტი რუმინეთი
მე-20 საუკუნის პირველი მეოთხედის საარქივო მასალების საფუძველზე სრულად ვერ მოხერხდა მართლმადიდებელი სამღვდელოების ვინაობის დადგენა, თუმცა გაირკვა, რომ აჭარაში მოქმედ მართლმადიდებლურ ტაძრებში ქართველი, რუსი და ბერძენი მღვდელმსახურები მოღვაწეობდნენ. ქვეყანაში გატარებული ანტირელიგიური პოლიტიკის შედეგად მოსახლეობაში ძირითადად მოხდა რელიგიური მორალის შეცვლა ახალი საბჭოთა მორალით, რის შედეგადაც ისინი პოლიტიკური სისტემის აღმსრულებელ საბჭოთა ადამიანებად გადაიქცნენ. გატარებული დამსჯელი ღონისძიებები განსაკუთრებით მკაცრად შეეხო მართლმადიდებლური ეკლესიის მღვდელმსახურებს, თუმცა გარკვეული ნაწილი დიდი წნეხის პირობებშიც კი არალეგალურ ვითარებაში განაგრძობდა მღვდელმსახურებას.			
7	რუსლან ბარამიძე	Грузинская политика под острым соусом	Center for Independent Social Research - CISR e.V., ბერლინი, 16 სექტემბერი
მოხსენება ეხებოდა საქართველოში 2019 წელს მიმდინარე პროცესების ანალიზს.			
7	რუსლან ბარამიძე	What is urban heritage activism in Batumi? Practices, Challenges, and Opportunities	ZOiS - Zentrum für Osteuropa- und internationale Studien, ბერილინი, 14 ნოემბერი
მოხსენება ეხებოდა საზოგადოებრივ აქტივიზმს ქალაქ ბათუმში.			

8	რუსლან ბარამიძე	Identity, Place and Power: Ideological Dimension of Urban Conflicts in Batumi (Georgia)	Zentrum für Konfliktforschung - Philipps-Universität Marburg, მარბურგი, 25 ნოემბერი
მოხსენება ეხებოდა რუსთაველი-DAAD-ის სტიპენდიის ფარგლებში მიღწეულ შედეგებს და დასკვნებს.			
9	Oleg Jibashvili, Irakli Baramidze, Khatuna Diasamidze	About the Religious Situation in Adjara at the End of the XVIII and at the Beginning of the XIX Centuries (იგეგმება კონფერენციის მასალათა კრებულის დაბეჭდვა)	The International Scientific Conference „ The Material and Spiritual Culture from the Georgian and Romanian Geographical Space in the First Millennium “; September 16-17; Ovidious University of Constanta, Rumunia
საუკუნეების განმავლობაში ამიერკავკასია და, განსაკუთრებით, საქართველო მუსლიმი დამპყრობლების დიდ ინტერესს იწვევდა. ქრისტიანობა, რომელიც საქართველოში ახ.წ.ად-ით პირველივე საუკუნეში იწყებს გავრცელებას, ხოლო 326 წლიდან სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა, თანდათან ქართველთა ეროვნული თვითმყოფადობის საფუძვლად გადაიქცა. მტრულად განწყობილი მაჰმადიანი მეზობლების მთავარი ამოცანა სწორედ ქართველი ხალხის რელიგიური დევნა იყო, რასაც პოლიტიკური მოსაზრებები ედო საფუძვლად. ეს ტენდენცია ჯერ კიდევ არაბთა ხალიფატიდან იღებს სათავეს, რაც შემდეგ ახლო აღმოსავლეთის სხვა მაჰმადიანურმა სახელმწიფოებმა გააგრძელეს. XVIII საუკუნის მეორე ნახევარში ოსმალეთის და სპარსეთის გვერდით რუსეთის იმპერიის გააქტიურება ამიერკავკასიის და, განსაკუთრებით, საქართველოს მიმართ აშკარა გახდა. ჩრდილოელი მართლმადიდებელი მეზობლის საქართველოში დამკვიდრების მცდელობამ კიდევ უფრო გააძლიერა მაჰმადიანი სახელმწიფოების, კერძოდ კი ოსმალეთის იმპერიის სურვილი ხელი შეეშალა რუსეთის წინსვლისათვის ამიერკავკასიაში და საბოლოოდ გადაეჭრა საქართველოს საკითხი. ამავე პერიოდში, რუსეთის და ოსმალეთის დაპირისპირება ბალკანეთშიც გარდაუვალი შეიქმნა. თურქეთის თვალში ორთოდოქსალური ქრისტიანობა როგორც საქართველოს, ისე ბალკანეთის მოსახლეობის დიდ ნაწილს რუსეთის ბუნებრივ მოკავშირედ აქცევდა. ეს კი უკვე განსაზღვრავდა ოსმალეთის არაშემწყნარებლურ რელიგიურ პოლიტიკას ზოგადად მართლმადიდებელი ქრისტიანი მოსახლეობის მიმართ. ევროპის დიდი სახელმწიფოებიც ამიერკავკასიაში რუსეთის გაძლიერების წინააღმდეგი იყვნენ. ხსენებულმა პოზიციამ განსაზღვრა მათი მხრიდან ოსმალეთის იმპერიის განსაკუთრებული მხარდაჭერა XIX საუკუნის პირველ ნახევარში. ყოველივემ კი ასახვა ჰპოვა ოსმალეთის იმპერიის რელიგიურ პოლიტიკაზე დაპყრობილი ქრისტიანი მოსახლეობის მიმართ.			
10	Roin Malakmadze, Sulkhan Mamuladze	Serapis Cult in Southeastern Black Sea Region in Roman Time (იგეგმება კონფერენციის მასალათა კრებულის დაბეჭდვა)	The International Scientific Conference „ The Material and Spiritual Culture from the Georgian and Romanian Geographical Space in the First Millennium “; September 16-17; Ovidious University of Constanta, Rumunia
ნაშრომში წარმოდგენილი და განხილულია რომაულ პერიოდში იმპერიის აღმოსავლეთ პროვინციებში, მათ შორის მცირე აზიასა და სამხრეთ-აღმოსავლეთ შავი ზღვისპირეთში გავრცელებული წარმართული კულტები, რომელთაგან ყველაზე დიდი პოპულარობით სერაპისის კულტი სარგებლობდა. ახ.წ. I			

საუკუნიდან სერაპისის კულტი აქტიურად ვრცელდება იმპერიის დასავლეთ რეგიონებში და, ჩანს რომ, თვით იმპერიის ცენტრშიც იკიდებს ფეხს. გარდა ამისა, მეტად საინტერესოა სხვადასხვა მკვლევართა დაკვირვებაც, იმის შესახებ, რომ სერაპისის კულტს არაერთი პარალელი ეძებნება ძველქართულ წარმართულ პანთეონთან. თავის მხრივ, საინტერესოა გონიო-აფსაროსის ციხე-სიმაგრის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი მონუმენტური ნაგებობის ნაშთები, რომელიც შესაძლებელია სერაპისის საკურთხეველს წარმოადგენდეს, და ასევე სერაპისის მინიატურული ქანდაკება, რომლის საკმაოდ ბევრი ანალოგია აღმოჩენილი რომაული ეპოქის სამხრეთ შავიზღვისპირა ცენტრებში (სინოპე, ამისო, ჰერაკლეა, და ა.შ).

11	Sulkhan Mamuladze	Supply systems of Roman garrisons in Colchis (იგეგმება კონფერენციის მასალათა კრებულის დაბეჭდვა)	International Scientific Conference proceedings “Roman Transcaucasia – The Impact of Imperial Neighborhood”, Warsaw, Poland, 13-14 June

ნაშრომში განხილულია სამხრეთ-აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში მდგარი რომაული გარნიზონების მომარაგების საკითხები. საუბარია მომარაგების ძირითად პრინციპზე, მის სისტემურობაზე და მომარაგების ძირითად ცენტრებზე. ამასთანავე, სტატიაში გონიო-აფსაროსში აღმოჩენილ სატრანზიტო კერამიკული ტარის კვლევების შედეგებზე დაყრდნობით გაკეთებულია დასკვნები და ანალიზი, თუ რომელი რეგიონებით ხდებოდა შესასწავლ რეგიონში მდგარი გარნიზონების მომარაგების უზრუნველყოფა.

აქტივობები:

ელზა ფუტკარაძე: 1. რეცენზენტი იყო გურამ მარკოიძის ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორის ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომისა- „სიტყვაწარმოება სამხრულ კილოებში“. 2. იმყოფებოდა ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის მიერ ორგანიზებულ კომპლექსურ ექსპედიციაში თურქეთში, ისტორიული საქართველოს კუთხეში - დევსქელის ხეობაში.
ნაილე მიქელაძე: 1. ჩართული იყო ფონდი ქართული გალობის მიერ განხორციელებულ პროექტში „ერთი ხეობის ფოლკლორი-ჭვანა“. 2. ჩართული იყო ასოციაცია „არტ კავკასია“ სამხრეთ კავკასიის რეგიონის ვიზუალური ხელოვნებისა და არტ ბიზნესის განვითარების ხელშემწყობი რეგიონალური ასოციაციის (ს/კ 205049785) პროექტში- „შემდეგი გაჩერება ზემო აჭარა, ფრთხილად კარები იკეტება“ . 3. იყო რეცენზენტი თამარ ხიტირის ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორის ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომისა - „სოლარული მითების ტრანსფორმაცია ადრექრისტიანულ კულტურაში“. 4. იყო სტუდენტური კონფერენციის კონკურსის წევრი და სხვა. იმყოფებოდა ექსპედიციაში როგორც უცხოეთში(სტამბული), ასევე, საქართველოში (ბეშუმის, ხიხაძირის ხეობა).
ციალა ნარაკიძე: იყო თურქი დოქტორანტის ჯერემ კაზანჯის კონსულტანტი.
1. ეთნოლოგიისა და სოციოლოგიური კვლევის განყოფილების თანამშრომლებმა (თ.ლომთათიძე, რ.ბარამიძე) მონაწილეობა მიიღეს საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტის - „ურბანული რელიგიური მრავალფეროვნება და დესეკულარიზაციის პროცესები აზერბაიჯანსა (ბაქო) და საქართველოში (ბათუმი)“- სამუშაო შეხვედრაში „რელიგიური მრავალფეროვნება ბათუმში“ რელიგიის მართვისა და პრაქტიკის ტაქტიკა და სტრატეგია“. 2. რუსლან ბარამიძე იყო მოწვეული ექსპერტი პროექტში “Promoting Sustainable Urban Development of Batumi” (პროექტის ნომერი G-1529-18-2010-3023-20), რომელიც შეასრულა საზოგადოება „ბათუმის“ მიერ მიერ აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWTI) ACCESS-ის პროექტის ფარგლებში. მან შეასრულა ნაშრომი “ბათუმის ურბანული მემკვიდრეობის ძეგლებთან დაკავშირებული კონფლიქტების ინსტიტუციური კვლევა”. 3. რუსლან ბარამიძემ შეასრულა კვლევა “განათლების ხელმისაწვდომობა და სახელმწიფოს განათლების პოლიტიკა მაღალმთიან აჭარაში”, რომელიც შესრულებული იყო ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის (EMC) მიერ დაფინანსებული პროექტის “განათლების ხელმისაწვდომობა და სახელმწიფოს განათლების პოლიტიკა მაღალმთიან აჭარაში” ფარგლებში.
ისტორიისა და არქეოლოგიის განყოფილება
ოლეგ ჯიბაშვილი   ბსუ-ს მიზნობრივი სამეცნიერო კვლევითი პროექტი   პროექტის სახელწოდება: ბათუმი ბრიტანეთის ვიცე-კონსულების ანგარიშებში (1830-1853 წწ.)

დამფინანსებელი: ბათუმის შოთ რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

პროექტში ჩართული პერსონალი: ოლეგ ჯიბაშვილი – სამეცნიერო ხელმძღვანელი

ირაკლი ბარამიძე – ძირითადი პერსონალი

ხათუნა დიასამიძე – ძირითადი პერსონალი

ნანული პატარაია – დამხმარე პერსონალი (მაგისტრანტი)

პროექტის ვადები: 2019 წ.

იყო ვახტანგ ბოლქვაძის მიერ ისტორიის ბაკალავრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი ნაშრომის – „სომხური დასის“ ანტისახელმწიფოებრივი მოძრაობა ქართლ-კახეთის სამეფოში (XVIII საუკუნის უკანასკნელი მეოთხედი) – მეცნიერი ხელმძღვანელი. ნაშრომის დაცვა წარმატებით განხორციელდა

იყო დოქტორანტ ჯემალ ბერიძის მიერ ისტორიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად შესრულებული ნაშრომის – საქართველო-თურქეთის სოციალურ-პოლიტიკური და კულტურულ-ეკონომიკური ურთიერთობები თანამედროვე ეტაპზე (1992-2012) – რეცენზენტი ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოლოგიის დეპარტამენტში 9 ოქტომბერს ჩატარებულ წინასწარ დაცვაზე

10 ოქტომბერს იყო სადისერტაციო საბჭოს წევრი დოქტორანტ აიშე ბეიზა ბუიუქჩინარის მიერ ისტორიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი ნაშრომის – საქართველოსა და ოქროს ურდოს ურთიერთობები XIII-XIV სს-ში (ქართული წყაროების მიხედვით) – საჯარო განხილვაზე.

14 დეკემბერს იყო სადისერტაციო საბჭოს წევრი დოქტორანტ ჯემალ ბერიძის მიერ ისტორიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი ნაშრომის – საქართველო-თურქეთის სოციალურ-პოლიტიკური და კულტურულ-ეკონომიკური ურთიერთობები თანამედროვე ეტაპზე (1992-2012) – საჯარო განხილვაზე.

სასემინარო მუშაობა:

- 2019 წლის 25 ნოემბერს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის თანამშრომლებისათვის ჩაატარა სემინარი თემაზე „ლევან ბატონიშვილის მკვლევლობის საკითხისათვის“.

•

უჩა ოქროპირიძე

სასემინარო მუშაობა:

- 2019 წლის 29 ივლისს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის თანამშრომლებისათვის ჩაატარა სემინარი თემაზე „კიდევ ერთხელ ბრესტის ზავის, მოსკოვისა და ყარსის ხელშეკრულებების შესახებ“.

საერთაშორისო ინტერნეტ-პორტალზე unews.ge, აქვს ავისი ვებ-გვერდი, რომელზეც განთავსებულია წლების განმავლობაში მის მიერ შესრულებული ათეულობით წიგნი, ნაშრომი და სტატია თანამედროვეობის უმნიშვნელოვანეს საკითხებზე (მათ ეცნობა მრავალი მკითხველი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან).

ოთარ თურმანიძე**სასემინარო მუშაობა:**

- 2019 წლის 22 ივლისს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის თანამშრომლებისათვის ჩაატარა სემინარი თემაზე „მასობრივი რეპრესიები აჭარაში XX საუკუნის 30-იანი წლების მეორე ნახევარში“.

14 დეკემბერს იყო სადისერტაციო საბჭოს წევრი დოქტორანტ ჯემალ ბერიძის მიერ ისტორიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი ნაშრომის – საქართველო-თურქეთის სოციალურ-პოლიტიკური და კულტურულ-ეკონომიკური ურთიერთობები თანამედროვე ეტაპზე (1992-2012) – საჯარო განხილვაზე.

მაია ჭიჭილეიშვილი**ადგილობრივი საგრანტო პროექტი:**

პროექტის სახელწოდება: „მაჭახლის ხეობაში ეთნოსოფლის განვითარება“,

დამფინანსებელი: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო.

პროექტის ავტორი : „ქართული სახლი“

როლი პროექტში: ექსპერტი, შემსურლებელი. კულტურული მემკვიდრეობის გამოვლენა, აღრიცხვა, აღწერა, ექსპერტიზა, რეკომენდაციები.

თანავტორები: პროექტში ჩართული არიან ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლები: ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი ნოდარ კახიძე, ისტორიის აკადემიური დოქტორები როინ მალაყმაძე და თამილა ლომთათიძე.

პროექტის ვადები: 2018-2019 წლები.

მოხსენება 18.04 .2019 – „სხალთის ეკლესიის რესტავრაციის ისტორია“. ძეგლთა დაცვის სართაშორისო დღისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სემინარი. ორგანიზატორი – აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტო. სასტუმრო „ინტურისტი“.

მოხსენება 17.05. 2019 – „ბათუმის ბულვარი“ . წარსული და თანამედროვეობა. ბათუმის ბულვარისა და ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთობლივი პროექტი. ჩატარების ადგილი: ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

გიდების გადამზადების პროგრამა: 17.09.2019. ლექციები თემაზე „ბათუმის არქიტექტურა“. ორგანიზატორი: აჭარის ტურიზმის სააგენტო.

ირინე ვარშალომიძე

იყო ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შიდა საგრანტო კომისიის წევრი.

ხელმძღვანელობდა ბსუ ისტორიის სპეციალობის IV კურსის სტუდენტ მარიამ ჩხარტიშვილის საბაკალავრო ნაშრომს.

მიჰყავს ბსუ მაგისტრატურის I კურსთან, არქეოლოგიის სპეციალობაზე, პრაქტიკული მეცადინეობების კურსი პრეისტორიული ხანის არქეოლოგიაში.

სულხან მამულაძე**საველე არქეოლოგიურ ექსპედიციებში მონაწილეობა**

გვარას ციხის არქეოლოგიური ექსპედიცია – 15 მაისი - 8 ივნისი

გონიო-აფსაროსის ციხის არქეოლოგიური ექსპედიცია – 28 ივნისი - 30 ივლისი

როინ მალაყმაძებსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის დირექტორი,
ისტორიის დოქტორი**ჯემალ ვარშალომიძე**ბსუ-ს ნიკო ბერძენიშვილის ინსტიტუტის სამეცნიერო
საბჭოს თავმჯდომარე, ისტორიის დოქტორი